

Reformskoler i Amerika.

Skønt de ledende grundsætninger, hvorefter man i Amerika går frem med hensyn til den forsømte og brødefulde ungdoms opdragelse, ikke ere væsenlig forskellige fra, hvad der møder os i den gamle verden, og skønt det er de samme spørgsmål, vi kende her hjemme fra, spørgsmålene om kaserne- eller familiesystem, om opdragelse i familier eller i anstalter, der også stå på dagsordenen hinsides Atlanterhavet, så frembyde de amerikanske reformskoleforhold dog en ikke ringe interesse, dels fordi de vise, med hvilken energi amerikanerne alt i en lang årrække have arbejdet paa denne for samfundet så vigtige sag, dels fordi den amerikanske lovgivning på en meget heldig måde skaber gode betingelser for, at arbejdet kan bære frugt.

For strax at give en forestilling om omfanget af den virksomhed, der på dette område udfoldes i de Forenede Stater, skulle vi anføre nogle talstørrelser*):

I 1883 var der til bureauet for opdragelse i Washington indgået beretning om 67 reformskoler med 593 mandlige og 599 kvindelige lærere og funktionærer, 11135 mandlige og 3805 kvindelige — tilsammen 14940 — elever. Disse anstalter have tilsammen siden oprettelsen modtaget 153145 elever. Deres biblioteker eje tilsammen 70038

*) Report of the Commissioner of Education, 1882—83, Washington 1884.

bind; deres årlige udgifter beløbe sig til 7,340420 kr. *); den årlige fortjeneste — ved elevernes arbejder, udbyttet af agerbruget etc. — til 1,514197 kr. I staten New York er der alene 13 anstalter med 374 lærere o. s. v., 5855 elever og 3,080544 kroners udgift. Det ses heraf, at anstalterne ere temmelig store; gennemsnitlig tæller hver 223 elever, i staten New York endog 450 elever. Det er derfor også naturligt og heldigt, at det „åbne system“ eller „familiesystemet“ vinder mere og mere indgang, så at nu over $\frac{1}{3}$ af skolerne ere grundede på nævnte system. Dette har imidlertid kostet både tid, penge og alvorlige principielle kampe. I de første reformatorier, som oprettedes for nogle og tresindstyve år siden, vare alle eleverne sammenblandede; for at passe på dem anså man det fornødent at indeslutte dem i celler om natten, at holde vinduerne stængede, dørene aflåsedes og skolens enemærker omgivne med høje mure. Lidt efter lidt skete der dog et omslag, og i 1858 grundlagde *George E. Howe* Amerikas første „åbne“ reformskole i Lancaster, Ohio, i det væsentlige hvilende på samme principer og optagende samme metoder, som kendtes fra „Rauh's Haus“ i Tyskland og fra Mettray i Frankrig. I begyndelsen vakte det ny system megen modsigelse, især fra de gamle anstalters side; men snart vandt skolen under sin fortrinlige styrer et godt navn, og efterhånden som de overraskende gode resultater, der opnåedes, bleve mere bekendte, befæstedes dette renommé yderligere, og Ohio skolen blev pioner og mønster for en hel række af ny skoler, så at der siden den tid ikke i nogen stat er oprettet anstalter af det lukkede system, hvorimod mange ældre anstalter helt eller tildels — alt eftersom de pekuniære forhold vilde tillade det — ere gåede over til det ny system. Efter at have virket ved Ohio skolen i 19 år og efter i løbet af denne tid at have medvirket ved indførelsen af familiesystemet i

*) 1 dollar = kr. 3,73.

adskillige andre stater, overtog G. E. Howe 1878 stillingen som forstander (superintendent) ved Connecticut stats-reformskole, indførte også i denne det ny system og arbejdede den, som det synes, i få år op til en af de bedst styrede i Amerika.

Da det utvivlsomt i det hele og store er principerne i disse nyere anstalter, der have fremtiden for sig i Amerika, skal det fornemmelig være vor opgave i det følgende at give en fremstilling af deres organisation og virksomhed. Af de foran nævnte statistiske oplysninger ses det, at reformskolerne virke såvel for piger som for drenge; dog er det i meget få tilfælde, at samme anstalt optager børn af begge køn. De skoler, som særlig ere bestemte for piger, føre i almindelighed navn af „Industrial schools for girls“, medens navnet „Reform school“ særlig tilkommer drengeinstitutterne. Men skønt navnet er forskelligt, ere såvel mål som midler væsenlig de samme. Medens derimod de egenlige reformschools i de allerfleste tilfælde ere statsanstalter, der både underholdes og kontrolleres af staten, så ere pigeskolerne for det meste grundlagte og opretholdte af private, men stå dog under statens kontrol og få jævnlig også understøttelse af samme. Endelig støttes og kontrolleres adskillige anstalter af kommunale autoriteter; dette er således almindelig tilfældet med de i senere år opståede skulkeskoler (Truant schools), der særlig bekæmpe skulkeriet i de større byer. Vi holde os foreløbig til reformskolerne for drenge.

Skønt hver af de Forenede Stater har sin egen lovgivning, er der dog på væsentlige punkter overensstemmelse mellem de forskellige lovgivninger, og dette er også tilfældet på reformskolevæsenets område. Ved at gøre sig bekendt med en enkelt mere fremskreden stats reformskoles love, opnår man altså tillige at få et indblik i den retning, i hvilken denne del af lovgivningsvirksomheden går også i de øvrige stater. Vi skulle derfor gen- give i oversættelse

„Lov*)

om reformskolen i Meriden, vedtagen af senatet og repræsentanternes hus i Connecticut.

§ 1.

„Når en dreng under 16 års alder er overbevist om en forbrydelse eller forseelse (misdemeanor), som straffes med bøde eller fængsel, dog ikke livsvarigt, kan retten eller fredsdommeren, alt efter omstændighederne, overgive ham til reformskolen, hvor han skal forblive, til han har nået 21 års alder, medmindre han forinden er sat i frihed af skolens direktion (board of trustees). Dommere ved statens kriminal- og politiretter såvel som fredsdommere skulle have magt til at overgive til reformskolen:

1. Enhver dreng under 16 år, som enten ifølge en nu i staten gældende lov eller ifølge en lov, som senere træder i kraft, måtte være skyldig til fængselsstraf.

2. Enhver dreng under 16 år, hvis forældre ere anklagede for sådanne forbrydelser, der, hvis de bevises, medføre fængselsstraf; — dog må i dette tilfælde forældrene give deres samtykke.

3. Enhver dreng under 16 år, som er blottet for et passende hjem og for midler til på ærlig måde at erholde livets ophold, eller som opdrages til eller står fare for at blive opdraget til at føre et lediggænger- eller forbryderliv.

4. Enhver dreng under 16 år, som er uforbederlig eller stadig ringeagter sine forældres eller sin værges befalinger, som fører et vagabondliv eller tyr til steder, hvor usædelighed udøves, som ikke vil udføre arbejde, der svarer til hans alder og evner, eller som undlader at gå i skole.

§ 2.

„Enhver dreng, som sendes til reformskolen, skal forblive der, indtil han er 21 år gl., medmindre han tidligere løslades eller anbringes i lære; men ingen dreng må til-

---

*) Annual report of the Connecticut state reform school, Meriden 1885.

bageholdes i anstalten, efter at forstanderen har erklæret ham for *fuldstændig forbedret* („fully reformed“).

§ 3.

„Når der er optaget så mange drenge i skolen, at ikke flere på passende måde kunne anbringes der, er det direktionens formands pligt at meddele dette til kriminal- og politiretterne, hvorefter de nævnte retter ikke må sende drenge til skolen, før formanden har meddelt dem, at flere kunne modtages.

§ 4.

„Hvis nogen person lokker eller søger at lokke bort fra skolen en dreng, som på lovlig måde er overgivet den, eller huser, skjuler eller hjælper at huse eller skjule nogen dreng, som er flygtet fra nævnte skole, da skal sådan person, efter at være overbevist, kendes skyldig i lovstridig handling og skal betale en bøde af ikke under 10 og ikke over 100 dollars, hvilken sum betales til direktionens kasserer.

Enhver sherif, undersherif, konstabel eller lokal politibetjent og enhver funktionær ved nævnte skole skal have magt til — og gøres det herved til en pligt, så vidt det står i hans magt — at arrestere enhver dreng, som måtte være undvegen fra skolen, og føre ham tilbage der til.

§ 5.

„Direktionen skal have fuld magt til efter bedste skøn at anbringe enhver af skolens drenge under mindreårigheden ved sådan beskæftigelse og foranledige ham undervist i sådanne nyttige kundskaber, som passe for hans alder og evner; og den kan, med samtykke af vedkommende dreng eller hans forældre eller værge, sætte ham i lære under mindreårigheden eller for en kortere tid for at lære et håndværk, eller anbringe ham ved en anden beskæftigelse, hvis det efter dens skøn kan tjene til drengens fremtidige vel. Formanden i direktionen skal i dette øjemed være bemyndiget til på dennes vegne at afslutte lærekontrakt for enhver sådan dreng, hvilken kontrakt skal have samme

gyldighed og virkning, som om den var afsluttet af hans lovlige værge, og skulle disse kontrakter samles og opbevares i reformskolens arkiv.

§ 6.

„Hvis en sådan i lære anbragt dreng skulde vise sig at være upålidelig og uforbedret, kan direktionen efter sit tykke tage samme dreng tilbage i reformskolen for at holdes der på samme måde, som før han sattes i lære, hvorefter vedkommende kontrakt ophæves. Hvis en af direktionen anbragt dreng efter direktionens skøn har fået et dårligt (unsuitable) hjem, eller hvis den person, til hvem sådan dreng er betroet, skulde vise sig at være uskikket til på rette måde at opdrage og tage vare på ham, kan direktionen efter sit tykke (at their discretion) tage samme dreng tilbage til skolen.

§ 7.

„Nårsomhelst en dreng er udskreven fra skolen til sine forældre eller for på anden måde at sørge for sig selv (undtagen når han er sat i lære som i foregående § omtalt), skal han kun være udskreven *på prøve*, og direktionen skal have magt til at lade ham bringe tilbage til skolen, når flertallet af medlemmerne mener, at drengens vel befordres ved denne fremgangsmåde.

§ 8.

„Alle love, som ere i strid med den foregående, ophæves herved.“

Her gengives tillige et „cirkulære“, som Connecticut reformskole tilstiller hvert barns forældre eller værge en kopi af.

„Cirkulære

til efterretning for forældre og værger.

„Vi underrette Dem herved om, at Deres . . . . . idag rigtig er optagen i denne anstalt for at forblive her under hans mindreårighed eller indtil han på anden måde udskrives i overensstemmelse med skolens regler. Enhver dreng med gennemgående (uniform) god opførsel kan nå

sin „æres grad“ (honor grade) i ét år fra optagelsen i skolen at regne. Han overgives da på prøve til sit hjem, hvor han får lov til at forblive, så længe han opfører sig godt. Hvis hans opførsel i skolen ikke er god, vil tiden for opnåelsen af denne betingede udskrivning forlænges. Til Deres yderligere underretning anses det for rigtigt at fastslå, at institutionen ikke er et fængsel, men en skole for tvang og forbedring, hvor eleverne modtage sådan undervisning og opdragelse, som er bedst skikket til at danne og vedligeholde en dydig karakter, til at vænne dem til flid og til at bringe dem frem i de kundskabsgrene, hvori der gives undervisning i statens almindelige skoler. De erholde her et i enhver henseende hyggeligt og fornøjeligt hjem, blive stadig holdte i virksomhed af en sådan art, som vil forhjælpe dem til på hæderlig måde at fortjene livets ophold efter at have forladt skolen.

„De have bestemte tider til hvile og leg; få rigelig kost og beklædning samt i sygdomstilfælde omhyggelig pleje og lægetilsyn. De besøge skolen regelmæssigt 6 dage om ugen, blive underviste af erfarne og dygtige lærere; om søndagen have de adgang til søndagsskoler og deltage i en almindelig gudstjeneste, som ledes af en af byens præster. Skolens katolske drenge modtage hver søndag en times undervisning af de „barmhjertige søstre“.

„For at nå den vise hensigt, i hvilken denne institution er oprettet, nemlig forbedringen af de drenge, der ere betroede til dens varetægt, vil det være nødvendigt for dem at forblive i skolen en tilstrækkelig lang tid for at modtage en sådan opdragelse og disciplin, som kan tjene til at rette deres slettesædvaner og befæste hos dem korrekte moralske begreber, stadighed og flid.

„Der sker hyppigt henvendelser til skolen om at få drenge udskrevne kort efter deres indlæggelse; men disse henvendelser kunne fornuftigvis ikke tages til følge. Erfaringen har lært bestyrelsen, at skolens interesser fremmes bedst ved at behandle alle drengene efter samme regler og

forlange, at enhver skal erhverve sit hæderstegn („honor badge“), før han forlader skolen. Hvis der gøres undtagelse fra regelen i et enkelt tilfælde, har enhver dreng ret til at forlange den samme undtagelse for sig, og institutionen vilde snart tabe sin reformatoriske karakter.

„Forældre, værger og andre nær pårørende have lov at besøge drengene den første onsdag i hver måned, på hvilken tid der ikke vil blive sparet nogen ulejlighed for at give al ønskelig oplysning om, hvorledes enhver dreng „står“ i skolen.

„Drengene have tilladelse til at skrive til deres venner 1 gang om måneden og venner til at skrive til drengene efter behag. Hvis en dreng bliver alvorlig syg, ville hans venner strax blive underrettede om hans tilstand“.

Stats reformskolerne stå under tilsyn af en af 5—10 medlemmer bestående ulønnet direktion (board of trustees), der vælges af statens guvernør eller af senatet eller af begge i forening. Hvert medlem vælges i almindelighed på 5 år; men fornyelsen sker successive, således at 1 à 2 medlemmer træde af hvert år. Kun et begrænset antal af direktørerne må bo i det distrikt (county), i hvilket skolen ligger. Direktionen holder fjerdingårige møder, og et af disse er tilige årsmøde; på dette vælger (i Connecticut) direktionen af sin midte en formand, der leder forhandlingerne, en sekretær, en kasserer og en eksekutiv komite, der på direktionens vegne fører det stadige tilsyn med skolens virksomhed og i det mindste en gang om måneden skal uden foregået anmeldelse inspicere skolen. De iagttagelser, komiteens medlemmer ved disse besøg gøre, og de foranstaltninger, de træffe, optegnes i en bog, som forelægges direktionen ved møderne. Direktionen vælger skolens forstander eller — som han kaldes — superintendent, i nogle stater, f. ex. Ohio, på 4 år ad gangen; superintendenten udnævner lærere og skolens øvrige funktionærer, dog med forbehold af direktionens godkendelse. Superintendenten er direktionen ansvarlig for anstaltens hele virksomhed og drift,

såvel hvad den pædagogiske, som hvad den administrative side angår. Til hans nærmeste medhjælp og til i hans forfald at varetage hans forretninger er ansat en vice-superintendent. Husmoderen („the matron“), som i almindelighed er forstanderens hustru, skal tage vare på de husholdningsforhold og påse, at de kvindelige funktionærer udføre deres pligter med flid og troskab.

Reformskolens beliggenhed og indretning anses i Amerika for et vigtigt spørgsmål. Af hensyn til indkøb såvel som til afsætning af varer bør stedet have gode kommunikationer. At ligge for nærved en stor by anses for mindre heldigt; men på den anden side bør man også undgå fuldstændig isolation, eftersom det liv, den virksomhed og de store foretagender, der følge nutidens civilisation, på en heldig måde kunne virke vækkende og ansporende på disciplenes ånd og energi.

Da skolens omgivelser kunne have en ikke ringe indflydelse, bør den ligge i en oplyst og sædelig kommune, hvis beboere stille sig i et venligt forhold til skolen og dens formål; ikke få amerikanske anstalter siges at lide under naboernes fjendlige sindelag over for dem.

Hvad bygningerne angår bestræber man sig ikke alene for at gøre dem solide og hensigtsmæssige, men også for at give dem et indbydende udseende. Omgivelserne søger man at gøre tiltrækkende ved parkanlæg og rigelig plantning. De større af disse anstalter gøre ved bygningernes mangfoldighed og spredte beliggenhed indtryk af en hel lille by. Ohio reformskole består således foruden af hovedbygningen af 10 familie bygninger, opkaldte efter statens 10 floder, alle beliggende i en rundkreds om hovedbygningen, dog med undtagelse af hjemmet for de 100 mindste børn (under 12 år); dette ligger $\frac{1}{8}$ mil fjernet fra de andre og har alt så fuldstændigt for sig selv, at dets beboere kun om søndagen ved gudstjenesten komme sammen med de andre elever. De øvrige familie bygninger have såvel skole- som andre rum hver for 50 drenge samt lejlighed for læ-

reren eller den „ældre broder“ og hans familie. Foruden de nævnte findes særskilte værkstedsbygninger for skomagere, børstebindere, grovsmede, skræddere, malere, tømrere, bage- og bogtrykkere; fremdeles vare-, maskin-, gas-, is-, korn- og grønthuse; hospital, vaskehus, forskellige kreaturstalde og talrige andre udluse.

Spørgsmålet om, *hvilke børn der optages i skolerne*, må for de fleste staters vedkommende besvares i overensstemmelse med de foran meddelte love for reformskolen i Connecticut. Vel er der nogle instituter, der som reformskolen i Pontiac, Illinois*), kun optage drenge, der have begået forbrydelser, medens enkelte andre som „truantskolerne“ begrænse sig til lettere tilfælde. De fleste synes derimod at optage børn af meget forskellige kategorier, ligefra hjemløse børn og skulkere til grove lovovertrædere. Når der også i Amerika imod denne sammenblanding hæver sig røtter, der sige: „Lad ikke de slette drenge komme sammen med de gode!“ så svares der på den anden side: „Lad ikke en døng vide, at han er ond derved, at du anbringer ham for sig selv eller i selskab med lutter slette; thi ved at drage denne fordærvelige grænse vil det onde i stedet for at overvindes kun yderligere udvikle sig. Hvis derimod den dårlige dreng ser, at han behandles lige så godt som den, der opfører sig rosværdigt, så vil han selv bestræbe sig for at nå op til den samme gode opførelse, og han vil gøre dette desto ivrigere, jo mere de gode drenge ved deres eksempel og omgang få indflydelse på ham. Den fare, som dog i slige anstalter altid er tilstede for, at eleverne skulle fordærve eller fordærves af hverandre, søges reduceret til det mindst mulige ved klassificering indenfor anstalten i henseende til alder, ved rigelig beskæftigelse i arbejdstiden og

*) Da der i denne stat ikke findes nogen anstalt for mildere tilfælde som skulkeri og vagabonderen, måtte reformskolen ifølge sit regulativ i årene 1881—82 afvise over 300 henvendelser om optagelse for sådanne drenge, hvorfor man også forbereder oprettelsen af et institut for denne klasse af børn.

fornøjelig underholdning i fritiden samt ved stadig omhyggeligt og kyndigt tilsyn.

Ved de fleste skoler er det øvrigheden, der anbringer majoriteten af børnene, forældre og værger, kun en mindre del. I New-York Juvenile Asylum er forholdet nu dog noget anderledes. Om denne anstalt, som er en af de ældste (oprettet 1853) og største (c. 700 børn) i Amerika, berettes, at i begyndelsen af dens beståen blev $\frac{1}{5}$ af børnene indsatte af øvrigheden, $\frac{1}{5}$ af forældrene selv. I årenes løb have forældrene imidlertid fået mere tillid til asyllet, så at de nu hellere selv overgive de børn til anstalten, som de ikke selv kunne magte, end lade dem fortsætte deres udskjelser, indtil de blive anholdte og overgivne af magistraten. Som følge heraf blive for nærværende tid omtrent $\frac{1}{5}$ af børnene overgivne af forældrene selv.

Førend vi forlade spørgsmålet om, hvad det er for børn, der optages, og hvorfra de komme, skal her endnu bemærkes, at i nogle stater, f. ex. New-Hampshire, New-Jersey og Ohio, kan guvernøren eller overretten overføre fra fængslet til reformskolen sådanne unge forbrydere, som kunne ventes at ville have gavn af forandringen, ligesom der stundom er truffet bestemmelser, som tillade at føre den pågældende fra reformskolen tilbage til fængslet, når han viser sig vedblivende umedgørlig. I 1884 overførtes 23 unge forbrydere fra Ohio straffeanstalt (penitentiary) til reformskolen sammesteds. Gennemsnitsalderen for disse unge mennesker var 17 år, og deres forbrydelser vare mord, indbrudstyveri, landevejsrøveri og groft tyveri. Uagtet dette store antal blev modtaget af skolen med ængstelse, har det dog ikke haft noget alvorligt onde til følge; kun to ere flygtede, men atter pågrebne og efter loven førte tilbage til fængslet for at udstå deres oprindelig idømte straf.

Med hensyn til *opholdets varighed*, da er man ved de fleste skoler kommen til det resultat, at korte ophold ikke frugte.

Ifølge New-York Juvenile Asylums privilegier har den

øvrighed, som indlægger barnet, ret til nårsomhelst i løbet af de første 20 dage efter indlæggelsen at sætte det i frihed igen; efter de 20 dages forløb overgår denne ret til direktionen. I tidligere tid gav denne bestemmelse anledning til hyppige alt for tidlige udskrivninger, idet barnets venner søgte det udskrevet inden de 20 dage på grund af, at „forseelsen var ubetydelig, straffen derfor tilstrækkelig og barnets fremtidige opførsel garanteret ved gode løfter“.

Følgen af denne ufornuftige fremgangsmåde var, at de udskrevne meget hyppigt måtte indlægges påny. Nu har dette forhold forbedret sig, og forældre henvende sig sjældent for at få barnet så tidligt ud. Gennemsnitsopholdet i asylet er for tiden omtrent 17 måneder. I de andre institutter varierer gennemsnitsopholdet i almindelighed fra 15 måneder til 3 år.

Disciplinen.

Den straffende myndighed er som regel i superintendents hånd; og han kan overdrage den til dem, der iøvrigt have tilsyn med børnene; men enhver straf, som tildeles, må bringes til hans kundskab. Alle elever må — siges der i beretningen fra Ohio — have en levende følelse af, at lige så gerne, som styrelsen vil være mild og venlig, lige så stærk og ubøjelig er den også til at anvende strænge midler, når de milde ikke forslå. Alt, hvad der i så henseende sker, må føles at være retfærdigt og billigt.

De almindelige, bekendte straffemidler anvendes med nogen variation i de forskellige skoler. Om *sult* som straf hersker der delte meninger. *Militære øvelser* anses de fleste steder for at bidrage til god disciplin og anvendes meget. I Colorado består hovedstraffen for slet opførsel i at *stå ret* på de tider, da der ikke arbejdes, læses eller soves. Endelig gives der hyppigt synlige tegn såvel på dårlig som på god opførsel, og dette står da gerne i forbindelse med den inddeling af eleverne i grader eller klasser efter opførselen, der går igen i så mange amerikanske opdragelsesanstalter. En nyankommen dreng sættes i en

vis klasse, fra hvilken han efter omstændighederne kan hæve sig til en højere eller ved slet opførsel synke ned i en lavere. Har en dreng gennemgået alle grader, anses han for „fully reformed“ $\circ$: moden til udskrivning; og det er sjældent, at en sådan „reformeret dreng“ atter falder tilbage, medens dette ofte er tilfældet med dem, der udskrives efter en vis tid uden at have gennemgået alle grader. Da det muligen kan have interesse at se, hvorledes amerikanerne have sat denne „gradinddeling“ i system, skulle vi give en fremstilling af fremgangsmåden i Ohio reformskole.*)

Som grundlag for en rigtig bedømmelse af en drengs stilling og fremskridt i denne anstalt blev der d. 1/1 1885 indført et nyt system af pointsgivning, „merits and demerits“ eller — som vi ville kalde det — plus og minus. Herved kommer enhver dreng til at stå i den klasse, som han tilhører, dels i forhold til størrelsen af de forbrydelser, for hvilke han er indsat, dels i forhold til hans flid og opførsel i skolen. I henseende til de før indlæggelsen begåede forseelser inddeles drengene i 3 klasser.

1. For mord, manddrab, opbrydning af jernveje, landevejsrøveri, ran og brandstiftelse gives — 6000 minus.

2. For overlagt vold, bedrageri af over 35 dollars, stort tyveri, falsk og mened — 5000 minus.

3. For at hjælpe fanger til at undfly, for bedrageri af under 35 dollars og for småtyveri — 4000 minus.

For god opførsel i afdelingen er fastsat 10 plus pr. dag.

For flid og god opførsel i skolen kan der derhos ved begyndelsen af hver måned tildeles 10 plus extra. Hvis en dreng i 3 på hinanden følgende måneder har opført sig godt, gives der ham 200 plus extra. Hvis en dreng underretter superintendenten eller en anden funktionær om, at nogen dreng pønser på at løbe bort, gives der ham for sådan underretning 300 plus extra.

*) 29th annual report of the trustees of the Ohio state reform school. Columbus 1885.

Løgn, usømmelig opførsel (profanity), tyveri eller klammeri vil ikke alene ophæve dagens plus, men også pådrage overtræderen 10 minus; i mere graverende tilfælde kan denne fremgangsmåde udstrækkes til 2 eller 3 dage. Når en dreng indespærres i arresten, står hans (+ og -) rubrik blank så længe, indespærringen varer. Særegne tilfælde noteres af læreren i protokollen, og forstanderen gøres opmærksom derpå ved næste uddeling af hæderstegn (badges). Lærere og andre, som have børnene under sig på marken eller i skolen, må give drenge for udmærket lærte lektier eller for extra anstrængelser ved arbejdet et à to plus, at indføre i protokollen.

Når en dreng på denne måde har fået så mange plus, at de ophæve alle hans minus, får han lov til at rejse hjem som „fraværende med tilladelse“ (leave of absence) for 4 måneder. Viser han sig at være flittig og tro, behøver han kun hver 4de måned at forny sit „leave of absence“-kort, indtil han bliver 21 år. Er han derimod utro, sendes han tilbage til anstalten igen, og undlader han at forny sit kort, betragtes og behandles han som en bortrømt.

Selv om der kan rejses begrundede indvendinger mod dette system af „merits and demerits“ i almindelighed, og selv om man ved mindre anstalter, hvor en enkelt mand kan lære hvert barn grundigt at kende, vil finde det overflødig og vidtløftigt, ja måske skadeligt, så må man dog indrømme, at ved institutioner så store som de amerikanske kan systemet, anvendt på rette måde, blive en uundværlig vejledning for den øverste styrelse til en retfærdig bedømmelse af hvert enkelt barn.

Det legemlige arbejde.

Da undervisningsforholdene ved reformskolerne ikke frembyde særlig interesse, skulle vi forbigå arbejdet i skolen og vende os til det vigtige spørgsmål om børnenes beskæftigelse med legemligt arbejde.

I rigtig erkendelse af, at ukendskab til lovligt arbejde

og erhverv er den åbne dør til forbrydelse, lægger man megen vægt på at lære eleverne sådanne arbejder, hvorved de senere kunne fortjene livets ophold; men da man derhos ikke kan se bort fra de pædagogiske fordringer om, at arbejdet skal udvikle kræfterne, beskæftige sindet, forøge intelligentsen og vække æresfølelsen, og da endelig penge- spørgsmålet ikke altid helt kan holdes ude, så ses opgaven at være ikke uden vanskeligheder.

Arbejdet i mark og have tillægges der gennemgående stor betydning, hvorfor der også som nødvendigt tilbehør til reformskolen fordres et tilstrækkelig stort samt *frugtbart og godt* stykke jord, så at drengene ikke skulle arbejde og svede uden at høste, men tværtimod se, at arbejdet bærer sin rigelige frugt. Om *havearbejdets* forædlende virkning udtaler gartneren ved reformskolen i Connecticut: Jeg har også her gjort den erfaring blandt drengene, hvor rå de end ere, at når de komme til at arbejde mellem blomsterne, kan man være sikker på, at de blive „nedstemte“ (toned down), og at der bliver bedre drenge af dem.“ En anden virksomhed, der ligeledes har det fortrin at foregå i fri luft og at lægge beslag på kræfterne, er *teglstensfabrikationen*, som drives ved mange skoler, og som er ret indbringende.

Af inden dørs arbejder har man mange steder tidligere måttet lade sig nøje med sådanne ting som linnedsyning, æskefabrikation, fletning af stølesæder; men da disse arbejder lønne sig dårligt og derfor ikke egne sig til senere at skaffe lærlingen subsistensmidler, søger man at komme bort fra dem. Istedendfor har man ved flere af de større skoler indrettet en hel mængde værksteder for de forskellige håndværksfag, i hvilke eleverne, *hver efter sine anlæg*, kunne blive uddannede til dygtige håndværkere. En dreng kan godt få lov at forsøge sig i flere værksteder, for at man kan være så meget mere sikker på, at han kommer på sin rette plads. Ved Ohio skolen drives således foruden mark- og havebrug smede-, tømrer-, skomager-, maler-, skræ-

der-, børstebinder- og bagerhåndværk; desuden beskæftiges nogle drenge ved telegrafene, andre i trykkeriet*) og i gasværket. Et mekanisk værksted søger at uddanne dem, hvis lyst og anlæg gå i denne retning.

Selv om man i flere henseender kunde have betænkeligheder over for *størrelsen* af slige anstalter, hvor flere 100**) vanskelige børn bringes sammen for at opdrages, så er her just et felt, hvor de store anstalter øjensynligt bære prisen for de små. Thi når man erindrer, at de amerikanske reformskoler jævnlig beholde deres elever til en mere fremrykket alder (16—21 år), så kan man ikke højt nok vurdere fordelene af, at hver elev kan på skolen erhverve sig en faglig uddannelse afpasset efter hans særlige evner og anlæg, så at han, når han træder ud i livet, som oftest vil være i stand til fuldt ud at sørge for sig selv. Det oplyses til eksempel, at de drenge, som ved Illinois' reformskole ere blevne uddannede som skomagere, kunne strax efter udskrivningen fortjene fra 9 til 16 dollars om ugen.

Søndagen. Fritidens anvendelse.

De store konfessionelle forskelligheder, som findes hos befolkningen i almindelighed, ere ogsaa repræsenterede i reformskolerne, og den forsigtighed, man derfor må iagttage for ikke at støde den religiøse følelse, kan næppe undgå at lægge et tryk på religionsundervisningens inderlighed og væsenlig at indskrænke samme i retning af kun at omfatte morallæren. Dette synes ogsaa at fremgå af, hvad CHARLES H. BOND udtaler i beretningen for 1882 fra Connecticut industrial school: Der kan, siger han, næppe finde nogen sand forbedring sted uden påvirkning af den religiøse følelse; denne bør udvikle sig naturligt, uden tvang. I en

*) Her trykkes blandt andet det ved og for skolens drenge, under superintendentens ledelse udgivne ugeblad „The Ohio industrial school journal.“

**) Selv hvor familiesystemet er indført, ere familierne på grund af pekuniære forhold altid meget store, sjældent under 40—50.

skole af denne art ere vi meget omhyggelige for at undgå enhver hentydning til konfessionelle forskelligheder, men lære desto omhyggeligere de pligter, vi skyldte gud og næsten. Et alvorligt ønske om, at vore tanker, ord og handlinger kunne være gud velbehagelige, er det stærkeste incentiv til et bedre liv“. Religionsundervisningen indgår ikke som fag i den egenlige undervisning, men den fornødne påvirkning søges tilvejebragt dels ved de daglige andagtstimer morgen og aften, dels ved søndagsskolen, som er i virksomhed søndag formiddag, og dels ved den almindelige gudstjeneste, som finder sted om eftermiddagen, og som ledes af egnens eller byens præster. I Connecticut indust. school have 24 forskellige præster i 1884 prædikeret til gudstjeneste om søndagen.

Ligesom opholdet i anstalterne i almindelighed gøres så behageligt og fornøjeligt for eleverne, som det kan forenes med arbejde, orden og disciplin, således har man særlig opmærksomheden henvendt på frihedens anvendelse på bedste måde. Midler til uskyldig fornøjelse og tidkort have derfor en fremtrædende plads i skolerne. Næsten enhver leg såvel inden dørs som uden dørs er tilladt, når kun dens uskyldighed er uomtvistelig. Såvel boldspil som slæder og skøjter forefindes i mængde. Enhver dreng får gerne et stykke jord til behandling efter eget tykke, og man opmuntrer til blomsterdyrkning.

Drengene indøves slittigt i sang og musik; de fleste skoler have deres af elever dannede musikkorps, ofte på 20—30 personer, alle forsynede med horninstrumenter. CHARLES E. HOWE siger herom: „Intet er så vel skikket til at vække og løfte drenge som god musik, både vokal og instrumental, især når de selv frembringe den.... „Der er intet, som giver en institution mere karakter, eller i hvilket drengene sætte mere personlig stolthed“.

Disse musikkorps gøre især fortrinlig virkning ved de om sommeren jævnligt foretagne udflugter, der ofte strække sig over flere dage. Ved reformskolen i *Maine* få alle

1ste grads drenge årlig en sådan længere tur; et år gik man således med 80 drenge pr. dampskib til en nærliggende ø, hvor man slog lejr i en herlig skov, improviserede køkken m. m. under åben himmel, overnattede i en nærliggende lade og tilbragte 8 fornøjelige dage i ubunden frihed med allehånde drengespøt og med ture i skov, mark og strand. Ved samme skole få drengene betaling for overarbejde, og der tillades dem en fornuftig, kontrolleret brug af disse penge; for dem få de således også stundom lov at besøge theatret eller overvære koncerter i Portland, ligesom de en gang imellem bese udstillinger og markeder i denne by.

For børnenes underholdning sørges fremdeles ved gode bogsamlinger, ligesom der ved skolerne holdes et — ofte urimeligt stort — antal blade og tidsskrifter, ved Ohio skolen således 47, af hvilke rigtignok mange leveres frit af udgiverne. Skønt den betragtning, at barnehjertet lettest vindes ved mildhed og kærlighed, og at det gode, som bor i det, bedst bringes til udvikling, når barnet føler, at man gør, hvad man kan for at skabe det en tilfreds og lykkelig tilværelse, og skønt de bestræbelser for at gøre reformskolelivet så tiltrækkende og fornøjeligt som muligt, hvilke vi i det foregående have omtalt, altså have en stor berettigelse, så er det dog på den anden side indlysende, at her er en grænse, som ikke må overskrides, dersom man ikke vil udsætte sig for at forvænne eleverne således, at de ville føle sig utilfredse med de vilkår, hvorunder de senere komme til at leve. Uagtet vi kun have hørt en enkelt røst*) hæve sig imod at gå for vidt i denne retning, synes det dog, som om man mere end på et sted er i færd med at overskride den nævnte grænse.

Reformskolernes omsorg for børnenes velfærd efter udskrivningen.

Om end skolen har erklæret barnet eller det unge men-

---

*) Board of trustees for reformskolen i Massachusetts 1881.

neske for „fully reformed“, er meningen selvfølgelig ikke den, at opdragelsen nu skulde være således fuldendt, at den unge, når han atter træder ud i livet, skulde være uden for al fare, tværtimod! Ofte ville de gamle fristelser indfinde sig igen, og ny ville komme til i en alder, da stærke drifter ere fremme, medens karakteren ikke endnu har opnået nogen betydelig fasthed. Dertil kommer, at børnenes gamle slette omgivelser nu alle — som oftest af egoistiske hensyn — forsøge at gøre deres indflydelse gældende; og hvis dette lykkes, vil mangen yngling lidt efter lidt igen drages ned på de dårlige veje. Det gælder nemlig i Amerika som her og over alt, at *mange af disse børns forældre trænge mindst lige så meget til opdragelse som børnene selv og burde derfor med rette have gennemgået en reformskole, før deres børn nogensinde så dagens lys. Grundbetingelsen* for med held at kunne kæmpe med disse vanskeligheder er imidlertid tilstede i Amerika, idet *lovgivningen hjemler øvrigheden gennem reformskolerne ret til formynderskab for disse børn indtil myndighedsalderens indtræden*. Det er betegnende, at man i det fri amerikanske samfund ikke er veget tilbage for i børnenes og samfundets vel forståede interesse at gøre dette indgreb i forældrenes rettigheder; og det fortjener at fremhæves, at man allerede for over et halvt århundrede siden med styrke gjorde dette synspunkt gældende.

I en kendelse, som overretten i Pennsylvania afgav i Debr. 1828, og som var tiltrådt af samtlige dommere, hedder det blandt andet: . . . „Når de naturlige forældre enten ere udulige eller uværdige til at opdrage deres børn, bør da ikke formynderskabet over disse tages fra dem og overgives til samfundet? Det må erindres, at staten er i høj grad interesseret i borgernes oplysning og sædelighed, og at opdragelsens gerning strengt taget tilhører den. At dette arbejde ordenligvis betros forældrene sker, fordi det sjældent kan lægges i bedre hænder; men når forældrene ere uskikkede eller fordærvede, hvad skulde da forhindre sam-

fundet fra selv at overtage den gerning, som det til sin egen skade har ladet varetage af andre?

Med hensyn til det formentlige indgreb i uantastelige rettigheder ved personers internering i opdragelsesanstalter, da er dette ikke mere, end hvad man i større eller mindre udstrækning finder sig i i enhver skole, og vi anerkende ikke nogen *naturlig ret* til fritagelse for sådanne tvangsforholdsregler, der sigte til et barns velfærd; heller ikke kan der være tvivl om disse forholdsreglers anvendelse i dette særlige tilfælde. Barnet bortrives fra en vej, som nødvendigvis måtte ende i åbenbar fordærvelse, og *tvungen er her ikke alene lovlig; men det vilde være en ligefrem grusomhed ikke at anvende den**)“.

De, der her hjemme arbejde for den forsømte ungdoms opdragelse, må ved tanken om vor egen mangelfulde lovgivning på dette område med et suk se hen ikke alene til Amerika, men også til de fleste evropæiske kulturlande, der her ere langt forud for os. Det er sørgeligt, men sandt, at så længe forældremyndigheden ikke tages fra de forældre, som ikke kunne eller ville opdrage deres børn, og lægges over på samfundet eller dets institutioner, vil ikke alene såre meget forebyggende og reformerende arbejde forblive ugjort, men en del af det dygtige arbejde, som nu udføres i vore anstalter, vil være spildt, medens en anden del vil bære ringere frugt for samfundet og den enkelte, end man ellers kunde vente.

Lovgivningen kan imidlertid ikke gøre alt; den kan kun skabe vigtige betingelser for et heldbringende arbejde.

Vi skulle nu se, hvorledes man i Amerika har benyttet disse betingelser.

Som vi i det foregående have set, beror varigheden af opholdet i anstalterne de fleste steder udelukkende på vedkommendes opførsel; nogle udskrives derfor efter kortere, andre efter længere tid, nogle i en forholdsvis ung, andre

---

*) Report of Ind. School of Connec. 1880.

i en meget fremrykket alder. De, der have et ordenlig hjem, sendes til dette, forsåvidt forældrene ønske det; de, der ikke have et sådant, anbringes af anstalterne i familier, mest farmer-familier, eller i en eller anden lære. Men hvad enten de gå til hjemmene eller andensteds hen, hvad enten de udskrives tidlig eller sent, så stå de alle under skolens kontrol til det 21 år. Denne kontrol føres på en fortrinlig måde ved den tidligere omtalte *betingede udskrivning*, ifølge hvilken enhver udskreven med visse mellemrum må præstere bevis for god opførsel; i mangel heraf tages drengen tilbage til anstalten, under hvis formynderskab han således stedse har en opretholdende følelse af at stå.

Det mangler sjældent på tilbud fra familier, som ville modtage disse unge personer; men mange af dem, der melde sig, vise sig at være ganske uskikkede til øjemedet, idet de enten mangle den fornødne fornuft og fasthed eller alene benytte børnene som middel til at skaffe sig så store pekuniære fordele som muligt. Udsøgningen af de rette hjem vil derfor altid være en lige så vanskelig som vigtig sag. Den jævnlige forbindelse, hvori skolen må stå med disse hjem, kræver en meget betydelig korrespondance, og man kan derhos ikke altid stole på de indkomne beretningers pålidelighed og upartiskhed, hvorved man udsættes for at gøre vedkommende barn uret. Det er derfor naturligt, at man har ønsket at få dette forhold ordnet på en mere praktisk og mere betryggende måde, og det er heldigt, at en i enhver henseende tilfredsstillende løsning synes funden. Ved en del skoler er nemlig hele den virksomhed, der går ud på dels at anbringe myndlingene i passende familier, dels at føre tilsyn såvel med disse som med hine, lagt i hænderne på en enkelt fra direktionen udsendt mand — „*Visiting Agent*“*) —, der med dyb interesse for sagen forener myndighed til under sine besøg at skride ind og

*) Undertiden har en af direktionens egne højt ansatte medlemmer påtaget sig en sådan agents arbejde.

foretage de forandringer, som efter hans skøn måtte være ønskelige eller nødvendige. Undertiden vil en dreng (eller pige; thi for pigerne er agentens virksomhed vistnok endnu betydningsfuldere), som der er ført klage over i én familie, trives og opføre sig vel i en anden, hvorfor agenten skal kunne foretage en sådan overflytning. Fremdeles vil agentens betimelige besøg ofte kunne overvinde vanskeligheder, udjævne differentser og berigtige misforståelser. Den uventede tilsynekomst af en repræsentant for skolen og den vedvarende forventning om et nyt besøg vil føre til en mere omhyggelig iagttagelse af, hvad skolen fordrer for sine myndlinge. For disse sidste vil besøget efter omstændighederne være en glædelig opmuntring eller en gavnlig påmindelse. I beretningen om Connecticut industrial school for 1885, hvor der i de sidste år har været ansat en „visiting agent,“ hedder det: „Ingen del af arbejdet er vigtigere end dette vedvarende tilsyn, der har til hensigt at forhindre vore myndlinge fra at falde tilbage til fordærvelige sædvaner og slet selskab.“

Ved enkelte skoler, hvor en sådan agent ikke er ansat, besørger inspektionen lejlighedsvis af superintendenten eller en af skolens andre funktionærer; men ved mange anstalter er endnu ingen slig inspektion indført.

De opnåede resultater.

Ved den nationale fængselskongres i St. Louis 1874 forelagdes der meddelelser om resultatet af arbejdet i 36 instituter i de Forenede Stater, og med hensyn hertil udtalte en af Amerikas mest kompetente mænd på dette område, Dr. Wines*), sig således:

„Disse statistiske oplysninger vise dette arbejdes opmuntrende og håbefulde karakter. Af de 90,000 børn, som have følt de pågældende institutioners velgørende virkninger, er det store flertal blevet udfriet fra leddiggangens, vagabondlivets og den tidlige forbrydelses slagne landevej

*) Død d. 10 december 1879.

og i det mindste for en tid af 2 år blevet underkastet den oprejsende og forædlende indflydelse af arbejde, opdragelse og religion. Og med hvilke resultater? Tre fjerdedele — det er 70,000 — berettes at være for bestandig forbedrede og at leve et selvstændigt og hæderligt liv. Det kan sikkert antages, at uden den helbredende indflydelse af disse stille og beskedne, men flittige og hårdt arbejdende institutter vilde 4 af 5 af disse piger og drenge være gledne ned i den forbrydelsens strøm, som farer hen over vort land. Ingen regne- eller talekunst kan rettelig fremsætte det ved disse hjælpemidler opnåede gode. Der gives ingen visere anvendelse af penge, intet billigere forsvar for liv, ejendom og offentlig orden. Dog, hvad ere de materielle fordele i sammenligning med menneskehedens højere interesser, og hvad ere udgifterne, når de vejes imod samfundets pligt, at forøge midlerne til sædelig fremgang og at standse uvidenhedens og fattigdommens, råhedens og forbrydelsens tiltagen.“

De her meddelte statistiske oplysninger stemme vel overens med de beretninger om samtlige reformskolers virksomhed, der hvert år udgaa fra bureauet for opdragelse i Washington. Det fremhæves nemlig her som resultat af virksomheden, at fra 60 til 75 pct. af eleverne blive til gode borgere.

En væsenlig betingelse for, at de bedst mulige resultater opnås, er det selvfølgelig, at anstalterne arbejde med den fornødne ro, at ansættelse og afskedigelse af tilsynsmænd ikke ske af politiske eller andre uvedkommende, men alene af pædagogiske og saglige hensyn. At denne betingelse ikke altid er tilstede synes at fremgaa af følgende udtalelse af G. E. Howe*):

„Partipolitiken har i sin uvidenhed og begærlighed lagt sin ødelæggende hånd på meget i dette land; men den gør

---

*) Twenty ninth annual report of the Connecticut State reform school. Meriden 1881.

intet så fordærveligt, som når den giver sig af med vore institutioners højeste interesser og behandler dem som bold for sine egoistiske luner. Før folket fredlyser disse anstalter og beslutter at befri dem for politiske partigængeres rænker — før ville fængselssystemerne ikke blive bedre end de ere, og før ville de store og glimrende løfter, som fængselssystemet rummer, ikke blive indfrie.

Udgifterne ved skolerne ere temmelig forskellige, men variere dog gerne mellem 400 og 800 kr. pr. barn om året.

Sluttelig skal bemærkes, at den egenlige reformskoles arbejde suppleres dels af sådanne anstalter (asyler), der kun antage sig forladte og forsømte børn, dels af sådanne, som indtage en stilling nærmere fængslet, og som føre navn enten af „houses of correction“ eller af „workhouses“. Der er af denne slags anstalter i de forenede stater 30—40. Den i New-York har c. 100 unge mennesker i alder fra 16 til 30 år.

E. W. ROLSTED.
Forstander
for Københavns Internat.

Om dødsstraffen.

Foredrag

holdt i Studentersamfundet i Kristiania
den 7de november 1885.

Det vil visselig af alle medgives, at Studentersamfundets bestyrelse har truffet et heldigt valg ved at opsætte spørgsmålet om dødsstraffen til diskussionsthema heroppe. Spørgsmålet har jo for ganske nylig været meget brændende og givet anledning til en livlig meningsudvexling i pressen og den private samtale. Og når i en ikke fjærntid forslag til en ny straffelov foreligger, vil vistnok dødsstraffens afskaffelse eller bibeholdelse være et af de punkter, hvor meningene stærkest vil brydes, og spørgsmålet vil vise sig ikke at have tabt noget af sin gamle evne til at sætte sindene i bevægelse. Det er derfor rimeligt, at studenterne diskuterer sagen. Vi er jo vistnok ingen forsamling, der fatter beslutninger og får nogen direkte indflydelse paa afgørelsen. Men både er spørgsmålet i sig selv i høj grad interessant — ja den måde, hvorpå man stiller sig til det, vil ofte næsten være et udtryk for en livsanskuelse. Og dernæst hører det foreliggende emne til dem, hvor den almindelige opinion *vil få* og også *bør få* adskillig vægt, og da det ikke kan nægtes, at de gængse forestillinger om samme ofte er temmelig dunkle og tågede og beroende paa uklare sympatier og antipatier, vil det bare gavne sagen at gøre sig lidenskabsløst og objektivt rede for dens betydning og rækkevidde.

I løbet af det sidste århundrede har den civiliserede verdens mest udmærkede mænd, tænkere, videnskabsmænd og statsmænd diskuteret dødsstraffens berettigelse og nødvendighed i skrift og tale; den foreliggende litteratur kan isandhed kaldes overvældende. Det kan dog ikke siges, at litteraturens indhold står i noget direkte forhold til dens omfang; mange fremstillinger lider i høj grad under ensidige deduktioner ud fra forud indtagne standpunkter, og ialfald i de senere år lever man væsentlig på de gamle argumenter, fremholdte i en ny og ikke altid forbedret form. Hovedværket i litteraturen er MITTERMAIERS „Die Todesstrafe“ (Heidelberg 1862), og efter ham er det egentlig kun den tyske præst HETZEL i sit værk „Die Todesstrafe in ihrer kulturgeschichtlichen Entwicklung“ (Berlin 1870) og tildels den svenske professor OLIVECRONA „Om dødsstrafet“ (Upsala 1866), som bringer noget væsentlig nyt. Jeg henviser til disse bøger for dem, der skulde ønske nøjere at undersøge spørgsmålet. Her for mig kan der selvfølgelig kun blive tale om at give nogle bemærkninger om spørgsmålets udvikling og en kort fremstilling af de vigtigste af de forskellige meninger pro og contra, som har gjort sig gældende, til mulig orientering og tilknytning for en påfølgende diskussion.

Al straf har sit udspring i *hævnen*, der er det naturlige udslag af selvopholdelsesdriften, af menneskets iboende trang til at hævde sin tilværelse og sin personlighed; der mangler hos de gamle ej stærke spor af, at hævnen, navnlig blodhævnen, også er en religiøs pligt for den krænkede, en forsoning af den vrede guddom. Blodhævnen er en slags dødsstraf.

Men det er ikke straf i vor tids betydning. Ved straf forstår vi den af staten efter faste normer udøvede reaktion og tvangsanvendelse mod dem, der overtræder de regler, som er givne til beskyttelse af samfundets og borgernes sikkerhed og fred. Det må ikke overses, at også vor tids straf har hævnen som sin forudsætning, grundlag og udgangs-

punkt; straffen er, om man så vil sige, en videre udvikling, en rensket form af hævn. Det er nemlig først efterat samfundsmagten har voxet sig stærk og de enkelte i erkendelse af dens nytte eller tvungne af dens realitet har givet sig ind under den, og staten således har fået til opgave at varetage alles tarv, at der kan blive tale om at give regler som skal binde alle, og hvis overtrædelse medfører, at staten som samfundets repræsentant skrider ind. Og et endnu mere udviklet stadium i samfundets historie betegner det, når straffen ikke længer udøves rent instinktivt, men man begynder at tænke over dens grund og øjemed og at granske, med hvilke midler, og med hvilken art og mål af tvangs-anvendelse man kan nå dette øjemed.

Hvad nu specielt angår dødsstraffen, som vi her skal beskæftige os med, så synes det hos de gamle folk ikke at have været synderlig betvivlet, at den var en religiøs og social nødvendighed. Vi har nok enkelte efterretninger om en ægypterkonge, som brugte grove forbrydere til at grave nildamme istedetfor at henrette dem, om en gammel inderkonge, der benådede alle dødsdømte, men sligt står ganske enestående og forbigående. I *Grækenland* har dødsstraffen været almindelig, skønt det ser ud, som om frie borgere i den tidligere tid kunde unddrage sig den ved frivilligt at gå i landflygtighed. Det er først i Grækenland, man begynder at spekulere over straffens natur og væsen. PLATON holdt på dødsstraffens anvendelse i præventivt øjemed, når samfundets sikkerhed ellers vilde stå på spil. ARISTOTELLES fandt også dødsstraffen retfærdig, men betoner, at straffen altid må stå i forhold til forbrydelsen.

I den ældste *romerske* tid fløredede dødsstraffen. Med republikken fik man den valeriske lov af år 509, hvorefter enhver dødsdømt havde ret til at appellere til folket, hvilken appelret også bibeholdtes efter de tolv tavlers love. I midten af det andet århundrede før Kristus fik man de porciske love, hvorefter ingen romersk borger, selv om han ikke apellerede til folket, kunde straffes med døden; arrestreg-

lerne indrettedes således, at man kunde få tid til at gå i landflygtighed, og straffen blev da omsat i banlysning. Uagtet disse love i borgerkrigens tid ikke respekteredes, kan det dog mærkes, at SULLA faktisk afskaffede dødsstraf for politiske forbrydelser, idet han henviste disse til egne domstole, medens retten til at afsige dødsdommen fremdeles blev liggende hos folket alene. Da CICERO år 62 lod CATILINAS sammensvorne henrette, benyttede han sig som bekendt af den sofisme, at de, der havde ført våben mod fædrelandet, var ophørt at være borgere. Og med dette justitsmord var den gamle dømning mod dødsstraffen, appelretten til folket, brudt. Allerede CÆSAR, der netop mod CICERO under Catilinasagen havde fremholdt de romerske borgeres ret, indførte selv dødsstraf for majestætsforbrydelser. Og efterhånden som kejsertiden skred frem, blev dødsstraffen mere og mere et legetøj for de almægtige herskeres luner; enhver kender de gyseligheder, som påfulgte; kun nogle enkelte kejsere som TRAJAN og ANTONIUS PIUS brugte den med nogen begrænsning.

Oldtiden testamenterede *middelalderen* dødsstraffen, og arvingen tog den og ågrede med arven. Fra kirkens side hævede sig nok røster imod den, således fra flere af kirkefædrene; TERTULLIAN forbyder endog de kristne at overtage nogetsomhelst embede, til hvilket det henlå at afsige eller exekvere livs- og æresstraffe. Og nedover middelalderen sker det oftere, at gejstligheden går i forbøn for dødsdømte, ligesom hele kirkesamfund som Valdensernes rent forkastede dødsstraffen af religiøse grunde. Men dette er kun sporadiske lyspunkter; dødsstraffen flourer, og navnlig efterat kætterforfølgelser var blevne almindelige, er det netop gejstligheden, som gør brug af den med utrolig opfindsom grumhed.

Selv efterat middelalderen ved *reformationen* var indtrådt i sin sidste fase, vedbliver det samme. LUTHER var en betemt tilhænger af dødsstraffen, som han fandt kristelig berettiget og påbudt, og det samme var tilfældet med

de øvrige reformatorer. CALVIN henrettede SERVET på grund af hans afvigende religiøse meninger, og MELANCHTON giver i et brev til CALVIN en billigelse af dette justitsmord.

Først da den nye tid begynder at gry, i *opklaringstiden*, kommer igen i den offentlige diskussion bestemte tvivl om dødsstraffen. Den første, som slår til lyd, er en østerrigsk professor SONNENFELS, der i en offentlig disputats i Wien år 1764 forsvarede den sætning, at dødsstraffen stred mod straffens øjemed, men at tungt strafarbejde var langt mere overensstemmende hermed og langt nyttigere for staten. Uagtet MARIA THERESIA selv på den tid omgikkes med planer om ialfald at indskrænke dødsstraffens anvendelse, fandt hun det dog af hensyn til den offentlige mening nødvendigt at sætte Sonnenfels under tiltale for misbrug af ytringsfriheden. Da han så godtgjorde, at han ej bestred dødsstraffens berettigelse, men kun dens hensigtsmæssighed, slap han med en reprimande.

Den, som det blev forbeholdt at give dogmet om dødsstraffens *absolute* berettigelse og nødvendighed det første afgørende og for alle tider mærkbare stød, var den italienske jurist *Beccaria*. Hans berømte værk „*dei delitti e delle pene*“ udkom i 1764, altså samme år som Sonnenfels's disputats. De optrådte ganske uafhængigt af hinanden, men det var ingen tilfældighed; ti vejen var banet for dem begge. Det var den gryende oplysningstids ideer om menneskets værdighed og rettigheder og dets forhold til staten, som her fik sin første anvendelse på et konkret emne. Det hænder ofte, at historiske begivenheder tilsyneladende har en tilfældig anledning, og således var det også her. Der levede i Toulouse i 1761 en for sin hæderlighed almindelig agtet mand ved navn JEAN CALAS. Han havde en søn, der led af melankoli, og som man en dag fandt hængt. Faderen var protestant, sønnen heldede til katolicismen. I den omstændighed fandt man grund til at anklage faderen for at have myrdet sin søn, og parlamentet i Toulouse dømte ham til radbrækning, efterat han modig

havde overstået pinebænken. Hans sidste ord var: „Jeg dør uskyldig, mine dommere må have taget fejl.“ — Den dræbtes familie forlod landet og nedsatte sig i Genf, hvor dengang Voltaire boede. Han lærte deres ulykke at kende og besluttede at rense den dræbtes minde, og han hvilede ikke, førend han efter mange anstrængelser fik processen revideret; ved en ny ret på 50 dommere blev Jean Calas's fuldstændige uskyld godtgjort.

Beccaria var dengang 27 år gammel og levede som advokat i Mailand. Han havde med spændt interesse fulgt JEAN CALAS's sag, og strax efter udkom hans bog. Han går ud fra, at borgersamfundet hviler på en overenskomst (contract social). Da det enkelte menneske ikke har nogen ret til at forsøje sit liv, kan det heller ikke ved statskontrakten overdrage sådan ret til staten. Han gør dernæst opmærksom på, at det ikke er straffens hårdhed, som øver det mægtigste indtryk på menneskene, men dens varighed, og at dødsstraffen derfor som en forbigående lidelse ikke øver nogen stærk afskrækkende virkning på beslutsomme mænd. Kun rent præventivt vilde han tillade dødsstraffen, nemlig hvor ellers staternes existens vilde blive truet eller der ikke kunde anvises noget andet middel til at afholde andre fra forbrydelser. Ligeså betoner han dødsstraffens skadelighed på grund af det eksempel på grusomhed, som den giver masserne. „Det synes mig vanvittigt,“ siger han, „at de love, som stempler mord som afskyelige og straffer dem, selv begår det samme, idet de for at forhindre borgerne fra at myrde hinanden, selv anbefaler en myrden. I sit hjertes inderste har altid menneskene troet, at ingen har magt over det menneskelige liv, undtagen den skæbne, som med sit jernscepter regerer verden. Vilde man stille imod mig næsten alle århundreders og alle nationers eksempel, så vilde jeg svare, at dette ingen vægt har ligeoverfor sandheden, der ingen præskription er undergivet, og at historien viser sig som et hav af vildfarelser!“

Beccarias grunde holde for en stor del ikke prøve for

en nøjere betragtning, men den veltalenhed og begejstring, hvormed han angreb dødsstraffen, gjorde et mægtigt indtryk på hele verden. Tidens orakel VOLTAIRE oversatte og udgav bogen på fransk, ledsaget af en kommentar, hvori han i kraftige ord gav Beccaria sin tilslutning, idet han også stærkt betonedede dødsstraffens sløsen med menneskeliv, altså dens uøkonomiske natur.

Bevægelsen viste også temmelig snart sine praktiske virkninger. Storhertug LEOPOLD afskaffede dødsstraffen i Toskana 1786, efterat den faktisk var ophævet siden 1765, og hans bror, kejser JOSEPH II af Østerrig, afskaffede den i sin lovbog af 1787. Vistnok blev den i begge lande snart atter indført, i Toskana 1790, i Østerrig 1796 for højforræderi og 1804 for fire andre forbrydelser, omendskønt kejseren selv i det dekret, hvori genindførelsen retfærdiggøres, siger: „Antallet af forbrydelser, som kunde fortjene døden, har ikke formeret sig siden dødsstraffens afskaffelse; den skal forresten også for eftertiden kun anvendes, når der ikke kan være håb om forbedring, for at yde samfundet den fornødne sikkerhed mod så farlige forbrydere.“

Så kom *den nye tid*, indledet af den store og længe forberedte *revolution*. Og omendskønt under denne og dens efterdønninger omkring i landene guillotine og øxe atter udførte mangan græsselig bedrift, så må det dog siges, at man ialfald teoretisk gik ud af revolutionen i det væsentlige med oplysningstidens tanker og tvivl om dødsstraffens berettigelse og nødvendighed, og at disse ideer, idet de forbandt sig med den ved denne tid vågnende, fra Amerika udgåede fængselsreform, har mægtig bidraget til at klare begreberne om straffen i dette århundrede og til dels at afskaffe den, dels indskrænke dens anvendelse til, hvad der i sammenligning med alle foregående tider må kaldes et minimum.

I *Frankrig* blev dødsstraffen afskaffet i republikens femte år. Men da afskaffelsen var knyttet til forudsætningen om den almindelige fred, der ikke indtrådte, så fik

dette ingen praktisk virkning. Imidlertid gik lovgivningen sukkessivt fremad, således at de tilfælder, for hvilke dødsstraf var foreskrevet, og som før revolutionen udgjorde 115, ved code pénal af 1791 reduceredes til 32, ved code pénal af 1810 til 27. Efter Julirevolutionen fremkom atter forslag om dens ophævelse; dette faldt vel, men ved revisionen af 1832 blev dødsstraffen indskrænket til 16 tilfælder, altså afskaffet i 11. Efter borgerkongens fordrivelse i 1848 blev ved et dekret af den provisoriske regering dødsstraf afskaffet for politiske forbrydelser, ved hvilke GUIZOT allerede 1822 havde bevist dens mangel på effekt. Ved en lov 1853 blev den atter indført af Napoleon for attentat mod kejseren og den kejserlige familie. Senere var spørgsmålet om dødsstraffen flere gange på bane i de franske kamre, navnlig i 1865 og 1867, men man stemte for dens bibeholdelse. Dog skæl Napoleon i 1869 have givet sin justitsminister BAROCHE i opdrag at udarbejde en indstilling om muligheden af dens afskaffelse.

I *Tyskland* holdt dødsstraffen sig med en mærkværdig fasthed i et talrigt antal af tilfælder langt ned igennem tiden. Som eksempel paa dens hyppighed nævnes, at i Rhinfalz med omtr. $1\frac{1}{2}$ mill. mennesker, henrettedes i slutningen af forrige århundrede i gennemsnit 376 mennesker om året, ja i München var det sjælden, at nogen lørdag gik hen uden idetmindste én henrettelse. De forskellige forsøg, som i første halvdel af dette århundrede i de forskellige stater gjordes for at få dødsstraffen afskaffet, gik ikke igennem i kamrene, ja straffeloven for Hannover af 1840, der for en stor del har tjent vor lov til forbillede (heldigvis ikke i dette punkt), havde endog kvalificeret dødsstraf, ligesom den preussiske af 1843 kendte forbryderens slæbning på en oxehud til retterstødet. Det er *februarrevolutionen*, som her bringer omslaget. På rigsforsamlingen i Frankfurt 1848 blev efter en debat¹⁾, hvori en række af Tysklands mest

¹⁾ Under debatten bestred man dels dødsstraffens berettigelse, dels dens nødvendighed og nytte. En taler henviste til bøddelembedet.

fremragende jurister, teologer og statsmænd deltog, beslut-
tet med 288 mod 146 stemmer, altså med $\frac{2}{3}$ majoritet:
Dødsstraffen er afskaffet, undtagen hvor krigsretten foreskriver
den og søretten i tilfælde af mytteri tillader den. Denne
sats blev voteret som en bestanddel af de såkaldte tyske
grundrettigheder, og dødsstraffen blev nu afskaffet i de
lande, som antog grundrettighederne, ialt 16 stater, men
ved den hurtig påfølgende reaktion atter indført i dem alle
med undtagelse af 4. I de største tyske lande som Preussen,
Østerrige, Bayern og Sachsen var den ikke engang forbigå-
ende afskaffet. I den preussiske landdag 1848 blev også
efter en levende diskussion dødsstraffens afskaffelse besluttet,
men den blev ej bifaldt af regeringen, uagtet justitsministe-
ren i landdagen havde været en af de bedste og ivrigste
talsmænd derfor. I den preussiske straffelov af 14. April
1851 findes dødsstraf i 14 tilfælder. — Det næste skridt
sker i Sachsen, hvor dødsstraffens afskaffelse i 1868 blev
foreslået af kongen og vedtaget af 2det kammer og trods
1ste kammers forkastelse ophøjet til lov.

Så kom Tysklands enhed og med den den nye tyske
— oprindelig nordtyske, nu rigsstraffelov. De debatter,
som foregik i den nordtyske rigsdag i våren 1870, er det
sidste store og betydningsfulde slag, som er ført om døds-
straffen. Den 1ste Marts 1870 blev ved lovens anden læs-
ning dødsstraffens fjernelse besluttet med 118 mod 81
stemmer. Ved lovens tredie læsning meddelte justitsmini-
steren, i forbundsregeringens navn, at en lov, hvori døds-
straf ej fandtes, ikke kunde sanktioneres. Efter voldsomme
debatter og efter to store taler for og imod dødsstraffen af
BISMARCK og LASKER — begge mesterstykker af parlamen-
tarisk veltalenhed — blev dødsstraffens genoptagelse i loven
besluttet med 127 mod 119 stemmer. Den tyske rigsstraffe-

Oprindelig var det præsternes hellige embede, siden bannerherrer-
nes høje bestilling, så hertugerne af Mecklenburgs privilegium;
senere var det dommerens pligt og tilslut et frit erhverv, som
var belagt med skam og skændsel. Når lovens fuldbyrdelse
vanærer, kan loven ikke selv være ærefuld.

lov har dog ikke dødsstraf undtagen for mord samt for mordforsøg mod kejseren og landsherren, og her som absolut straf.

I *England* har dødsstraffen indtil den seneste tid været anvendt i større udstrækning end på kontinentet. Under GEORG III fortjente London navnet „Galgebyen“, og JOHNSON skriver: „Næppe kan vore marker forsyne galgerne og flåden med hamp.“ Indtil 1808 straffedes lommetyveri af over 1 sh.s værdi og indtil 1810 tyveri af over 5 sh.s værdi med døden. Det er en skarpsindig og lærd jurist ved navn ROMILLY, som fik de nævnte bestemmelser afskaffede. Men han havde megen modstand at bestå fra de mest anseede juristers side, ja lord-overdommeren ELLENBOROUGH ytrede i anledning af den sidste bestemmelse, at om lovforandringen gik igennem „skal vi ej vide, om vi står på hovedet eller på vore fødder.“ ROMILLY arbejdede videre indtil sin død 1818 og efter ham optoges hans værk og førtes videre af mænd som MACKINTOSH, EWART, ROBERT PEEL og lord BROUGHAM, således at efterhånden dødsstraf blev ophævet i 160 tilfælder. Siden 1861 anvendes dødsstraf kun i 7 tilfælder af forræderi og mord.

I flere *nordamerikanske* stater er dødsstraf afskaffet, deriblandt Visconsin siden 1856; i de fleste består den endnu.

Schweiz føres altid i munden herhjemme, når man taler om dødsstraffens afskaffelse, og som et bevis på, at den ej kan undværes. Hermed forholder det sig således. Dødsstraffen blev 1848 ophævet for politiske forbrydelser. I Freiburg 1848 ganske afskaffet, men i 1868 med kneben majoritet genindført, uagtet en kommission i 1864 havde erklæret, at forbrydernes antal ej var steget i de sidste 15 år. Senere fulgte afskaffelse i Neuchatel, Zürich og Tessin. I 1874 blev dødsstraffen ved forbundsbeslutning afskaffet for hele forbundet, hvilken lov imidlertid blev tagen tilbage i 1879 undtagen for politiske forbrydelser. Adgangen til at genoptage dødsstraf er benyttet af 10 kan-

toner, hvoriblandt Zürich (fra 1. Jan. 1886), men derimod ikke, som man ofte nævner, Freiburg.

I *Italien* har vi alt før nævnt, at dødsstraffen blev afskaffet i Toskana 1786, men senere har den gentagne gange der været genindført og atter afskaffet; nu er den der endelig atter afskaffet siden 1859. BERENGER fortæller en historie, som viser, hvor indgroet afskyen for dødsstraffen er i dette land. Under det franske herredømme skulde en henrettelse foregå i Florenz, men den følelse at uvillie, som åbenbarede sig hos folket, var så fremtrædende, at kommunerådet fandt sig foranlediget til at bønfalde om straffens forandring eller ialfald om dens eksekution udenfor byen på et afsides sted. Men da dødsstraffen efter franske begreber netop skulde virke ved sin offentlighed, blev denne bøn afslået; folket derimod protesterede mod blodudgydelsen ved at forlade gaderne, lukke døre og vinduer og lægge den dybeste sorg for dagen. I Italien har også de berømteste kriminalister og statsmænd (PESSINA, CARRARA, MANCINI) ivret mod dødsstraffen, der heller ikke findes optagen i det foreliggende udkast til ny straffelov.

Om *Østerrige* har vi ovenfor talt; de fik dødsstraffen igen i begyndelsen af århundredet og har siden beholdt den, men såvel i lovbogen af 1852 som i et længe debatteret udkast til en ny er den indskrænket til få tilfælder. Kamrene erklærede sig under forhandlingerne om den ny lov i 1867 og 1868 mod dens principielle afskaffelse.

Rusland har i spørgsmålet om dødsstraffen ingenlunde stået tilbage for det øvrige Europa. Af stor interesse er KATARINA II's instrux til en lovkommission 1769, hvor det hedder: „Under normale forhold i et samfund er en borgers død hverken nyttig eller nødvendig. Kun i et tilfælde kan den være nødvendig, nemlig hvor en fange endnu kan finde midler og udvej til at stifte uro i folket. Men heller ikke dette tilfælde kan forekomme, uden hvor folket står i begreb med at miste sin frihed eller at søge sin tabte frihed tilbage, eller under et anarki, hvor uro hersker istedenfor love.“

Realiserede blev naturligvis disse skønne grundsætninger ikke endnu. Først kejser NIKOLAUS I forordnede 1826, at dødsstraffen kun skulde indtræde for grove politiske forbrydelser, medens derimod alle andre dødsdømte forbrydere engang for alle er benådede med forvisning til Siberien. Denne bestemmelse gælder også *Finland*.

Portugal er det land, der har gjort mest alvor af sagen. Efterat dødsstraf ikke var bleven fuldbyrdet på mænd siden 1847, på kvinder siden 1833, blev dødsstraffen på kongens eget forslag afskaffet i 1867, og regeringen lod henrettelsesredskaberne offentlig brænde.

I *Holland* er dødsstraffen ej exekveret siden 1861. Fra 1870 er den afskaffet, og findes heller ikke i den nye hollandske straffelov af 1881. Under forhandlingerne om denne lov holdt justitsministeren MODDERMANN den 26. Oktbr. 1880 en bekendt tale, hvori han erklærer dødsstraffens genoptagelse hverken nødvendig eller ønskelig.

I *Belgien* har i tre provinser dødsstraf ej været exekveret i 48 år, i de andre meget sjelden. I 1867 skede 2 justitsmord, og siden den tid har dødsstraffen ej været exekveret. Kamrene diskuterede sagen ved denne tid, men forkastede med 55 mod 43 stemmer et forslag om dødsstraffens afskaffelse, uagtet justitsministeren BARA anbefalede det og erklærede, „der er virkelig ingen fare ved at stryge dødsstraffen af loven.“ Det er navnlig fra det ultramontane præsteskabs side, at der i Belgien er ivret for dødsstraffen.

Rumænien afskaffede dødsstraf ved lovbogen af 1864.

I *Danmark* blev under forhandlingerne om den nye straffelov i folketinget i Decbr. 1865 et forslag om dødsstraffens afskaffelse forkastet med 59 mod 29 stemmer.

Den *svenske* straffelov af 1864 har i almindelighed kun dødsstraf som alternativ ved siden af strafarbejde på livstid. På rigsdagen i 1867 havde 2det kammer med stor majoritet besluttet dødsstraffens afskaffelse. Denne beslutning fik ingen virkning. Næste år kom sagen igen fore, og da faldt forslaget om afskaffelsen i 2det kammer med 100 mod 69

stemmer, i 1ste kammer uden votering. Af stor indflydelse på udfaldet var en bekendt tale af friherre de GEER, dengang justitiestatsminister. Denne tale er mærkelig, da den i det store og hele er et udtryk for de argumenter, hvormed de ledende statsmænd i vor tid forsvarer dødsstraffen. Jeg skal derfor citere nogle punkter af den: „Den forskel, som finder sted mellem de forskellige anskuelser om det nu foreliggende spørgsmål, er efter min mening ikke så stor, som man har villet gøre den til. På den ene side går man ikke ud fra og kan ikke gå ud fra, at dødsstraffen skulde være noget utilladeligt og samfundet uværdigt. På den anden side anser man ikke dødsstraffen for en i alle måder så tilfredsstillende straf, at man ikke ønsker dens indskrænkning og endelige afskaffelse. Spørgsmålet er egentlig kun, hvorvidt man bør gøre noget skridt for yderligere at indskrænke anvendelsen af denne straf, navnlig med hensyn til mord.“ De GEER gennemgår derefter de vigtigste fremmede landes stilling til dødsstraffen; han peger hen på, at det hidtil kun er en liden del af den civiliserede menneskehed, som har taget skridtet helt ud, deriblandt ingen af de store folk, som ellers plejer at gå i spidsen på civilisationens vej. Og der, hvor den faktisk eller ved lov er afskaffet, har man endnu havt for kort tid til at gøre pålidelige erfaringer. Han anbefaler derfor at prøve sig frem, og ikke at gå for hurtigt; hvis dødsstraffens afskaffelse bliver dekretet på et tidspunkt, da den ej er tilstrækkelig forberedt i den almindelige bevidsthed, da vil reaktionen komme, såsnart en eller anden ugerning atter sætter sindene i bevægelse, og lovgiveren vil blive tvungen til at genindføre straffen. Han henholder sig ganske til den bekendte svenske jurist RICHERT (faderen til loven 1864), der udtaler: „Jeg tror, at dødsstraffen i denne stund hverken kan eller bør udelukkes af loven, men jeg er sikker på, at den i anvendelsen, eftersom begreberne også i denne henseende er opklarede, vil i den kommende tid, ligesom den har gjort i den henrundne, gå af brug, indtil den kan forsvinde

aldeles også af loven. For at forberede og lette denne overgang vil jeg tilråde, at straffen indtil videre sættes alternativt for de groveste forbrydelser.“

I *Norge* blev alle skærpselser af dødsstraffen afskaffet ved lov af 25 Oktober 1815. Ved vor endnu gældende straffelov af 1842 foreskrives oprindelig dødsstraf i 26 tilfælde. Ved den nye militære straffelov af 1866 sættes efter den svenske lovs forbillede strafarbejde på livstid overalt alternativt med dødsstraf. På det 19de årlige storting fremkom et forslag om dødsstraffens afskaffelse, der blev oversendt regeringen til gennemgåelse. Dette ledede til straffelovens revision. Regeringens proposition til stortinget gik ud på, at dødsstraf stilledes alternativt med livsarbejde, dog som eneste straf for mord. To af regeringens medlemmer, statsråderne Manthey og Helliesen, stemte dog for dødsstraffens fuldstændige ophævelse. Resultatet blev som bekendt, at dødsstraf overalt stilledes alternativt med livsstraf, undtagen for livstidsfanger, der begår de groveste forbrydelser.

Debatterne i stortinget i 1874 er i det væsentlige en gentagelse af, hvad der i alle debatter i lovgivende forsamlinger har været anført i de sidste 20—30 år. Dødsstraffens tilhængere var repræsenterede af dem, der holdt på dens absolute berettigelse og dens absolute nødvendighed, dens modstandere betonedes dels dens uberettigelse, dels dens unødvendighed og mangel på nytte. Noget forslag om dødsstraffens ophævelse blev ikke optaget, men 27 medlemmer af odelstinget forenede sig om en fællesudtalelse, gående ud på, at de alene havde kunnet give sin stemme til forslaget om at sætte livsstraf alternativt med livsarbejde, fordi de deri så et væsentligt forberedende skridt til afskaffelse af livsstraffen. Det vedtagne forslag var som Sverdrup udtrykte sig en „afslagsbetaling til en mere fremskredne tids fordringer.“ —

Jeg har med fuldt overlæg så vidtløftigt gennemgået dødsstraffens historie ned igennem tiderne. Jeg mener, at

der i denne historiske udvikling ligger en lære om problemet selv, der er af stor betydning for dets rigtige opfattelse. Spørgsmålet om dødsstraffen er hverken fra igår eller idag; det blev for hundrede år siden drøftet med samme iver som i vore dage, og mangfoldige er de teorier, som har været gjort gældende for og imod. Men dødsstraffen har vist sig at være en mægtig historisk kraft, som uden hensyn til teorier har hævdet sin stilling til den dag idag, fordi den har været dybt begrundet i folkenes overleverede og naturvoxede bevidsthed om dens nødvendighed og nytte. Og eftersom denne tro på dens nødvendighed og nytte efter folkenes udvikling og efter tidernes og forholdenes art og beskaffenhed har været mere eller mindre stærk, er dødsstraffens anvendelse udvidet eller indskrænket eller ganske aldeles fjernet. Denne folkebevidsthed er en historisk faktor, som man må regne med; og hvor man har troet at kunne undlade det, hvor en eller anden human og ædel styrelse har afskaffet dødsstraffen, uden at dette skridt var forberedt og havde sin støtte i den almindelige opinion, der er reaktionen næsten med nødvendighed kommen, og man har fået dødsstraffen tilbage. På den anden side ser man, hvorledes den stigende oplysning, sædernes formildelse og den kærlighed, visdom og kraft, hvormed de ædleste mænd i århundreder har prædikeret om straffens rette mål og hensigt, har bevirket, at dødsstraffens anvendelse skridt for skridt er trængt tilbage og i nutidens love er indskrænket til et minimum af tilfælder; og disse skridt tages ikke tilbage, ja for hver ny straffelov, som kommer, mister dødsstraffen en plads eller to. Og hvad er grunden? Jo disse skridt har været begrundede og forberedte i den almindelige bevidsthed. Og netop her ligger den lære, som man kan uddrage af den historiske udvikling. Jeg mener ikke, at lovene — således som de har havt en tendens til herhjemme — skal komme haltende bagefter udviklingen og blot strø sand på, hvad den almindelige bevidsthed forlængst anser som selvfølgelig; ti også lovene har en opdragende og rensende

magt over folkebevidstheden, og det er godt, at der ej ventes for længe med dem. Men ligesålidt nytter det at skringe op på barbari og fordomsfuldhed, hvergang det praktiske liv og den almindelige opinion ikke kan følge de mere fremskredne ånder. Enhver udvikling må have sin tid, og for enhver fremgang må vejen først banes. Vil man ud-slette dødsstraffen ganske af loven, får man begynde med faktisk at tilintetgøre den. Man får ødelægge dens grundlag i folkebevidstheden, overbevise om, at den ikke er så nyttig som ofte tros, at den heller ikke er så absolut nødvendig, samt påvise og skaffe tilveje de midler, hvorved den kan erstattes.

Den historiske udvikling viser, at straffen ikke er *opfundet* af nogen teori, aldrig *indført* ved nogen lov eller andet magtsprog. Den er den i selvopholdelsesdriften begrundede naturlige reaktion mod indgreb i den enkeltes personlighed, hvilken reaktion efter samfundsmagtens dannelse naturligen er overgået til staten, hvor den efterhånden er bleven rensset for sin rent instinktive karakter og omdannet til en til bevidste formål og bestemte former knyttet tvangsanvendelse. Staten påligger det at give de regler og love, der tjener til at fremme og værne om borgernes samliv og sædelige udvikling, og enhver handling, der angriber eller bringer fare for staten og samfundslivet, betegner loven for en forbrydelse og truer den med straf. Straffens øjemed er altså alene det praktiske: at værgе samfundet mod overlast. Men ikke alle forbrydelser truer i lige grad samfundets sikkerhed; derfor bliver straffen at bestemme forskellig efter forbrydelsens farlighed. Men heller ikke alle forbrydere truer i lige grad samfundet, selv om de begår den samme forbrydelse; herved får hensynet til den enkelte forbryders personlighed sin tilbørlige indflydelse. Men heller ikke de samme forbrydelser og de samme forbrydere truer alle samfund eller det samme samfund til alle tider lige meget; under sunde sociale, økonomiske og sociale forhold, hvor samfundsmagten føler sig stærk og retshånd

hævelsen virker sikkert og retfærdigt, er der mindre fare forhånden, end hvor sønderrevne, oprørte og lovløse tilstande hersker. Hvor stor straf der skal vælges, blir naturligvis altid en skønssag, og her må erfaringen tages til hjælp. Rettesnoeren må her være som overalt, at man ej anvender stærkere og voldsommere midler end øjemedet kræver. Spørgsmålet vil altså lyde: hvilken er den mindste straf, hvormed man efter erfaringen kan slippe ud?

Anser man da efter moden og alvorlig overvejelse dødsstraf for nødvendig i et land, så er den også berettiget.

Men da dødsstraffens berettigelse er afhængig af dens nødvendighed, vil man indse, at spørgsmålet ikke kan besvares i sin almindelighed; ti, som allerede ovenfor er gjort opmærksom på, hvad der fremstiller sig som nødvendigt i et land med dets særskilte sociale forhold behøver ikke at være det i det andet land, og i det samme land vil også forholdenes krav være forskelligt til forskellige tider. Heraf ses, hvor forsigtig man må være med at argumentere ud fra statistiske og andre meddelelser fra fremmede lande med forskellige forhold og i forskellig udvikling. Jeg benægter naturligvis ikke, at sådanne meddelelser kan have stor interesse og betydning, men de må optages med kritik, og sikrest er det under alle omstændigheder at prøve sig frem i sit eget land.

Af udgangspunktet følger omvendt, *at om dødsstraffen ikke findes nødvendig, da er den heller ikke berettiget.*

Mod denne sætning vil der blive rejst indvendinger af de iøvrigt ikke talrige tilbageværende tilhængere af den opfatning, der anser dødsstraffens absolute berettigelse og nødvendighed given i evige og uforanderlige love.

Vi har først den absoluteste af de absolute teorier, dem, som anse *dødsstraffen påbudt i den hellige skrift*. Denne grunder sig navnlig på det bekendte sted i 1. mosebog 9, 6: „Den, som udgyder menneskeblod, ved mennesker skal hans blod udgydes, ti efter sit billede skabte Gud mennesket.“ At dræbe et menneske er at forgribe sig på Guds

billede, og derfor er døden den eneste straf — således har hint sted været almindelig forstået. Og denne lære har, som naturligt er, havt den allerstørste indflydelse ned igennem tiderne, ja det mangler ikke på, at man har troet at gøre en Gud velbehagelig gerning ved at slagte ned forbrydere. Endnu for nogle år siden udråbte en preussisk præst ved et protestantisk præstemøde: „Om jeg ikke var pastor Engel, skulde jeg ønske at være skarpretter!“ Det være imidlertid langt fra mig at beskyldte endog et større mindretal af dem, der af bibelske hensyn holder på dødsstraffen, for at hylde den med sådan begejstring. Tværtimod, de allerfleste ser på den med sorg som en i synden grundet nødvendighed. Men på den anden side står også en stor skare af udmærkede theologer og præster, som ikke finder, at bibelens ord indeholde noget påbud om dødsstraffens tilstedeværelse til alle tider, som fremholder, at det ej har været skriftens mening at give en for alle tider bindende straffelov, og som navnlig henviser til det ny testamente og den barmhjertighedens ånd, som går igennem Kristus's lære. Og selv de, som holder på dens absolute guddommelighed, de vil dog ikke straffe i alle tilfælde af forsætlig ødelæggelse af et menneskes liv; også de skelner mellem mord og drab, og de fleste har ingen betænkelighed ved benådning. Når skal da dødsstraf anvendes?

Enkelte svarer, når samfundslivets sikkerhed fordrer det. Men er da ikke konsekvensen heraf, at når samfundets sikkerhed ikke kræver det, da bør dødsstraffen ikke anvendes, og at man følgelig af skriften ikke kan udlede mere end, at dødsstraffen er *kristelig berettiget*?

Andre svarer, at dødsstraffen skal anvendes, når der til *forbryderens indre skyld* ikke kan påvises nogen anden tilsvarende straf. Vi møder her de tvende andre absolute teorier, *gengældelsestheorien* og *retfærdighedstheorien*.

Gengældelsestheorien grunder sig på den naturlige følelse hos ethvert religiøst menneske — uanset hvilken religion han bekender sig til — at det gode vil få sin belønning og

det onde sin straf. Men denne guddommelige retfærdighed, som fuldbyrdes efter evige love, kan ej realiseres på jorden af endelige og skrøbelige mennesker, der ikke kender hjerternes dyb, ikke har nogen målestok for det indre onde eller for det ydre onde, der skulde være tilsvarende til hint. Det leder også til praktiske umuligheder. Man har da også måttet opgive den rene talionstheori: øje for øje, tand for tand, i alle anvendelser, men for mord holder man fremdeles på den; her hedder det fremdeles: liv for liv! Er ikke dette en åbenbar inkonsekvens? — Men selv omdannet til en retfærdighedstheori, at straffen vistnok ikke skal tilføje forbryderen *et onde af samme art*, men *af tilsvarende størrelse*, blir den ikke mere skikket til at danne grundlag for en retfærdig strafferet, aldenstund man mangler ethvert ydre kriterium på størrelsen af den indre skyld, og skyld og straf desuden er aldeles inkommensurable begreber. Man kan altså ikke redde dødsstraffens absolute berettigelse ved at sige, at den er den eneste straf, som svarer til en morders skyld. Tror man da, at enhver morder har samme skyld? Er der nogen stor lighed mellem den, som af de ædleste motiver dræber en fædrelandets undertrykker, og den, som for en ussel vindings skyld snigmyrder en, der har vist ham velgerninger? Sætter man dødsstraf for hvert mord, så kommer man, hvis den indre skyld skulde få sin tilbørlige vægt, til at måtte skride til skærpelser i dødsstraffen. — Og er man nu så sikker på, at altid mord er den forbrydelse, som viser den største indre skyld? HETZEL fortæller i sit værk om dødsstraffen om en enke CHARLOTTE WINGFELD, der havde levet under gode forhold, og som 18. marts 1868 blev dømt i Lewis for i længere tid at have mishandlet sin 11-årige nevø. Hun piskede ham med jerptrådris, knuste næsen, og fingerknoklerne på ham, brændte hans fødder, øren og hoved med glødende jern og gned dem bagefter ind med eddike, stegte ham ved ilden, skar kødstykker ud af ansigtet på ham; gutten overlevede mærkelig nok disse mishandlinger,

men ved undersøgelsen kunde man under knæskællat se bonet stikke frem. Hun fik 15 års tugthus. Havde hun dræbt ham, om end ved en nokså let og hurtig død, var hun bleven hængt. Hvor blir den da af denne forholdsmæssige straf, som skal svare til den indre skyld? -

Men også de teorier, der af straffens ide vil udlede dødsstraffens absolute uberettigelse, taber mere og mere terræn.

Dette gælder navnlig *forbedringstheorien*. Udsprungen af de ædleste bestræbelser og navnlig støttet og næret af den i dette århundrede så kraftig påbegyndte fængselsreform, har denne teori havt adskillig indflydelse på dødsstraffens stilling omkring i landene. Men denne teori hviler på en miskendelse af straffens historiske begreb og blir umulig ved sine konsekvenser. Var forbedring virkelig straffens grund, måtte dødsstraffen dermed bortfalde. Men samfundet er ingen opdragelsesanstalt. Og hvis så var tilfældet, hvorfor skrider da ikke staten ind overalt, hvor den ser moralsk slethed for sine øjne? Der gives dog mange handlinger, der vidner om megen moralsk slethed, som staten ikke betegner som forbrydelser, og som den følgerlig ikke straffer, men hvor dog forbedring var ønskelig. Hvorfor straffes ikke her? Og er straffens hensigt forbedring, så må straffen dog *vare, indtil* forbedring er indtrådt, og *ophøre, når* forbedring er indtrådt. Det mangler ikke på dem, der har vedkenet sig denne konsekvens og forlangt den gennemført. Men denne tanke strandeder på samme punkt som retfærdighedstheorien: ligesålidt som der gives noget ydre pålideligt kriterium og målestok for den indre skyld, ligesålidt gives der det overhovedet for menneskenes moralske tilstand. Man vil enten blive tvungen til at begå uretfærdighed ved at lade straffen virke, efterat forbedring er indtrådt, eller også ved at være for mild i sine fordringer blive et let bytte for hyklere og udlærte spidsbuber.

Den straffetheori, som for tiden igen har mest kurs, er

afskrækkelsestheorien. Det kan ikke nægtes, at den er den mest praktiske, og at den rammer en meget væsentlig side i straffens historiske begreb. At dødsstraffen virker afskrækkende, kan ikke betvivles. Det er intet bevis herimod, at de groveste forbrydelser trods dødsstraffen begås; ingen kan tælle med de tilfælde, hvor dødsstraffen har virket o: afholdt fra forbrydelse. Afskrækkelsestheorien må imidlertid ikke overvurderes; den må ikke drives til en konsekvens, hvorefter de strængeste straffe netop skulde være de virksomste. Det er ikke altid de stærkeste midler, som har den største virkning. Navnlig med hensyn til straffen må gøres opmærksom på, at *den sikkerhed, hvormed den formodes at indtræde*, er af større virkning end dens egen frygtelighed. *Stuart Mill* spørger etsteds, hvorfor helvedesstraffene har en så relativ liden indvirkning på folkemasserne, og svarer selv, at det er deres fjernhed, som er skyld heri. Dette er visselig sandt, også for de borgerlige straffes vedkommende. Den sikreste og største virkning får den straf, som alle ved følger på forbrydelsen som en skygge.

Men med denne betragtning er vejen banet til den opfatning, som jeg anser for den rette, og som betragter *straffen som et led i den almindelige retshåndhævelse*, som en sideordnet faktor i rækken af de foranstaltninger, som staten finder nødvendige og hensigtsmæssige for at realisere sit formål: at værne om og befordre borgernes sædelige udvikling.

Opfattet således blir altså spørgsmålet om dødsstraffen et *hensigtsmæssighedsspørgsmål*. Men ikke et hensigtsmæssighedsspørgsmål af almindelig art, hvor det ene lige så snart kan gøres som det andet. Da agtelsen for menneskelivets ukrænkelighed er samfundets grundpille, blir det et *samvittighedsspørgsmål* tillige, der ikke må afgøres uden efter en nøjagtig og samvittighedsfuld prøvelse af alle de grunde, der taler for og imod.

Det bedste, som kan siges til fordel for dødsstraffen,

er, at den gør forbryderen absolut uskadelig; straffetruselen virker også afskrækkende; navnlig ved i folket at indøve og bestyrke forestillingen om visse forbrydelsers skrækelighed og afskylighed.

Men hermed er også sagt det bedste, som kan siges om dødsstraffen. De grunde, som kan anføres mod den, er mange flere og af stor vægt. Dens største fortrin, at den gør forbryderen absolut uskadelig, er også dens største mangel. Muligheden af fejltagelse er i menneskelige domme aldrig udelukket, og et justitsmord er noget, som aldrig kan repareres. — Den afskrækkende virkning svækkes i høj grad derved, at den så sjældent kommer til anvendelse selv i de tilfælde, hvor loven påbyder den. — Og allerede Beccaria har med rette peget hen på — og vi har historiske vidnesbyrd nok på det samme — dens demoraliserende virkning på masserne ved den mangel på agtelse for menneskeliv, som den så let afføder, om den bliver et almindeligt skuespil.

Men vil man afskaffe dødsstraffen og gøre det indlysende for folk, at den kan afskaffes, så får man som praktiske mænd pege hen på noget, som kan sættes isteden. Der kan ikke blive tale her om andet, end *frihedsstraffene*. Jeg tvivler ingenlunde på, at man efter den erfaring, man nu har med hensyn til frihedsstraffenes natur og virkemåde, vil kunne konstruere en frihedsstraf, der på engang yder den tilstrækkelige sikkerhed, og uden at forfalde til barbari eller unødigt grusomhed virker afskrækkende. Og kan dette ske, finder jeg det at være en civilisationspligt for samfundet at lade dette ske. Men også i denne henseende får man tildels lempe sig efter de givne forhold. Vi har nylig set herhjemme vore strafanstalters dårlige tilstand brugt som et argument for i de nylig foreliggende tilfælde at benåde, idet man har sagt, at samfundet ikke har opfyldt sine forpligtelser mod forbryderne. Men dette argument finder jeg ikke træffende. Ingen skal villigere erkende, at der står meget igen hos os at gøre på fængsels-

væsenets område, og ingen med større glæde hilse en gennemgribende reform, der med hver dag viser sig mere nødvendig. Men i et nybyggersamfund som vort stilles der store krav til de bevilgende og administrative myndigheder, og det må erkendes, at der er mange hensyn, som står højere end hensynet til dem, der har brudt med lovene. Der har med de små midler, som har stået til rådighed, af vor fængselsadministration, navnlig i det sidste tjaar, været arbejdet med en i høj grad anerkendelsesværdig energi og med forholdsvis stort resultat på forbedringer. At man ej er kommen længere, deri er landets sociale og økonomiske forhold for den største del skyld, og når forbryderne kommer til at lide herunder, så deler de blot skæbne med alle landets borgere.¹⁾

Men en samvittighedspligt bliver det dog for staten at strække sig så langt som muligt.

Ti alle må vi erkende, at dødsstraf er en skrækkelig straf, og at den stat er lykkelig, som kan undgå at anvende den. Vi vil vist alle kunne underskrive stemningen i de ord, hvormed den sidste *Sanson*, i hvis familie det franske hviddelembede havde været arveligt i 7 generationer, og som var fortrolig med alle guillotinenes rædsler, slutter sine „skafottets memoirer“: „Måtte jeg, før jeg lægger mit hoved til hvile i mine fædres grav, se de sidste spor forsvinde af denne straf, som formedelst sædernes formildelse altid bliver sjældnere, denne straf, som i vor civilisations tid synes mig

¹⁾ Vil man en virkelig rationel oprydning og forbedring i vor straffretspleje, er det forøvrigt ikke den rigtige vej at begynde med anstalterne for gråhærdede forbrydere; ti for disses vedkommende kan, som erfaringen viser, ikke meget udrettes selv med store opofrelser. Nej vil man føre et slag mod forbrydelsen, der skal have nogen udsigt til held, da må man søge at stoppe forbrydelsens kilder i fattigdommen, urensligheden og lasten og navnlig antage sig den store skare forsømt, forsultne og vanartede børn, der danner reserven for vore fængsler. For disses vedkommende er der hos os lidet eller intet gjort, og derfor holder de nu også på at voxe os over hovedet.

et offer af mennesker, som man yder de sidste levninger af barbariet! Måtte de, som gennemlæse denne bog, ved slutningen kunne sige til sig selv: Det er dødsstraffens testament, efterladt af den sidste skarpretter“!

HARALD SMEDAL,
Højesteretsadvokat.

Storbritaniens reform- og industrielle skoler

i

1884.

Efter WILLIAM INGLIS, Inspektørens beretning, afgiven i Maj 1885, om disse skoler i 1884, hidsættes de følgende oplysninger. Forinden skal her dog erindres om, at reformskolen i England indførtes i 1854, da loven tillod dommeren at sende unge forbrydere under 16 år, dømte for kvalificeret tyveri, hæleri, brandstiftelse, slag og sår, i to til fem år til private af staten anerkendte (certified) skoler for at underkastes korrektionel opdragelse. Den industrielle skole fremstod i 1857 og var bestemt for vagabonder og tiggere, som ikke kunde anbringes i reformskolen. Ved lov af 10. August 1866 ordnedes denne skoles forhold til staten, og derefter kunne i disse skoler optages: børn under 14 år, som ere tiggere, vagabonder uden tilholdssted, forældreløse, børn i ledtog med tyve, ustyrlige og trodsige efter forældrenes ønske, børn, hvis forældre afsone en straf, små forbrydere under 12 år, som ikke forhen ere straffede. Ved siden af, at det er en betingelse for indsættelsen i denne skole, at barnet ikke forhen er straffet, er der også den særegenhed, at indtrædelsen sker direkte uden forudgående straf i modsætning til indsættelsen i reformskolen, som

først finder sted, efterat en mindre straf umiddelbart forud er afsonet*).

Den førnævnte beretning meddeler, at der i 1884 fandtes i Storbritanien 219 skoler under inspektørens tilsyn, nemlig 61 reform skoler, 136 industrielle, 9 skulke- og industrielle dagskoler. Af disse vare 2 reform- og 7 industrielle skibsskoler (training ships). Skolernes antal er i året voxet med 4 industrielle og 2 skulkeskoler.

Reformskolerne bestå ved privat og frivillig bistand og ligeledes de industrielle skoler, undtagen 13, som ledes af autoriteter. Derimod styres alle skulkeskolerne og de industrielle dagskoler i England af skoledirektionerne.

Det samlede antal af unge personer, som ved udgangen af 1884 vare indsatte i reform- og industrielle skoler, var 25744, nemlig 20846 drenge og 4898 piger, hvilket er en tilvæxt af 407 mod det foregående år. Desuden fandtes i de industrielle dagskoler på samme tid 2445 børn.

Tilgangen i 1884 var til reformskolerne 1518, til de industrielle 3833 og til skulkeskolerne 965. Siden 1881, da tallet på reformskolernes elever var 6738, er det årlig i nedgang og var ved udgangen af 1884 faldet til 6360. Derimod er tallet i de industrielle skoler årlig i betydelig stigning og var ved udgangen af 1884 19483, medens det i 1864 var 1668. At skolernes antal er voxet forholdsmæssig med denne stærke stigning af elever er naturlig og vil efter beretningen formentlig blive ved. Grænsen mellem dem, der sendes til de industrielle skoler, og dem, der sendes til skulkeskolerne, er ikke skarp nok, hvorfor beretningen anbefaler at anbringe kun de udprægede skulkere i de sidste og alle de øvrige i de første. Et andet punkt, som fremhæves, er nødvendigheden af et legalt formynderskab i en passende tid efter udskrivningen af skolen, særligt i de tilfælde, hvor forældrene ere åbenbart uskikkede til at være deres børns værger. Dette gælder navnlig for pigernes vedkommende.

*) Se iøvrigt Tidsskriftets årgang 1879, side 142 og flg.

Reformskolernes antal, 61, fordeles med 33 for drenge og 16 for piger i England, 8 og 4 i Skotland. Ved udgangen af 1884 var det virkelige tal på eleverne 4453 drenge og 917 piger, idet over 900 vare borte med tilladelse, 40 i fængsel og 62 rømte. Årets tilgang var 1283 drenge og 235 piger, hvilket viser en nedgang mod året forud af 50 drenge og 52 piger. — Af de tilkomne vare 9 drenge under 10 år, 197 drenge og piger fra 10—12 år, 550 fra 12—14 og 762 fra 14 til 16 år. — Ikke dømte før vare 804, 1 gang 490, 2 gange 157, 3 gange 48, 4 gange og derover 19. — Begge forældre havde 67 mistet, 37 vare forladte, 7 havde deres forældre i fængsel, 19 vare uægte børn.

Afgangen i 1884 fra skolerne omfattede 1712 elever, 1374 drenge og 338 piger. Af disse blev 707 anbragte i tjeneste, 495 hos slægtninge, 132 udvandrede, 216 gik tilsøs, 41 blev hvervede, 36 udgik som syge, 17 som uforbederlige, 36 døde og 32 rømte.

Den samlede tilgang indtil udgangen af 1884 var 44187, deraf 35,923 drenge og 8,264 piger.

Den samlede afgang indtil samme tidsrum var 37823, deraf 30609 drenge og 7214 piger.

For årene 1881, 82 og 83 var resultatet følgende: Afgangen i de tre år omfattede 4904 elever, 4056 drenge og 848 piger. Af disse ere 112 døde. De øvrige have for drengenes vedkommende givet 79 pct. med god opførsel, 2 pct. tvivlsomme, 14 pct. straffede, 5 pct. ubekendt, og for pigernes vedkommende 72 pct. med god opførsel, 9 pct. tvivlsomme, 6 pct. straffede og 13 pct. ubekendt.

Efter fængselsvæsenets beretninger for 1884 var det oplyst, at 583 fanger, 534 mænd og 49 kvinder, havde været i reformskoler, medens antallet af unge forbrydere, under 16 år, i samme år var 6069.

De industrielle skolars antal, 138, falder med 104 på England og 34 på Skotland. Af disse ere 70 alene for drenge, 56 ene for piger, de øvrige ere for begge køn. Elevernes virkelige antal ved udgangen af 1884 var 16243, 12562 drenge og 3681 piger, medens desuden 1033 vare borte med tilladelse og 59 rømte.

Tilgangen i 1884 omfatter 3833, nemlig 3032 drenge og 801 piger, hvilket er 560 færre end i 1883. Af tilgangen vare 213 fra 6 til 8 år, 591 fra 8—10, 1572 fra 10—12 og 1457 fra 12—14 år. — Uægte børn vare 233, begge forældre vare døde fra 184, faderen alene fra 873, moderen fra 576, forladte vare 198, forældrene forbrydere for 89 vedkommende, og 1680 havde forældre, som vare ilive og i stand til at sørge for deres børn.

Fra skolerne udgik i 1884 ialt 3668 børn, nemlig 2978 drenge og 690 piger. Af disse blev 1610 anbragte i tjeneste, 1083 hos venner, 142 udvandrede, 491 gik tilsøs, 75 blev hvervede, 86 udgik som syge, 56 overførtes til reformskoler, 93 døde og 48 rømte.

Den samlede tilgang til udgangen af 1884 var 62244 børn, 49122 drenge og 12301 piger.

Den samlede afgang omfattede i samme tidsrum 44837, nemlig 35612 drenge og 9225 piger.

Resultatet for 1881, 82 og 83 var dette. Afgangen i de tre år udgjorde ialt 9569, 7806 drenge og 1764 piger. Af dem døde 175 drenge og 33 piger. Resten gav for drengene 81 pct. med god opførsel, 3 pct. tvivlsomme, 5 pct. straffede, 11 pct. ukendt; og for pigerne 81 pct. med god opførsel, 7 pct. tvivlsomme, 2 pct. straffede og 10 pct. ukendt.

Skulkeskolerne vare 9 i tallet ved udgangen af 1884 med 2048 elever, hvoraf dog 1610 vare fri, så at det virkelige elevantal var 438. Årets tilgang var 965 drenge, afgang 670. Beretningen udtaler, at disse skoler synes at gøre god nytte, men at de uden tvivl trænge til omhyggeligt tilsyn; skønt man skulde tro, at børnene i mange tilfælde kom til at lide for forældrenes ligegyldighed, har dette dog vist sig ikke at forholde sig således.

De industrielle dagskoler vare 13. Deres hovedopgave er at give den beklagelige klasse af forsømte og forladte børn, som ikke kunne følge med i den almindelige elementarskole, en sund undervisning og god disciplin. Resulta-

terne have været særdeles gode. Børnene have hurtigt forstået at slutte sig til opgaven, og en forstandig brug af frihed for skolen mod at søge elementarskolen har vist sig meget virksom.

Beretningen kalder hovedresultatet af den hele her omhandlede skolevirksomhed for meget tilfredsstillende og gør opmærksom på, at i tallet, som foran er opgivet, på de straffanger, som forud have været i reformskolen, kunne let findes gentagelser, ligesom også de, om hvem ingen oplysning haves efter afgang, meget vel kunne have opført sig godt. Iligemåde omtales skolernes bygninger som i almindelighed gode og vel ordnede. Bestyrelsen af de enkelte skoler har kun givet ringe anledning til klager, og i det hele taget ere bestyrerne af skolerne valgte med omhu. Helbredstilstanden hos eleverne har været god som sædvanlig. En årsag hertil er det heldige valg af skolernes beliggenhed, den regulære og ordenlige kost, dræning og god ventilation. Efter de fastsatte bestemmelser for ordningen skulle eleverne have mindst 2 timers rekreation daglig og regelmæssigt tilses af en læge. Den industrielle beskæftigelse er en vigtig faktor i ungdommens forbedring. Selv om den enkelte ikke opnår nogen særlig færdighed i et bestemt håndværk, så at han bliver istand til derved at ernære sig, får han dog prøvet og udviklet evnen til overhovedet at arbejde. Pigerne opdrages i almindelighed med det formål at blive tyender.

De sachsiske straf- og forbedringsanstalter

i årene 1880 til 1884.

De statistiske meddelelser om de ovennævnte anstalter, som nylig ere udgivne af det sachsiske indenrigsministerium, omfatte kun de under dette ministerium sorterende straf-, korrektions-, opdragelses- og forbedringsanstalter og således ikke fængsler og arbejds-huse samt fæstningsstraf. Sindsygestationen ved Waldheim anstalt er heller ikke tagen med.

I strafanstalterne fuldbyrdes kun tugthusstraf, fængselsstraf i over 1 måned på unge fanger, i over 6 måneder på voxne mandsfanger og i over 4 måneder på voxne kvindefanger.

Efter meddelelserne var i 1880 det samlede fangetal 7699 og 8199 i 1884. Den daglige gennemsnitlige fangebestand var henholdsvis 4373 og 4778. Dog ere tallene for 1884 lavere end de tilsvarende tal for 1883, idet der fra 1880 til 1883 fandt en jævn stigning sted på omtrent 200 hvert år. Tallene for 1883 vare således for den samlede fangebestand 8494 og for den daglige gennemsnitsbestand 4922.

Stigningen gælder imidlertid for den årlige tilgangs vedkommende kun 1880 til 1882, forsåvidt angår tugthusfanger og fængselsfanger, derimod for korrektionære og elever i opdragelsesanstalterne foregår stigningen hele perioden igennem. I 1880 er tilgangen 564 og i 1884: 793 i korrektionsanstalterne og henholdsvis 128 og 155 i forbedrings-

anstalterne. Tallet på tilkomne tugthusfanger er i 1880: 945 og i 1884: 787, på fængselsfanger 1511 og 1564. Procentantallet af straffanger, som indsattes for ejendomsforbrydelser, var i 1880: 75, i 1884: 76. Gennemsnitsantallet for opdragelsesanstaltnes befolkning var i 1870: 339, 296 mandlige og 43 kvindlige, i 1879: 408, 367 mandlige og 41 kvindlige, og i 1884 364, 324 mandlige og 40 kvindlige.

Det gennemsnitlige sygeforhold var for alle fangearters vedkommende i 1880: 2,39; i 1884: 2,23; og det samme forhold var i opdragelsesanstalterne henholdsvis 0,39 og 0,60.

Procenten af naturlige dødsfald i den gennemsnitlige bestand af alle slags fanger var i 1880: 2,18, i 1884 2,49. I 1871—75 var procenten 2,54; i 1876—80 2,16; i 1880—84 2,43. Samme procent var i de preussiske straffanstalter, som stå under indenrigsministeriet, i 1878—80 3,06; i 1880—81 2,89; i 1881—82 2,59; i de württembergske anstalter i 1872—78 25,8; i de østerrigske 1872—77 5,92; i de ungarske 1874—76 4,92; i de italienske 1870—79 3,1 i bagnoerne, 4,5 for mænd og 3,9 for kvinder i de øvrige straffanstalter. Til sammenligning af den ovenanførte dødsprocent i de sachsiske anstalter anføres, at dødeligheden hos befolkningen i kongeriget Sachsen blandt personer under 14 år i 1883 var 5,16 pct. og blandt personer over 14 år i samme år 1,77.

Hvad arbejdsvirksomheden i anstalterne, deri ikke medregnet opdragelsesanstalterne, angår, var i 1884: 4,4 pct. af den gennemsnitlige fangebestand ubeskæftiget, 20,3 pct. beskæftigedes i hus og gård, 1,9 pct. arbejdede for anstaltens regning, 3,8 pct. for fremmed landbrug, 69,6 pct. ved 50 forskellige slags arbejde. Nettoindtægten af arbejdet var kr. 412254,38 og fortjenesten pr. fange og virkelig arbejdsdag kr. 0,43.

Af samtlige fanger i 1884 straffedes disciplinært 31,12 pct. og med korporlig revselse 0,70.

De ved udgangen af 1884 bestående anstalter med deres fangetal vare:

Waldheim, tugthus for mænd	med 1796
Hoheneck, „ for kvinder	- 336
Zwickau, fængsel for mænd.	- 915
Nossen, appendix til Zwickau.	- 167
Voigtsberg, fængsel for kvinder	- 176
Sachsenburg, „ for unge mandsfanger . . .	- 199
Grünhain, „ „ „ kvindefanger . . .	- 56
Hohnstein, korrektionsanst. for mænd	- 434
Radeberg, appendix til Hohnstein	- 138
Sachsenburg, korrektionsanst. f. unge mænd . .	- 49
Waldheim, „ f. kvinder	- 54
Brännsdorf, opdragelsanst. f. drenge og piger	- 282
Groshennersdorf, „ f. drenge	- 121

Cellestraffens anvendelse

i

Frankrig.

Efter den sidste årsberetning, som direktøren for det franske fængselsvæsen, HERBETTE, har forelagt om cellestraffens anvendelse i Frankrig, har Bulletin de la Soc. gén. d. prisons i Juni 1885 bragt nogle meddelelser, hvoraf det følgende er et kort uddrag.

Cellestraffen indførtes i Frankrig ved lov 5. Juni 1875, men med dens anvendelse er det kun gået langsomt, for en væsentlig del af økonomiske grunde. Nu, 10 år efter lovens fremkomst, findes der 14 cellefængsler, nemlig Mazas, en afdeling af anstalten la Santé, en afdeling af Politipræfektoren (alle i Paris), Tours, Angers, Ste. Menehould, Etam-

pes, Versailles, Dijon, Pontoise, Corbeil og i den allersidste tid Besançon, Bourges og Chaumont. At de fleste af disse anstalter ere små, fremgår af, at de tilsammen kun have 2744 celler. Der findes desuden i fællesanstalterne isoleringsrum til 3500 fanger, men disse falde dog næppe ind under den fuldstændige isolering, og i forhold til gennemsnitstallet på fanger med kortvarig straffetid, nemlig omtrent 24000, og en årlig tilgang på 200000 forslår den nævnte isolering kun lidt. Imidlertid synes man i den sidste tid at have lagt mere kraft i bestræbelserne for at bygge cellefængsler. Således nærme de i Bayonne og Sarlat sig deres fuldendelse, ligesom der også bygges i Nizza og St. Etienne.

Den nævnte beretning har en ikke ringe interesse derved, at den for første gang indeholder udtalelser fra funktionærer ved cellefængslerne om den der fuldbyrdede strafs betydning. Disse udtalelser slå fast, at ensomheden frygtes af vaneforbrydere og tilbagefaldne, medens den for den første gang straffede fremtræder som en velgerning; at den viser sig gunstig for moralsk indflydelse; at den i sanitær henseende ikke medfører noget usædvanligt; at den ikke fremkalder flere selvmord end opholdet i fællesanstalterne.

Som støtte for den første udtalelse anføres, at belgiske recidivister ofte lade sig anholde i Frankrig for dér at komme i fællesskab, ligesom man også har bemærket i Angers, at de tilbagefaldne udvandre til naboarrondissementerne, hvor de ikke trues af et ophold i celle.

Arbejdsvirksomheden volder mange vanskeligheder. Når man er kommen til den erkendelse, at udbyttet af arbejdet er mindre end i fællesanstalterne, har dette vistnok sin grund i vanskeligheden ved at skaffe passende arbejde. Der ligger i cellestraffen selv en spore til at arbejde.

Cellens fortrin for fællesskabet også i disciplinær henseende er godtgjort ved anførelsen af eksempler på modvillige fanger, som ere overførte fra fællesskab til celle og der ere blevne tamme.

Officielle aktstykker.

NORGE. Reglement for klasseinddeling og arbejdspenge m. v. i fælles-strafanstalterne. (Udfærdiget af justits-departementet i henhold til kongl. resol. af 20. Januar 1886.)

1ste klasse.

- a. Korteste ophold i denne klasse er ordenligvis 4 måneder. For fanger, der tidligere har hensiddet i strafanstalt, ordenligvis 6 måneder.
- b. Arbejdspenge tilstås ikke.
- c. Efter 2 måneders ophold gives undervisning i religion og læsning og efter omstændighederne i skrivning.
- d. Fra bogsamlingen udlånes hver 4de uge en bog af religiøst indhold.
- e. Fangen tillades at afsende og modtage brev samt at modtage besøg hver 3die måned.

2den klasse.

- a. Korteste ophold i denne klasse er ordenligvis 6 måneder.
- b. Arbejdspenge tilstås fangen efter udvist flid og dygtighed med 4 eller 5 eller 6 øre pr. arbejdsdag.
- c. Der gives undervisning i religion, læsning, skrivning og regning.
- d. Fra bogsamlingen udlånes hver tredje uge en bog af religiøst eller belærende indhold.
- e. Der kan tilstås 1,5 cm. tobak eller 2 $\frac{1}{2}$ gram snus daglig.
- f. Brevvexling og besøg tillades hver 2den måned.
- g. Fangen erholder regnetavle til brug på sovelokalet.
- h. Til brug på søn- og helligdage kan uddeles skrivebøger og skrivesager.
- i. Fangen kan tilstilles billeder af familien.

3dje klasse.

- a. Korteste ophold i denne klasse er ordenligvis 8 måneder.
- b. Arbejdspenge tilstås efter udvist flid og dygtighed med 7 eller 8 eller 9 øre pr. arbejdsdag.
- c. Undervisning som i 2den klasse med norsk istedenfor læsning.
- d. En bog også af underholdende art udlånes af bogsamlingen hver 2den uge.
- e. Der kan tilstås 3 cm. tobak eller 5 gram snus daglig.
- f. Brevvexling og besøg tillades hver 6te uge.
- g. Til benyttelse på søn- og helligdage kan, foruden skrivebøger og skrivesager, også uddeles tegnebøger og tegnesager.
- h. Fangen kan overlades visse nyttige og gavnlige genstande udenfor de reglementerede.

4de klasse.

- a. Korteste ophold i denne klasse er ordenligvis 12 måneder.
- b. Arbejdspenge tilstås efter udvist flid og dygtighed med 10 eller 11 eller 12 øre pr. arbejdsdag.
- c. Undervisning kan tillige gives i historie, geografi og sang.
- d. Udlån af en bog hver uge.
- e. Tobak kan tilstås som i 3die klasse.
- f. Brevvexling og besøg tillades hver måned.
- g. Der kan tilstås 1 eller 2 salmodikoner på hvert værelse om søn- og helligdagene.
- h. Skrivebøger kan benyttes også i hviletiderne om hverdagene.
- i. Fangen kan anvendes til sådanne arbejder, hvortil kræves større tillid, såsom til arbejde i køkken, bageri, vaskeri, renholdelse m. v.

5te klasse.

- a. Arbejdspenge tilstås efter udvist flid og dygtighed med 13 eller 14 eller 15 øre pr. arbejdsdag.
  - b. Fangen kan tilstås lån af 2 bøger om ugen.
  - c. Salmodikon og tegnesager kan benyttes også i hviletiderne om hverdagene.
  - d. Foruden de i de foregående klasser indrømmede begunstigelser kan fangen, når han vedblivende viser god opførsel, af bestyrelsen tilstedes andre og større friheder, forsåvidt de kan forenes med tilbørlig orden i anstalten.
  - e. Fangen tillades at bære skæg i det sidste år af straffetiden.
-

Almindelige bestemmelser.

- a. Fange opflyttes ikke fra lavere til højere klasse, medmindre han ved sin opførsel har gjort sig dertil fortjent.
- b. Fange, der måtte udmærke sig ved en i alle dele god opførsel, kan opflyttes i højere klasse efter kortere ophold i lavere klasse end foran bestemt.
- c. Fange, der er straffet for en i anstalten begået forseelse, kan ikke opflyttes i højere klasse før mindst 1 måned efter, at straffen er udstået, hvis han er i 1ste eller 2den klasse, og mindst 2 måneder efter udstået straf, hvis han er i 3die eller 4de klasse.
- d. For udvist slet forhold kan fange nedsættes i lavere klasse, lige indtil i den nederste.

Sådan nedsættelse kan anvendes såvel som eneste straf som i forbindelse med anden straf.

- e. Spørgsmål om opflytning fra eller nedsættelse i en klasse har bestyreren at forelægge til drøftelse af funktionærforsamlingen, førend han tager sin bestemmelse.
- f. Arbejdspengene indsættes for hver måned på fangens konto, men til disposition af bestyreren, i auktoriseret sparebank. Efter fangens anmodning kan dog bestyreren bestemme, at indtil halvdelen af optjente arbejdspenge udbetales til fangens trængende ægtefælle, børn, eller forældre.

Ved fangens løsladelse afgør bestyreren, om de oplagte arbejdspenge skal udbetales til fangen eller på anden måde anvendes til dennes bedste.

- g. Gør fange sig skyldig i grovere forseelse, kan optjente arbejdspenge forbydes. Dog må justits-departementets bestemmelse herom for hvert enkelt tilfælde indhentes.
- h. Ødelægger eller beskadiger fangen med hensigt eller af grov uagtsomhed nogen anstalten tilhørende genstand, kan bestyreren bestemme, at erstatning herfor bliver at udrede af fangens arbejdspenge.
- i. Arbejdspenge er ikke at anse som fangens ejendom, forinden de er givne ham ihænde, og kan derfor ikke beslaglægges, udoxekveres eller udpantes, sålænge de henstå under bestyrerens omsorg.
- k. Dør fangen under opholdet på anstalten, bliver arbejdspengene at tilstille vedkommende skifteret.
- l. Nærværende reglement gælder fra 1ste februar 1886 og indtil videre. Vedkommende strafanstalts bestyrer bemyndiges imidlertid til at iværksætte det med sådanne modifikationer, som han, efter at have forelagt sagen for funktionærforsamlingen,

måtte finde aldeles fornødne af hensyn til anstaltens nuværende forhold, dog således, at ingen ændring foretages med hensyn til hvad der er bestemt om fangernes inddeling i klasser og om arbejdspenge.

Reglement
angående mandsfangers revselse for disciplinære forseelser i rigets
fælles-strafarbejdsanstalter.

(Bifaldt ved kongelig resolution af 20. Januar 1886.)

§ 1. Opfører fangen sig usømmeligt, viser sig genstridig, usamdrægtig, efterladende eller forsømmelig, rømmør eller forsøger på at rømme eller i andre måder forser sig imod de for strafarbejdsanstalten gældende bestemmelser — kfr. kriminallovens kap. 2 § 13 — skal strafarbejdsanstaltens bestyrer have myndighed til at anvende følgende revselse:

- a. Berøvelse af tobak for kortere eller længere tid;
- b. Berøvelse af et af dagens måltider for en tid af indtil 14 dage;
- c. Hensættelse i enrum i lys celle på hel kost: med sysselsættelse indtil 8 uger eller uden sysselsættelse indtil 4 uger;
- d. Hensættelse i enrum i lys celle på halv kost uden sysselsættelse indtil 14 dage;
- e. Hensættelse i enrum i mørk celle indtil 10 dage på halv kost;
- f. Nedsættelse i en lavere klasse;
- g. Berøvelse af optjente arbejdspenge, hvortil dog justits-departementets samtykke for ethvert enkelt tilfælde udfordres;
- h. indtil 25 slag tamp eller rotting (rørstok) for fanger over 18 år, indtil 18 slag rotting for fanger mellem 15 og 18 år og indtil 18 slag ris for fanger under 15 år.

I forbindelse med legemlig revselse efter litr. h kan — efter omstændighederne og forsåvidt intet derfor er til hinder — tillige anvendes en af de øvrige under litr. a til g nævnte revselse. Anvendes ikke i sådan forbindelse revselse efter litr. c, d eller e, bør dog fanger, der har været underkastet legemlig revselse, umiddelbart derefter hensættes i lys celle indtil den følgende dag.

§ 2. I lys straffcelle skal være almindeligt celleinventarium. Sengen skal være således indrettet, at fangen er hindret fra at benytte samme udenfor den til nattehvil bestemte tid.

I mørk straffcelle må derimod ikke forefindes nogen stol, bord, bæk eller andet, der kan tjene til bekvemmelighed, og heller ikke andet lejested end en bar brix med en med strå stoppet rul til at

lægge under hovedet samt et eller efter omstændighederne to sædvanlige tæpper til overbredselse.

§ 3. Fange, der hensidder i lys strafcelle efter § 1, litr. c, tilstedes bevægelse i fri luft $\frac{1}{2}$ time daglig.

Derimod tillades det ikke fangen, der hensidder i lys strafcelle på halv kost eller i mørk strafcelle, at komme udenfor cellen.

§ 4. Hensættelse i lys strafcelle på halv kost eller i mørk strafcelle må ej anvendes på fanger, der er under 18 år.

§ 5. Når revselse med tamp eller rotting skal anvendes, bliver fangen at binde med en bred rem om hoften til en pæl, der er beklædt med en med halm stoppet sæk. Arme og ben bindes til pælen. Slagene skulle anbringes uden på vesten på midten af ryggen og på skulderbladene, men ikke på siderne eller det tynde af lænderne, samt tildeles fangen angsomt og med et mellemrum af nogle sekunder mellem hvert slag.

Finder lægen det fornødent, kunne slagene anbringes på fangens bagdel udenpå buxen.

Tampen skal være utjæret samt 4,5 til 5 centimeter tyk i omkreds og må ej være længere end 65 centimeter fra håndgrebet samt, dette uberegnet, ej veje over 155 gram.

Ved revselsen med ris skulle slagene tildeles fangen på blottet ryg.

§ 6. Fuldbyrdelse af legemlig revselse skal udføres ved en af strafarbejdsanstaltens opsynsmænd i overvær af anstaltens bestyrer eller den ham nærmest underordnede funktionær samt af lægen. Tvende af anstaltens betjente skulle være tilstede som vidner.

§ 7. Hensættelse i lys strafcelle på halv kost, i mørk strafcelle eller legemlig revselse må ikke finde sted, forinden lægens erklæring er indhentet om, at fangens helbredsforfatning ej derfor er til hinder.

§ 8. Enhver revselse, som i medfør af dette reglement tildeles nogen fange, bliver tilligemed oplysning om forseelsens beskaffenhed m. v. af strafarbejdsanstaltens bestyrer at indføre i en af vedkommende kommandantskab eller stiftsdirektion autoriseret og efter et af justits-departementet udfærdiget schema indrettet protokol.

§ 9. Ved udgangen af hvert beretningsår bliver en afskrift af den i § 8 ommeldte protokol, forsåvidt angår det i året passerede, at indsende til justits-departementet.

§ 10. Når det for sikkerheds skyld anses fornødent, kan fangen belægges med jern såvelsom hensættes i celle (krlls kap. 2 § 12 og § 15 i lov af 12te Juli 1848 om bodsfængslet).

§ 11. Nærværende reglement træder i kraft fra 1ste Februar 1886.

Reglement

angående kvindelige strafarbejdsfangers revselse for disciplinære forseelser. (Bifaldt ved kongelig resolution af 20. Januar 1886.)

§ 1. Opfører fange sig usømmeligt, viser sig genstridig, usamdrægtig, efterladet eller forsømmelig, rømmer eller forsøger på at rømme eller i andre måder forser sig imod de for strafarbejdsanstalten gældende bestemmelser — kfr. kriminallovens kap. 2 § 13 — skal strafarbejdsanstaltens bestyrer have myndighed til at anvende følgende revselse:

- a. Berøvelse af et af dagens måltider for en tid af indtil 14 dage;
- b. Hensættelse i enrum i lys celle på hel kost: med sysselsættelse indtil 6 uger eller uden sysselsættelse indtil 3 uger;
- c. Hensættelse i enrum i lys celle på halv kost uden sysselsættelse indtil 10 dage;
- d. Hensættelse i mørk celle indtil 10 dage på halv kost;
- e. Nedsættelse i en lavere klasse;
- f. Berøvelse af optjente arbejdspenge, hvortil dog justits-departementets samtykke for ethvert enkelt tilfælde udfordres.

§ 2. I lys strafcelle skal være almindelig celleinventarium. Sengen skal være således indrettet, at fangen er hindret fra at benytte samme udenfor den til nattehvil bestemt tid.

I mørk strafcelle må derimod ikke forefindes nogen stol, bord, bænk eller andet, der kan tjene til bekvemmelighed, og heller ikke andet leje end en bar brix med en med strå stoppet rul til at lægge under hovedet samt et eller efter omstændighederne to sædvanlige tæpper til overbredselse.

§ 3. Fange, der hensidder i lys strafcelle efter § 1 litr. b, tilstedes bevægelse i fri luft $\frac{1}{2}$ time daglig.

Derimod tillades det ikke fange, der hensidder i lys strafcelle på halv kost eller i mørk strafcelle, at komme udenfor cellen.

§ 4. Hensættelse i enrum i lys eller mørk celle må ikke anvendes på kvinder, der ere frugtsommelige eller give die. De i § 1 litr. c og d nævnte revselse maa ikke anvendes på fange, der er under 18 år.

§ 5. Hensættelse i lys celle på halv kost eller i mørk celle må ikke finde sted, forinden lægens erklæring er indhentet om, at fangens helbredsforfatning ej derfor er til hinder.

§ 6. Enhver revselse, som i medfør af dette reglement tildeles nogen fange, bliver tilligemed oplysning om forseelsens beskaffenhed m. v. af strafarbejdsanstaltens bestyrer at indføre i en af vedkom-

mende stiftsdirektion autoriseret og efter et af justits-departementet udfærdiget schema indrettet protokol.

§ 7. Ved udgangen af hvert beretnings-år bliver en afskrift af den i § 6 ommeldte protokol, forsåvidt angår det i året passerede, at indsende til justits-departementet.

§ 8. Nærværende reglement træder i kraft fra 1ste Februar 1886.

Litteratur.

Bulletin de la Société générale des prisons. Nr. 6. 1885. Indhold. Fortsættelse af beretningen om tiggere og vagabonder, af ROBIN. Forhandling om det irske system sammenlignet med celledsystemet. Löven om recidivisterne, af F. DESPORTES. Anvendelsen af cellestraffen, af A. RIVIÈRE. Om den abnormale tilstand i strafbarheden af de kapitale forbrydelser i Frankrig ved CH. LUCAS, af J. NATTAN. Mindre meddelelser.

Samme Nr. 7 og 8. 1885. Indhold. Beretning om den penitentiære kongres i Rom, af HARDOUIN. Beretning om den penitentiære udstilling i Rom, af le COURBE. En vandring gennem nogle af Europas fængsler, af CANONICO. Brev til BELTRANI-SCALIA i anledning af kongressen i Rom, af CH. LUCAS. Bemærkning om det første spørgsmål i romerkongressens 2den sektion, af HERBETTE. Preussens fængselsstatistik, af DUBOIS. St. Gillesfængslet i Belgien, af SKOUSÉS. Forbrydelse og straf, ved Prins, af DESCLOSÈRES. Fængslet i Madrid, af SILVELA. Et lovforslag angående formildende omstændigheder, af BOZERIAN. Beretning om afdelingen for moralsk forsømte børn i Paris. Mindre penitentiære meddelelser.

Samme, Nr. 1. 1886. Indhold. Beretning om det irske system sammenlignet med celledsystemet, af RIVIÈRE. Beretning om den antropologisk-kriminelle kongres i Rom, af MOTET. Samvittighedsnaget hos de skyldige, af FERRI. Transportationen, af NATTAN. Den penitentiære reform i fortid og nutid, ved Mattos, af BEANRY-SAUREL. Mindre penitentiære meddelelser.

Samme, Nr. 2. 1886. Beretning om den antropologisk kriminelle kongres i Rom, af MOTET. Slutningen af forhandlingen om cellestraffen, af RIVIÈRE. Forhandlingerne om midlerne til at forhindre tiggere og vagabonder i tilbagefald. Om faldbyrdelsen af dødsstraffen og dens of-fenlighed, af QUÉRÉNET. Om Englands korrektionsanstalter ved Føhring, af BAILLÈRE. Reformskolen i Sta. Rita, af LASTRES. Reglement for fæng-

sler for korte straffe, Lovforslag om benådning, af MICHAU. Mindre penitentiære meddelelser.

Samme, Nr. 3. 1886. Meddelelser om fængslet i Lonvains, af CLAIRIN, Organisationen af de penitentiære etablissementer i Frankrig, af HERBETTE. Det gamle og det ny fængsel, af LASTRES. St. Léonards værk, af VILLION. Historisk studie over fængselsreformen i Rusland, af VIAL. Preventive institutioner i Frankrig og udland, revue af De CORNY. Mindre penitentiære meddelelser.

Blätter für Gefängnissskunde. 19. Band 5. Heft. Indhold. De fængnes og løsladtes overarbejdsfortjeneste, af RICHTER. Korrespondance, meddelelser om fængselsforvaltningen i Elsass-Lothringen. Blandet Fængselssekskaberne. Efterretninger fra strafanstalter. Den internationale fængselskongres. Personalia.

Samme, 20. Band, 1. Heft. Indhold. Beretning om fængselsvæsenets udvikling og tilstand i Storhertugdømmet Baden, af JAGEMANN. Sjælesorgen ligeoverfor varetægtsfanger, af KRAUSS. Den internationale fængselskongres i Rom. Personalia.

Samme, 20. Band, 2—3 Heft. Indhold. Engelske fængselsforhold. Cellestraffen i Frankrig. Nekrolog over v. Götzen. Korrespondance. Beretning om Preussens strafanstalter; Beretning om Würtembergs strafanstalter; Fuldbyrnelsen af frihedsstraffen i Würtemberg; Møde af den sveitsiske forening for straf- og fængselsvæsen; Kolera i spanske fængsler; Misligheder i Hørsens; Den 3die internationale fængselskongres i Rom 1885. Blandet. Personalia.

Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen. 15 Vereinsheft. 1885. Indhold. Forhandlingerne på den 10de generalforsamling. Anbringelsen af sindssyge domfældte. Om modifikation af cellestraffen, af MILENTZ. Fængselsvæsenets reform og nærværende tilstand i Italien, af FÖRNING. Den ny lov mod tilbødefaldne i Frankrig, af BAUER. Medlemsfortegnelse.

Personalia.

Sverige.

Døde:

Upsala Länsfängelse, Direktør C. J. ABRHAMSSON.

Eskestuna Kronohäkte, Bevakningsbefälhavare C. G. H. BOTHEN.

Centralfängelset för kvinnor i Stockholm (Norrholm).

Bevakningsbefälhavare, O. L. W. F. ALMÉN, Konstituerad.

ALMQUIST.

GUSTAV FRIDOLF ALMQUIST, som fra 1867 til 1885, da han tog sin afsked, var Generaldirektør for Sveriges Fængselsvæsen, er død den 12te Oktober d. å. i en alder af 72 år.

Om hans virksomhed i hans ovennævnte egenskab har Tidsskriftet i årgangen 1885, under titelen „Chefsskabet för fångvården i Sverige“, bragt en udtalelse af en mand, som har været i fængselsvæsenets tjeneste under Almquist.

Strafanstalten i Kristiania for kvinder,

dens fortid og nutid.

Denne strafanstalt kaldtes til omtrent for et årstid siden Kristiania Tugthus. Den er en meget gammel anstalt, benyttet i omtrent 150 år, ikke som egentlig strafanstalt den hele tid, thi den modtog omkring 1740 og temmelig længe efter den tid løsgjængere, fattiglemmer og forbrydere og var således også et slags fattighus. Dens befolkning var følgelig meget blandet, og såvidt jeg har kunnet erfare, var ikke engang adskillelsen mellem begge køn synderlig stærkt overholdt. Det hele belæg husedes i en toetages af gråsten med alentykke mure opført bygning med façade mod stengade og to af samme materiale og ligeså solidt opførte fløie, en mod nord og en mod syd, samt en bindingsværkbygning parallel med hovedbygningen ved fløjbygningernes ende. Midtpartiet af hovedbygningen indtages endnu af en lys, venlig og smuk lille kirke, der går gennem to etager, hvorved den får en betydelig højde under loftet, har høje vinduer, hvorved man får rigelig lys. Anden etage til højre af kirken benyttedes og benyttes til bolig for bestyreren, og et par rum i første etage benyttes af underinspektøren og portneren, for resten alt til arbejds- og soverum for de inddømte. I 1825 undergik anstalten en betydelig forbedring. Forskellige uordener af grovere slags havde vakt megen opsigt og påkrævede øjeblikkelig undersøgelse, der havde en fuldstændig omordning af den hele

indretning til følge. Lidt efter lidt blev anstalten en strafanstalt i dette ords rette betydning, fremdeles såvel for mænd som kvinder. Vel modtog man også personer, som vare dømte for løsgjængeri og for ikke at have villet lade sig forberede til konfirmation, men de første vare mange gange ligeså slemme, ja værre end de dømte forbrydere. De sidste bare sin egen civile dragt og måtte arbejde, dog optoges deres tid for en væsentlig del af forberedelse til konfirmation, så hurtig som deres uvidenhed og vrangvillighed tillod det. Paa grund af fangeantallets stigen og den store fabriksvirksomhed, som lidt efter lidt udvikledes, varede det ikke længe, før der trængtes til betydelig mere plads, dels for at holde begge køn adskilte, dels for at få særskilte arbejds- og soverum. Allerede i 1829 opførtes en stor bygning til farveri, overskjæreri, presning m. m. og i 1831 tiludvendigt arbejdsrum og til sovelokaler en meget stor bygning i tre etager med en central del og to fløje. Fra den første kunde den der patruljerende betjent overse alle sove- og arbejdsrum, som vare i samme etage, hvorved opsynet blev noget mere effektivt end i de gamle bygninger. I loftet var indrettet nogle temmelig små celler udelukkende til straffeceller. Der var den gang ikke tale om nogensomhelst klassifikation, arbejdsdriften var alt. Heller ikke denne bygning leverede længe tilstrækkelig plads. Allerede i 1844 måtte atter bygges en treetages bygning med loft af sådan højde, at man i nødstilfælde kunde indrette det til soveværelser, hvilket også blev gjort næsten strax. Blot to år senere, altså i 1846, måtte man atter bygge en lignende bygning i flugt med den senest byggede og omtrent 10—12 alen fra denne. Begge disse bygninger ligge i øst og vest og omtrent i ret vinkel paa den i 1831 opførte og temmelig nær denne. Efter disse betydelige byggearbejder hjalp man sig tålelig indtil 1849, da fangeantallet var steget til 600, hvoraf 400 mænd og 200 kvinder. Man kunde da ikke længer skaffe egne sove- og arbejdsrum. Disse sidste måtte forsynes med hængekøjer. Man

byggede da en halvetage på den i 1831 opførte bygning, og blev trefjerdedele af det derved erholdte rum indrettet til celler og det resterende til et stort soverum. Man anså det absolut nødvendigt at få endel celler, da man havde flere farlige forbrydere, som man måtte have det i sin magt at fjærne fra den store flok især om natten. Man fik dengang 20 celler istedenfor de små, som forhen havde været i bygningens loft. Hidtil havde der, efter hvad der fremgår af det foran anførte, ikke kunnet være tale om hverken for mænd eller kvinders vedkommende at få en ende på det fordærlige samliv på soveværelserne, man var vel fornøjet med blot at kunne skaffe plads, og selv denne var mange gange yderst mislig. Jeg har mange gange været højlig forundret over, at den tid gik over uden alvorlige og sørgelige følger, og jeg har ofte beundret vore fangers lovlighed under de forhold, som fandt sted på den tid, som jeg her omtaler.

Endelig nærmede den tid sig, at det nye fængsel på Ågeberg skulde begynde sin virksomhed og at man således skulde blive af med en hel del yngre fanger, hvorved det dobbelte gode skulde opnås, at en hel del unge mennesker kunde overflyttes fra dette gamle fængsel med alle dets mangler, og at man så skulde få mere plads, hvorved overfyldning af lokalerne kunde undgås. Men trods dette nye fængsels træden i virksomhed og trods de foranførte store bygværker varede det ikke længe, inden der atter trængtes til mere plads, og blev forslag til en ny bygning indsendt. Dette indtraf ved en af de sidste forandringer i kriminalloven, hvorved straffene for forskellige forbrydelser bleve betydelig nedsatte og som havde til følge, at en stor del forbrydere, som flere år før på sin forbryderbane havde passeret tugthuset efter en à to gange at have udholdt strafarbejde i fæstningerne, atter kom tilbage til tugthuset, dømte for forbrydelser, begåede efter deres løsladelse fra fæstningerne, hvilke forbrydelser nu gik ind under de senere nedsatte straffesatser. Man

kviede sig imidlertid for at bygge nogen større bygning, men plads måtte skaffes øjeblikkelig, og blev da den i 1844 opførte bygning forlænget, indtil den stødte på den i 1846 opførte, hvorved man altså vandt gennem alle 4 etager det rum, som var imellem disse to bygninger, hvilket jo ikke var stort, men noget var bedre end intet, og hjalp man sig da, så godt det lod sig gjøre. Senere aftog fangeantallet igjen, da man, på grund af klage fra tugthusene over den nedbrydende indflydelse, som de gamle fæstningsfanger udøvede på de yngre fanger, atter havde måttet foretage en forandring i kriminalloven, hvorved personer, som havde udstået fæstningsstraf, atter gik til fæstningerne, når de vare idømte over 3 års strafarbejde; forhen gik de først did, når de vare idømte over 6 års straf. Man havde nu ro en kort tid. Denne strafanstalts fangestok skulde imidlertid blive forøget på en anden måde. I syttiårene fandt den overordnede styrelse, at man burde inddrænke antallet af strafanstalter. I Kristiania tugthus havde der i årenes løb udviklet sig en efter vore forhold betydelig virksomhed, hvilket kan ses deraf, at omkostningerne gik op til omtrent kr. 300,000 årlig. Da fangeantallet begyndte at aftage, havde man brug for flere folk end der indkom, og det blev derfor i 1876 besluttet, at Kristianssand strafanstalt skulde nedlægges og dens belæg i sin helhed overflyttes til Kristiania, thi det var ikke så ganske let at skaffe fangerne beskæftigelse i den lille by. Hertil blev således afleveret 94 fanger, 63 mænd og 31 kvinder. Allerede nu tog man sine dispositioner med hensyn til at rydde afvejen det ene af de to store kardinalønder, hvoraf denne strafanstalt havde lidt under dens hele tilværelse, nemlig at mænd og kvinder indsattes i samme strafanstalt. I det derpå følgende år blev fra strafanstalten i Bergen hidflyttet 22 kvinder. Fra den tid, disse overflyttelser begyndte, modtog man senere kvinder fra de distrikter, som forhen havde leveret kvindelige domfældte til Kristianssands og Bergens tugthuse. I 1881 blev fattet bestemmelse om,

at samtlige her tilbageværende mandsfanger skulde afleveres til strafanstalten på Akkerhus fæstning den 31. august s. a. og de i Thronhjems tugthus hensiddende kvinder den 1. september næstefter overflyttes hertil, hvor man således fremtidig skulde modtage kvindelige straffanger fra det hele land. Et overordentligt fremskridt var således gjort. Det andet vigtige spørgsmål, nemlig at få samværet på sovelokalerne hævet, stod imidlertid endnu uløst tilbage. Da man, efterat mandsfangerne vare fjærnede, havde megen plads til sin disposition, begyndte man at tænke over, hvorledes den sidstnævnte ulempe kunde fjærnes. Der blev således allerede i 1881 i fjerde etage i de i 1844 og 46 opførte bygninger indrettet 33 celler. Iberegnet de i den i 1831 opførte bygning værende 20 celler disponerede man altså nu over 53. Af disse benyttedes 2 til vagtceller for opsynet, 11 til fanger, som skulde udgå, eller som netop vare indkomne, og til strafceller, [så at jeg disponerede til soverum over 40 celler. Dette forsløg jo ikke synderlig til et antal af omtrent 250 fanger, som var det sædvanlige på den tid. Der blev således atter tale om, hvorledes man skulde afhjælpe eller i alt fald formindske de skadelige virkninger af samværet på sovelokalerne. Man havde på denne tid begyndt at indføre i et par af vore strafanstalter de såkaldte boxer, og i mangel af noget bedre blev det bestemt, at man også i kvindestrafanstalten skulde indføre sådanne. Jeg må imidlertid tilstå, at jeg af forskellige grunde ikke ventede mig synderlig nytte af dem her, og havde således heller ingen lyst på dem. Man kan, som bekendt, når flere ligge i samme rum, omend hver i sin box, ligegodt samtale med hinanden, hvilket jo indtil sengetid heller ikke er forbudt, og selv efter denne tid kan samtale føres lige ugenert, når den blot ikke høres af den vagthavende betjent. Hertil kommer den omstændighed, som erfaring noksom lærer, at kvinderne har en ganske anden uimodståelig trang til samtale end mændene, og det især nu, da de må tie den største del af dagen, og det er jo netop samtalen, som er skadelig og som man derfor vil

forhindre. Hertil kommer, at man ved lukning og åbning af boxerne vilde få adskillige vanskeligheder, som man ikke har i mandsstrafanstalterne. Fremdeles forekom de mig kostbare i forhold til den nytte, de skaffede. Disse omstændigheder bevirkede, at jeg begyndte at tænke over, om man ikke skulde kunne skaffe noget for øjemedet mere effektivt, om det end skulde komme til at koste noget mere. Jeg blev da stående ved at foreslå anden og tredje etage i de i 1844 og 46 opførte bygninger, der, som ovenfor anført, vare forenede til en bygning og som følgelig har en anseelig længde, indrettede med celler. I sidstnævnte bygnings 4. etage havde jeg som tidligere bemærket 33 celler, og gik mit forslag, som jeg modificerede lidt under arbejdets udførelse, ud på at få 108 nye celler foruden 4 til portative klosets. Dette byggearbejde skulde efter de gjorte overslag koste kr. 22,000, men koster fuldt færdig kr. 27,701 45, da betydelige forbedringer blev udført efterhånden, som arbejdet skred frem. Denne betydelige udgiftspost anbefalede af det kongl. justitsdepartement og bevilgedes strax af storthinget. I denne bygning har man således 141 celler, hvoraf nogle få ere så store, at der er god plads til 3 fanger i hver celle. Cellerne er i hver etage adskilte ved en høj, lys og luftig korridor, hvorfra man går ind i hver celle. Korridoren ventileres gjennem et stort vindu i hver etage i hver af gavlerne og gjennem luftpiber i taget. En jerndør, der kan afstænges, er anbragt i midten af hver korridor. Cellerne have vindu ud til den fri luft og desuden over hver dør en ventilationsåbning, der kan åbnes og lukkes fra cellen, vinduerne ere anbragte så højt oppe på væggen, at man må krybe op for at se igjennem dem, hvilket selvfølgelig er strengt forbudt. Som regel stå de åbne fra kl. 6 morgen, når fangerne gå til arbejde, og til kl. 5 eftermiddag, i den tid cellerne opvarmes, i den milde årstid til indlukningen kl. 7 $\frac{1}{2}$. Er dagen meget lummer, tillades det at lufte indtil sengetid. Hver celle har sit gasblus og kan

gassen afstænges for hver etage i hver korridor og for hele bygningen i kjælderen. Cellerne ere rummelige, lyse, luftige, udstyrede med elektriske ringeapparater og må siges at tilfredsstille alle rimelige fordringer. De ere udstyrede med det sædvanlige servanterum og vil få jernsenge istedenfor de gamle træsenge, som hidtil have været benyttede. Igjennem alle fire etager føre tre brede jerntrapper og ere brandslanger, der gå direkte fra vandledningen, ophængte i hver etage ved siden af hver trappe. Samtlige celler opvarmes med damp ligesom arbejdslokalerne, og har denne opvarmningsmethode vist sig aldeles tilfredsstillende selv i den sidste kolde vinter. For at undgå slet luft i korridorerne, har man portative klosets, som udbringes hver morgen, forsåvidt de have været benyttede*). Af de 161 celler, som man nu disponerer over, benyttes 2 til vagtceller, 11 til indkomne og udgående fanger samt til strafceller. Man har således 148 celler til soverum til et fangebelæg, der idag ($2\frac{1}{4}$ 86) udgjør 185 individer. Da enkelte kunne belægges med 3 fanger, haves sengeplads til omtrent mellem 160 og 170 personer. Af samtlige forhen benyttede fællesovelokaler haves nu blot et i brug, altså en stor forandring til det bedre.

Man kunde nu opkaste det spørgsmål: hvad synes de kvindelige straffanger, for hvem der nu virkelig er gjort så meget, om denne foranstaltning, hvorved al samtale og alt samvær 10 à 11 timer i døgnet er absolut afskåret? Ja, jeg må til deres ære sige: udmærket godt. Allerede medens arbejdet stod på, mærkede man længsel efter at komme ind i de nye celler, og efterat de ere tagne i brug, har hverken det underordnede opsyn eller jeg hørt andet end tilfredshed. Det er sjelden, at en forandring, og det en

---

*) Såvel inde i cellebygningen som udenfor samme er opsyn hele natten og er på forskellige steder ophængt kontrolure, som de vagthavende må trække op til bestemte tider, ligesom det indvendige opsyn med lethed kan tilkalde det udvendige, om hjælp i nogen retning skulde behøves.

så væsentlig som den her beskrevne, foretages i en strafanstalt, uden at nogle fanger ere tilfredse, andre utilfredse, men denne gang har selv vore dårligste kvinder idetmindste udtalt sig i den retning, at samværet efter indlukningen om aftenen i flere henseender har været ubehagelig, og at den ro, de nu have i sine små rum efter dagens arbejde og slid, er langt at foretrække. Jeg anførte ovenfor, at ganske få celler vare så rummelige, at der kan ligge 3 fanger. At et sådant arrangement har fundet sted, skriver sig for en del derfra, at man i en gammel bygning ikke kan indrette sig, som man helst vilde, og som når man bygger alt nyt. På den anden side er det godt, at man i en kvindestrafanstalt kan have anledning til at lægge et så lidet antal som 3 i samme rum, da der gives individer, som man hverken kan eller vil lade være ganske ene, selv blot for natten. Skjønt en betydelig forbedring således er gjort, kan jeg dog ikke negte, at jeg fremdeles holder på min gamle plan, at der måtte blive bygget en ny tidsmæssig kvindestrafanstalt, og at de gamle bygninger og tomter måtte blive solgte, da den nuværende strafanstalt må siges at have en uheldig beliggenhed midt i en af de mest befærdede bydele, da en mængde plads ligger ubenyttet og da staten vist ikke kom til at gøre noget tilskud til en ny strafanstalt, når alt blev realiseret på en belejlig tid og hensigtsmæssig måde.

Kristiania den 30. april 1886.

JENSEN.
Overinspektør.*)

---

*) Forfatteren, kaptejn THOMAS JENSEN, er død den 26. September, 71 år gl. Han havde styret Kristiania strafanstalt såvel i dens ældre som nyere skikkelse i 34 år og var anerkendt som en samvittighedsfuld og human fængselsmand. Red.

Straffefulbyrdelsens retninger og de sagkyndiges nuværende standpunkt.

Af Professor Dr. F. v. Holtzendorff.
Oversættelse*).

Fra tid til anden er det nyttigt at gøre en pause i det sædvanlige pligtmæssige hverdagsarbejde, at lægge værktøjet fra sig og undersøge de retninger, hvori straffelovgivningen bevæger sig. Ingen del af retslivet bliver nemlig som strafferetsplejen påvirket efter samme målestok af den offentlige menings standpunkt.

De store spørgsmål i straffeprocessreformen, indførelsen af statsanklageren og edsvorneretten, grundsætningerne i offentlighed og mundlighed vilde uden den magt, der ligger i den mening, som gør sig almen gældende, ligesålidt være komne til at bryde igennem en forældet traditions skranker, som fængslernes forbedring, cellesystemets indførelse, ophævelsen af de gamle beskæmmende straffe. Siden trediverne gik den oplyste verdens offentlige mening i spørgsmål på straffelovgivningens område i velgørende retning, hvad selv de, som stedse pleje at ringeagte den offentlige menings betydning i politiske sager, tllgive. Nu, da det 19de århundrede nærmer sig sin slutning, se tingene i så henseende væsenlig anderledes ud. Af den stærke begejstring, som ved udbruddet af den franske revolution ikke

*) „Der Gerichtssaal“, Bind 39, Hefte 1. 1886.

blot stormede det gamle statsfængsel Bastillen, men også kastede en gammel lovgivningstilstand overende og fordrede en strafferetsreform på grundlag af oplysning og humanitet, spores næppe nu nogle svage efterdønninger i meget beskedne ønsker hos såkaldte filantroper. Hint sværmeriske sus, som man i 1848 kaldte „Völkerfrühling“, og den tro, som ledsagede det, at man blot ved redaktionelle lovgivningsarbejder og paragrafering af forfatningstexter grundigt kunde forbedre alle folkelivets forhold, er forsvunden.

Siden trediverne er teori, praxis og lovgivning af kriminalistisk natur indtrådt i et kritisk, nøgternt stadium. Den nuværende tidsalder har hverken hine tyranniske despoter, som for alvor tro at kunne nedtvinge mængden af forbryderiske misgerninger indenfor en vis samfundstilstand til et forsvindende minimum ved de hårdeste afskrækkende midler eller ved vilkårlige politi-forholdsregler, eller hine menneskevenner af den gamle slags, som havde den anskuelse, at man skulde opdage et universalmiddel, der i form af en elskværdig og fuld human straffefulbyrdelse kunde forvandle forbryderiske karakterer til ædle mennesker. Troen på en almindelig, gennemgående mulighed for forbedring og afskrækkelse er lidt efter lidt forsvunden. Istedendfor de gamle forhåbninger, som endnu på den internationale fængselskongres i Frankfurt a. M. i 1857 fremtrådte som almindelige, er der kommet en vis *tvivlesyge*, som ofte nok i det offentlige liv ytrer sig deri, at man forkaster strafferetsreformen af den grund, at man ikke anser det for umagen værd at begynde på arbejdet, når ikke med det samme endemålet for verdens forbedring kan stilles i udsigt.

Til disse iagttagelser må det føjes, at nutiden mangler en offentlig mening i den forstand, som den gav sig tilkende i de større tidsafsnit efter 1789, 1830 og 1848 ved bedømmelsen af strafferetlige reformspørgsmål. Økonomiske interesse-spørgsmål ere trådte i forgrunden. Folkets store mængde, hvis stemme blev kaldet til at deltage i politiske valg, er enten ligegyldig eller endog fjendtlig stemt ligeoverfor den

strafferetlige lovgivnings opgaver; fjendtlig, forsåvidt som den arbejdende klasses materielle interesser stille sig agitatorisk imod tvungent arbejde i strafanstalterne og nære den indbildning, at forbryderne overalt i fængslerne blive forkælede.

Ligeoverfor denne vidt udbredte tænke måde er det især af betydning at erfare de egenlig sagkyndige kredses meninger og standpunkt. Det var en lykkelig tanke af Hr. M. BELTRANI SCALIA, den forhenværende generaldirektør for de italienske fængsler, nu statsråd, i anledning af den i Rom sidst afholdte fængselskongres at indlede en enquête, hvis resultat foreligger i Souvenir du 3me Congrès Pénitentiaire international, (Rome 1885).

I dette album, som er af stor interesse såvel for vor tid som for den fremtidige strafferets historie, finder man i korte kærnesætninger den kriminalistiske livserfaring hos næsten 200 mænd, hvis virksomhed står i forbindelse med straffevæsenet eller fængselsvæsenet. Man kan ganske vist ikke sige, at alle nogenlunde betydelige kriminalister ere blevne hørte, eller at de have ladet høre fra sig, selv om de vare opfordrede dertil, men man tør dog antage, at fra 16 kulturstater have de forskellige livsstillinger, som give sig af med strafferetsplejen, opnået en vis repræsentation: 35 tyskere, 13 østerigere, 7 ungarere, 31 italienere, 39 franske, 6 belgiere, 13 hollændere, 2 nordmænd, 5 svenskere, 7 spaniere, 8 russere, 4 danskere, 6 englændere, 16 sveitsere, 3 amerikanere. Af disse vidnesbyrd kan man, i det mindste tilnærmelsesvis, danne sig en tilstrækkelig oversigt over meningernes standpunkt.

Efter albumets indhold tør man anse det for fastslået, at den nuværende strafferetsplejes praktiske enderesultat overalt må kaldes *fuldtud utilfredsstillende*. Hvad grundlaget for erklæringerne angår, ere opfattelserne vidt forskellige. Et heldigvis mindre betydeligt antal stemmer holder til skepsis, forsåvidt de lade sig forlyde med, at der *fra statens side* ikke vil kunne gøres mere, end der er gjort,

da de forbryderiske ytringer har karakteren af en politisk naturmagt, som ikke lader sig besejre.

En anden, om end mindre talrig repræsenteret retning af meninger bevæger sig henimod et mål af *større* strenghed i straffefuldbyrdselsen. Endelig kan man opstille en tredje kategori af sagkyndige af sådanne, som mene, at en planmæssig gennemført reform af straffefuldbyrdselsen, som var beregnet på samfundets frivillige understøttelse og som tog hensyn til alle fangens fysiske kræfter, vilde love betydelige resultater. Efter denne tredje opfattelse ligger, som det synes, hovedårsagen til det uheldige udfald af mange hidtidige reformforsøg hverken i overdreven strenghed eller i overdreven mildhed, men i en ligesom *maskinmæssig skematiserings* golde virken, som ikke tilstrækkeligt tager hensyn til det enkelte tilfældes særlige forhold og vor tidsalders sociale kræfter. Selvfølgelig lade samtlige meningsytringer sig ikke indrangere i disse tre hovedgrupper. Der findes talrige sætninger fra retshistoriens, strafferetsteoriernes og den almindelige kriminalpolitikks gebet.

Hvad nu de dømmende personers livsstilling angår, skal statsanklagerne (deri de franske Avocats généraux) først omtales. De have det store fortrin at kunne erhverve et mangesidigt overblik over strafferetsplejens forhold. De kende bedre end dommerne straffede personers fortid, de iagttage efter en stor målestok også den teoretiske side af deres fag; de stå i forbindelse med organerne for det retslige politi og straffefuldbyrdselsen; men på den anden side ere de, ifølge en retning, som har sin naturlige rod i anklagepraxis, mistroiske ligeoverfor værdien af *bedre* bevægelser hos forbryderen og ere også repræsentanter for principiel strenghed i straffens udmåling. Tallet på disse personer i albumet er forholdsvis ringe (nemlig 9).

Den første plads i den romerske mindebog, ved hvilken man har iagttaget en ren kronologisk ordning, eftersom udtalelserne indsendtes, fik generalstatsanklageren, Dr. v. SCHWARZE, en sjelden overensstemmelse mellem tilfældet

og fortjenesten. SCHWARZE hørte til den tyske straffelovbogs fædre og havde indsamlet erfaringer, hvis værdi anerkendtes som usædvanlig af alle samtidige, også udenfor Tysklands grænser. Så megen større opmærksomhed fortjener hans dom, når han skriver:

„Selv hos den værste forbryder slumrer en følelse, ved hvis hjælp han med det bedste udbytte kan opmuntres til at se ind i sig selv; det gælder blot om at udfinde den og vække den“.

Ved siden af SCHWARZE var GLASER den fornemste autoritet på området for statsanklagemyndighedens virksomhed. Hans opfattelse ligner Schwarzes. Han siger:

„Hvad hverken jern eller ild kan helbrede, det helbreder undertiden den uafbrudte holden til arbejde og den derved frembragte vane til flid og lydighed“.

På samme måde udtaler den østerigske overstatsanklager (nu generaladvokat) Dr. FERDINAND SCHROTT sig, der som delegeret på embedsvegne var deltager i den internationale fængselskongres:

„Undersøger man motiverne til forbrydelserne, finder man ofte, at gerningsmanden har måttet anvende en usædvanlig kraft for at modstå den lovstridige tilskyndelse. Lad os derfor søge på den ene side at hæve den moralske kraft og på den anden side såvidt muligt at bortrydde de ydre foranledninger til forbrydelserne, især når hine ligge i sociale forhold“.

Overanklageren STELLMACHER i Celle bekender sig til den mere skeptiske sætning:

„Wenn's richtig, dass die Welt nur ein Gefängnisz ist, Denk'stets, dasz auch du selbst nur ein Gefangener bist“.

Mere afgørende end mange kriminalforsvarere erklærer Hr. ALFRED JANHEUR, idet han beråber sig på sin tiårige erfaring som generalprokurator i kanton Neuchâtel, sig for en praktisk gennemførelse af et bedre fængselsystem istedenfor den gamle afskrækkelse og gengældelse. Han synes, at straffeloven nødvendigvis må tage mere hensyn til

den ny fængselsvidenskabs erfaringer, end det hidtil har været tilfældet. Af de udenlandske embedsmænd voterer kun en, generaladvokat DESJARDINS i Paris, for energisk afskrækkelse ved anvendelse af dødsstraf. Hans kollega LACOINTA er af modsat mening og roser betydningen af en god rehabilitationslov, medens grev de FÖRESTA ligeledes erklærer sig for en modstander af dødsstraffen og håber på en forbedring af Italiens bekendte slette strafferetstilstande ved livsvarig transportation i de sværeste tilfælde og ved anvendelsen af det irske system i de mindre svære.

Jeg er langt fra at antage, at disse meningsytringer af højtstående embedsmænd afspejle den gennemsnitlige opfattelse hos anklagemyndighederne. Men de stadfæste en ofte udtalt iagttagelse, at de ældre generationer i disse autoriteter ere mere mildt stemte end de yngre slægter, som interessere sig mere for en gældende lovbogs paragrafer end for åbenbaringer i det menneskelige sjæleliv. Om den samme iagttagelse også gælder dommerstanden, synes tvivlsomt. Man hører ikke sjelden den forsikring, at grå-nede kriminalretsdommere hælde mere til hårdhed end yngre, og på den anden side, at forhørsdommere, som ere blevne gamle, fare mere velvilligt frem end deres yngre kolleger, for hvem den sætning endnu ikke gælder: At begribe alt vil ikke sige at tilgive alt, men at se på alt med skånsel.

I den anden persongruppe, som består af højere ministerielle embedsmænd, møde vi først den badensiske gehejmemefinansråd og præsident for centralstyrelsen af de forenede selskaber for løsladte straffanger, Hr. A. FUCHS, som en af dem, der tage ordet for en så at sige ætiologisk behandling på grundlag af bedre undersøgelser af forbrydelsens årsag, medens ministerialråd Dr. E. v. JAGEMANN med eftertryk fremhæver, at man fornemlig må henvende opmærksomheden på de små fængsler, hvor de første straffe udstås, og på anstalterne for unge delinkventer: en fordring, som støttes af de fleste sagkyndige på kongressen.

I virkeligheden kan man forklare sig den mange gange i det offentlige liv fremtrædende misstemning ligeoverfor nutidens strafanstalter og en vis følelse af skuffelse deraf, at man ved opførelsen af enkelte kostbare paradetugthuse, uden at ville det, nærer den vildfarelse, at derved kan man fuldende en stor og omfattende fængselsreform. Det er således en træffende bemærkning af Hr. v. JAGEMANN: En reform, som kun giver sig af med centralanstalterne, bygger et tag uden hus.

I den inderligste sammenhæng med denne opfattelse står en udtalelse af ILLING, som ligeledes kan regnes til grundsandhederne i den ny fængselsvidenskab, og som uden modsigelse er anerkendt: „De bedste penitentiære systemer blive uden betydning, hvis man ikke er istand til at finde tilstrækkelig intelligente og hengivne personer til at anvende dem.“ Man må endogså anse det for en hovedfølge af de nyere fængselskongresser, at netop denne overbevisning bestandig trænger sig mere og mere frem og har trængt den gamle opfattelse, hvorefter spørgsmålet om systemet for straffefuldbyrdsen skulde have første plads, i baggrunden.

Som det var at vente talte den i preussiske anliggender næst ILLING mest betydelige kender af den nordtyske straffefuldbyrdses tilstand, Gehejmeråd STARKÉ, for en på et statistisk grundlag hvilende undersøgelse og udfindelse af de midler, som egne sig til at bekæmpe forbrydelsen. Denne ligesom ætiologiske retning og betragtningsmåde af frihedsstraffen turde iøvrigt tilsidst falde sammen med den af ILLING og andre sagkyndige forsvarede opfattelse af en indsigtfuld funktionærstands relativ højere værdi. Anerkender man nemlig, at årsagerne til forbrydelsen ikke kunne føres tilbage til en enkelt bevæggrund, som moralsk fordærvelse, men at de udspringe af flere forskelligartede sammenstødende omstændigheder, så retfærdiggøres derved den mening, at et enkelt, i sine midler såvidt muligt begrænset og næsten monotont system ikke mere kan tilfredsstille nutidens behov. Men i hvert tilfælde udspringer

der af begge fordringerne, som ere fremsatte i sætningerne af ILLING og STARKE og desuden også i udtalelser af flere andre sagkyndige (også BERNER), den slutning, at det er af største vigtighed at skaffe opsynspersonalet, som daglig omgås fangerne, kendskab til de hyppigst forekommende psykologiske typer af forbrydernaturer. Kun når dette sker, kunne de ønsker blive opfyldte, som den bayerske kongresdelegerede REISSENBACH formulerede: „Straffefuldbyrdselsen skal være streng, men retfærdig og menneskelig.“ Udjevningen af alle for hånden værende modsigelser er kun mulig gennem en intelligent embedsstand i fængselsvæsenet, hos hvilken pædagogisk takt, psykologisk erfaring og streng retsindighed ere forenede.

En tredje særlig talrig repræsenteret persongruppe omfatter de forhenværende og nuværende generaldirektører og inspektører for fængselsvæsenet såvel som indehaverne af den øverste fængselsbestyrelse. Vi forbigå her ytringer af sådanne mænd, hvis fremragende stilling til de almindelige problemer, som hos EKERT og d'ALINGE, forlængst er kendt i Tyskland, og nøjes med at anføre, at generaldirektionerne i England, Belgien, Holland, Sverige, Norge, Danmark, Rusland, Østerrige-Ungarn, Frankrige, Italien ere repræsenterede i fængselsalbumet. Ved siden af disse finde vi et stort antal udmærkede og berømte fængselsdirektører med navne som A. BAUÉR, WIRTH, KROHNE, HÜRBIN, KÜHNE, STROSSER, TAUFFER, SICHART.

Hvad nu generaldirektionerne angår, så synes det, at negativt formulerede domme påfaldende hyppigt gentage sig. Således findes langt mere fremhævet det, som bør undgås som uheldigt, end det, som lover held og bør tilstræbes. Således i særdeleshed advarsel for overmål af mildhed og overmål af hårdhed eller strenghed. Denne forsigtige tilbageholdenhed lader sig tildels forklare deraf, at publikum ved virkelige eller formentlige uheldige følger af straffefuldbyrdselsen, ved sandsynlige, fremtrædende forøgelse af forbrydelserne langt sjældnere søger fejlene i dommernes straf-

feudmålingspraxis (hvor de, i forbigående bemærket, efter min mening meget hyppigt forekomme) end i håndhævelsen af straffefuldbyrdsen. Og på samme måde gøres i pressen generaldirektionerne af bekvemmelighedshensyn lettere ansvarlige end fængselsfunktionærer og fængselsdirektører, hvis fejl og misgreb påbyrdes de øvre instanser. Vi give en række af sådanne negativ holdte, fortrinsvis skeptiske domme. F. ALMQUIST, generaldirektør for fængslerne i Sverige, siger: „I spørgsmål om fængselsreformen må man vogte sig for utopier, hvorved man kun vil hilde sig i vildfarelse.“ Hans kollega R. PETERSEN, forhenværende*) strafanstaltsdirektør i Kristiania: „Når vi ikke kunne forbedre fangerne, lad os så dog i det mindste være forsigtige, for at vi ikke skulle gjøre dem slettere.“ På samme måde også generaldirektøren for de belgiske sikkerhedsanstalter, ADOLPHE GAUTIER: „For at være et sandt udtryk for retten må fængselssystemet holde sig lige fjærnt fra overdreven sentimentalitet og unyttig strengthed.“ Og GUSTAV EKERT, direktør for landsfængslet i Freiburg i Breisgau, udtaler den samme tanke som GAUTIER, blot i en poetisk form, som Schiller har givet ham:

„Zu weit getricben
Verfelht die Strenge ihre weisen Zwecke,
Und allzu straff gespannt zerspringt der Bogen.“

Således også OSCAR WIRTH, direktør for straffængslet i Plötzensee ved Berlin. „Strafferetsplejen kan ikke påregne noget heldigt resultat, når fuldbyrdsen af straffedommen ikke tillægges ligeså stor betydning som dommen selv.“ Vi tro i det mindste, at denne sætning skal forstås således, at ligesom dommeren indenfor den lovlige fastsatte skala bør og skal ved straffeudmålingen veje det enkelte tilfælde fra alle sider, således skulde også gennem fængselsbestyrelsen en udmåling af straffefuldbyrdsen på grundlag af objektiv fastsatte regler være tilladt. Er denne fortolkning rigtig, vilde WIRTHS mening være i overensstemmelse med den

*) Er en fejltagelse af forfatteren. R. Petersen er endnu Direktør for Bods-fængslet i Kristiania. O. A.

af mig i mit skrift om „die Kürzungsfähigkeit der Freiheitstrafen 1861“ forfægtede anskuelse, hvorefter dommeren kun vilde have at fastsætte straffekvantet (f. ex. fængselsstraf af mindst tre og højst fire måneder).

Endelig sagde også VICTOR HÜRBIN, strafanstaltsdirektør i Lenzburg: „En strafanstalt skal hverken være et Eldorado eller et helvede, men en opdragelsesanstalt, hvor hver straf bliver tildelt efter individualitet og fortjeneste med alvor, mådehold og værdighed, hvis det er nødvendigt, også med strenghed, men aldrig med heftighed. I strafanstalterne bør den lov agtes højst, at udelukke vilkårlighed og såvidt muligt at begrænse forefaldende partiskhed fra opsynets side ved omhyggelig kontrol med dette. Uretfærdige forholdsregler og brutalitet dræbe de endnu tilstedeværende spirer af åbenhed og oprigtighed og avle mistro og fordærvelse. Rolige og lidenskabsløse belæringer og tilrettevisninger ere i reglen mere belærende end pisken, stokken og mørk arrest med sultekost.“

Iblandt de positive domme må dernæst nævnes CH. LUCAS'. Denne senior for alle nulevende filantroper og fængselsreformer (født d. 9. maj 1803 og i mange år ganske blind, forhen generalinspektør for de franske fængsler og berømt som en utrættelig modstander af dødsstraffen) skriver følgende:

„I fængselsreformernes historie gives der to slags politik. Den ene har jeg kaldt politiken for bortfjærnelse af ubekvemmeligheder, den anden kulturpolitiken. Hvad man i fængselsreformerne må ønske, er, at man ikke falder tilbage til den skæbnesvangre og fordærvelige vildfarelse i denne negative politik for bortfjærnelser. Måtte man fremtidig blot lade sig lede af videnskabelig rigtige principer, praktiske erfaringer og de fornuftige betingelser for en kulturpolitik!“

Hvad meningerne hos de andensteds endnu repræsenterede generaldirektioner for straffevæsenet angår, betoner BIRCH-REICHENWALD (Norge) ligesom ILLING:

„En strafanstalts godhed afhænger ikke af reglementer og skrevne instruxer, ej heller væsentlig af dens bygningers

mere eller mindre moderne tilstand, men af direktørens personlighed og hans evne såvel til at lære fangerne at kende og behandle hver efter hans individualitet, som til at vælge og bruge sine underordnede betjente og bibringe dem den rette sans for deres gerning.“

GALKINE-WRASKOY (generaldirektør for de russiske fængsler) fremhæver, at religiøs påvirkning og arbejdstvang må være hovedfaktorerne ved bekæmpelsen af tilbagefald. Oberst DU CANE, som for tiden leder de engelske statsfængsler, lægger derimod eftertryk på strafferetsplejens præventive opgave, medens WALTER CROFTON benytter lejligheden til at fremhæve, at han ikke har det mindste at gøre med den ny bestyrelse af de irske fængsler, at disse fængsler nu ikke du noget, og at han har adskillige indvendinger mod de i dem fulgte maximer. Netop derved godtgøres, at betydningen af alle regulativer i praxis afhænger af de personers karakter, som håndhæve dem. Man vil derfor gøre rigtig i for fremtiden at skænke denne faktor den denne tilkommende opmærksomhed ved undersøgelsen af statistiske tabeller. Af den franske generaldirektør HERBETTE erindres man om, at man aldrig ganske bør opgive håbet om den dømtes forbedring og ikke berøve selv den, som er indespærret på livstid, udsigten til lettelse i hans skæbne; man formilder dog også den dødsdømtes lod derved, at man ikke plejer at fratage ham alt håb om nåde indtil kort før henrettelsen.

Hr. PRINS, generaldirektør for de belgiske strafanstalter, som ikke blot i litteraturen men også som delegeret i Rom gentagende har ladet sin mistro til de af den langvarige uafbrudte ensomhed ventede fordele komme til orde, antyder, at fremtidens fængselsindretning må fremstilles som et apparat af sigter, ved hvis hjælp de små misgerningsmænd i almindelighed komme frem som rensede og vende tilbage til friheden, de store forbrydere derimod — „les incurables du crime“ — blive holdte tilbage.

Det er i højeste grad påfaldende, at af ingen af gene-

raldirektørerne er ensomhedsstraf bleven opstillet som et almindeligt nødvendigt fængselssystem. Ingen fagmand miskender vistnok ensomhedsstraffens relative fortrin. Men ingen drister sig til at forsikre Europa, at en gennemgående reform lader sig nå alene på basis af ensomhedsstraf. Jo længere cellebygningerne ere fremskredne, som i Belgien, desto mere synes man også at frygte for tilbageslaget i den offentlige mening i det tilfælde, at de forud forkyndte resultater skulde udeblive. Det er derfor begribeligt, at generaldirektionerne med en vis forsigtighed undgå at berøre systemspørgsmålet. Ligeoverfor den kendsgerning, at i vort album ingen generaldirektør påtager sig at træde i skranken for den absolute ensomhedsstraf eller for denne som *normalstraf*, fortjener det at bemærkes, at to forhenværende generaldirektører på grund af deres overensstemmende livserfaring, som de støtte på en sammenligning mellem forskelligt indrettede strafanstalter og flere med hinanden konkurrerende systemers virkeevne, tilkende håndhævelsen af et progressivt system fortrinet: Den forhenværende nederlandske generaldirektør GRAVELINCK og danskeren BRUUN. Den sidste siger: Min devise med hensyn til fængselsreformen er denne: *Festina lente*: En sædelig opdragelse, som vækker liv og virksomhed, bringer fangens karakter til udvikling, lærer ham at kende sig selv og sine svagheder, vækker tillid hos ham til egen kraft, kan kun opnås der, hvor opdragelsen til friheden, disciplin og tvang er delt i trin, altså ikke foregår i den samme monoton fra først til sidst. Målet for en slig opdragelse er uopnåeligt, hvor fangerne holdes i en passiv tilstand“.

I forbindelse med disse meningsytringer til gunst for det irske eller progressive system må det erindres, at enkelte teoretikere alt før CROFTONS fremtræden have fremsat tanken, at en sammensmeltning af de fortrin, ensomhedsstraffen medfører, med den pædagogiske betydning i den menneskelige drift til at leve i fællesskab burde forsøges. I Tyskland var dette synspunkt allerede antydet af TELLKAMPE.

I det romerske fængsels album anmelder også MANCINI sin ret i teoretisk henseende til at være ophavsmand. Hvad den udmærkede jurist, der som advokat, professor og justitsminister lærte at kende strafferetsplejen fra meget forskellige sider, for mange år siden har skrevet om fængselsvæsenet, blev ikke påagtet af hans samtidige; når han nu på toppunktet af en glimrende løbebane endnu engang bekræfter hine udtalelser fra sin ungdom, kunne de ikke blive upåagtede i Italien. De ere endogså af almen interesse.

P. S. MANCINI skriver:

Fængselsvidenskaben bør aldrig ensidigt sætte sig det mål at formilde straffene, men meget mere have opmærksomheden rettet på, at strafakten bliver befunden retfærdig og virksom til forsvar for samfundet, det vil altså sige, at enhver unyttig straf engang for alle bliver udelukket, ligesom at enhver for samfundet fordærvelig eller i sin form og virkninger usædelig straf ophører. Et af de ældste arbejder om fængselsreformen i Italien er det, som fremgik af min pen i 1842. På den tid var striden mellem to skoler bleven heftig, — to skoler, som forfægtede det ene eller andet system for den absolute isolering eller tavsheden under samtidig adskillelse om natten. Jeg har vurderet og sammenlignet begge disse systemer ved siden af hinanden. Derved kom jeg på en vis måde til at forudse fængselsreformens fremtid, thi jeg erklærede mig som forkæmper for det blandede system, som måtte fremkomme ved en kombination af begge de andre systemer. Dette blandede system blev nu siden kaldt det irske. For øjeblikket synes den formålstjenlige kombination af de i begge de ældre systemer liggende bestanddele at være bleven det sidste ord i videnskabens program, uagtet 40 år ere gåede, siden mit skrift udkom. Her nogle ord af hint skrift fra 1842: „Jeg mener, at det sidste udtryk for et velforstået fængselsystem nu tildags under striden mellem de hinanden bekæmpende meninger kun kan være det, at en vis sammensmeltning af begge systemer bliver tilstræbt. Jeg går

endogså så vidt at forsikre, at af begge de stridende systemer ville dag for dag concessioner og indskrænkninger blive mere end nødvendigt indrømmede og systemspørgsmålet i den exclusive form således tid efter anden forsvinde. Fremtiden vil kun komme til at kende ét system for sammensmeltningen af begge de ældre skoler, under forbehold af undersøgelsen om, hvorledes denne sammensmeltning under ethvert enkelt tilfælde særegne omstændigheder vil kunne gennemføres på en individualiserende måde“.

I en *fjerde* gruppe kunne de dømmende personer optages. Af dem er der henimod 30, for største delen mænd, som ere blevne bekendte ved deres stillinger ved højere domstole eller ved skribentvirksomhed. Iøvrigt lader denne kategori sig ikke skarpt afgrænse; vi regne også blandt dem sådanne, som have ansættelse i justitsministerierne. De rene juristers læresætninger, som ere optagne i den romerske fængselskongres' album, holde sig efter forholdenes natur mindre til fuldbyrdelsen af frihedsstraffene end til principerne for straffelovgivningen og til straffeprocessen. Men det er bestandig påfaldende, at hint overgangsgebet mellem straffeprocess og straffefuldbyrdelse, som er givet i *varetægtsarresten* (untersuchungshaft), ikke har vundet større opmærksomhed. Næstefter de højere fængselsembedsmænd er det undersøgelsesdommerne, som have den bedste og rigeste lejlighed til at lære forbryderens sjælstilstand og bevæggrunde at kende. Når der er tale om forbedrende indflydelse på den skyldiges karakter, så kan man endogså sige, at netop i den retning har inkvirenten et meget holdbringende forberedelsesstadium i sin hånd. En del af de indtryk, som indtrædelsen af straffen frembringer som en følge af forbrydelsen, bliver ved varetægtsarresten ligesom tagen på forhånd.

Mange af de uheldige følger af fortidens fængselsvæsen måtte i det mindste for en del skrives på hine gamle inkvirenters regning, som ved list og snuhed søgte at tilsnige sig tilståelser og derved fornødrede rettens værdighed i den

anklagedes øjne eller ved påhæng af såkaldte løgnestrafte bidrog til hans forstokkethed. Erkender man denne forbindelse mellem varetægtsfængsel og straffængsel, bør det for eksempel overvejes, om ikke varetægtsfængslet for sådanne personer, som ved deres første fremstilling frivillig afgive tilståelse, engang for alle efter lovens forskrifter skulde bringes i afregning på straffetidens varighed.

Iblandt de dømmende personer, som have ydet bidrag til albumet, skulle nævnes: Overlandretråderne WEDEKIND og HEINSHEIMER i Karlsruhe, ligesom landretråd KÄRCHER sammesteds. Den sidste mener: Straffenes art skulde mere end hidtil omfatte også pengestrafene og advarsel, og fastsættelsen af minimum skulde gå ned til det mindst mulige trin, hvilket vistnok er teoretisk rigtigt, men i praxis kan det kun træde i kraft, når brugen af minima ikke bliver så meget en hverdagsbrug, som det er tilfældet ved mange domstole“.

Det synes iøvrigt at være et tilfælde, at alene Baden er repræsenteret i albumet af sin dommerstand. Andre dommere have formodenlig ikke svaret på den til dem rettede anmodning. Man må heller ikke forglemme, at foruden Bayern var Baden alene officielt repræsenteret på den romerske fængselskongres, og at andre tyske regeringer heller ikke havde nogen interesse i at indlade sig på hvilket som helst forslag for at beriges med fængselsalbumet.

Af sædelig historisk interesse er en meddelelse af Hr. DEMAZE, forhenværende dommer i Paris: „Således åbnedes på Boulevard de Clichy et værtshus under navnet: Taverne de bagne (Tugthusværtshuset). Ejeren og opvarterne ere klædte som fanger eller tugthusopsynet; over indgangen står: *Lasiate ogni speranza!*“*)

Man tænke sig: Efterat gabestokken forlængst er afskaffet, indføre løsladte straffefanger den selv igen. Tugthusværtshuset burde snart besøges som en af Paris' sevæ-

---

*) Lad håbet blive udenfor.

digheder af fremmede. Man har ikke lov til at forundre sig, hvis også brændemærkningen igen fremtræder som almindelig i skikkelse af frivillig tatovering. Franskmændenes galgehumør vilde være endnu fuldstændigere, når en foretagende vært indrettede sit tugthusværtshus efter liebhavernes valg dels efter cellesystemet, dels efter reglerne for klassifikation for de forskellige slags delinkventer.

Den femte gruppe, som består af *retslærere*, fremtræder forklarligt nok i sammenligning med de andre talrigere, omendskønt man i almindelighed ikke kan sige, at måden at fuldbyrde straffen på fra teoriens side overalt er vist den den tilkommende interesse. Man har f. ex. hidtil undladt at gøre fængselsvæsenets nuværende tilstand til målestok for den virkelige brugbarhed af straffeteorien. Først institueringen af den betingede løsladelse gav næsten overalt stødet til en sammenknytning af straffeteori og skyldbegreb med den ledende tanke i fængselsvæsenet. Af de tyske retslærere skal her nævnes: HEINTZE, GEYER, v. BAR, BERNER, TEICHMANN, v. KIRCHENHEIM; fra Østerige: SCHÜTZE og WAHLBERG; fra Holland: POLS (Utrecht), v. HAMEL (Amsterdam), de WAL, v. der HORVEN, NIEUWENHUIS; fra Italien: PESSINA, ELLERO, BRUSA, FERRI, TOLOMEI, BUGELLATI, NOCITO; fra Danmark og Sverige: HAGSTRÖMER, GOOS, ASSARSON; fra Rusland: FOINITZKY.

Som det var at vente fjærne meningerne hos teoretikerne sig temmelig langt fra hinanden, mange gange viser sig også tilbøjelighed for almindelige betragtninger, hvad den foreliggende lejlighed såmeget mere opfordrede til, som det på forhånd kun drejede sig om korte sætninger, ikke om udførlige begrundelser af enkelte reformforslag.

Mest skeptisk forholder HEINZE sig: „Frihedsstraffen i form af indespærring er langt borte fra at være en til straffens væsen fuldkommen svarende forholdsregel; dens bibeholdelse kan kun retfærdiggøres ved datidens mangel på et særligt egnet straffemiddel“.

Hvorledes en ideal frihedsstraf uden indespærring endnu

kunde fremstilles på anden måde end i form af interdikter, forvisninger eller deportationer, vil man vel forgæves gøre sig umage for at udforske; det skulde da være, at man først tænkte på ganske at udelukke tvangsmomentet af straffens begreb. Den spekulation, der vil pege på en ny fremtidsstraf, som er uafhængig af alle historiske traditioner, måtte være dristigere end den hos PLATO og THOMAS MORUS; thi begge holdt trods deres fordringer på de radikaleste samfundsreformer dog altid fast på tvangsstraffens grundbegreber. En frihedsstraf *uden* stedlig indespærring og begrænsning lod sig vel kun tænke i sagnet om den evige jøde, forsåvidt friheden til at blive nogetsomhelst sted skulde være berøvet denne. En nyttig formaning giver en af de gamle mestere i tysk strafferetsvidenskab os. BERNER siger: „En frugtbar reform i *strafferetsvidenskaben* vil først indtræde, når kriminalisterne mindre gøre deres studier i gamle og ny retskilder, i filosofiske konstruktioner og abstraktioner, end i strafanstalterne og i skrifter af strafanstalternes embedsmænd“.

Men denne formaning skulde ikke blot gælde studiet, men også det virkelige liv. Det vilde slet ikke tage sig så slemt ud, hvis retslærere handlekraftigt vilde virke i spidsen for fængselselskaberne og itide vække interesse hos deres tilhørere for en forbedrende indflydelse på unge delinkventer. Hollænderen HAMEL ytrer sig på lignende måde som BERNER om strafferetsvidenskabens opgaver. Også GEYER var i hele sit liv opfyldt af en levende følelse for reformen af straffefuldbyrdsen. Hvem kunde tro, at hans død lå så nær, dengang han til albumet sendte sit smukke sprog:

„Skriv ikke på fængselsdøren: *Lasciate ogni speranza, men: håb, retfærdighed og kærlighed*“.

For at karakterisere teoretikernes tilbøjeligheder skal jeg forsøge at gå en anden vej:

1. Regne vi også MANCINI, som længe var lærer i Neapel og Turin, med til professorerne, består gruppen af de i albumet repræsenterede teoretikere af 35 personer.

Af disse ytre 3 sig om nødvendigheden af nøje at efterforske årsagerne til forbrydelsen og dens ophav såvel med hensyn til de personlige dispositioner og samfundets medskyld som med hensyn til de statistiske masseforhold; et ønske, som FRANZ LIEBER alt ytrede for et århundrede siden, da han foreslog at supplere strafferetten ved en videnskab, som han kaldte *penology*, og som man i Tyskland gav navnet kriminalpolitik.

2. Syv lærde, deri medregnet forfatteren af denne skildring, udtalte sig om straffens principielle indhold. Ingen af dem erklærede sig for tilbagevenden til afskrækkelsesformål eller den grove materialisme i rent fysisk virksomme strafmidler. Alle domme mødes deri, at på grundlag af retfærdigheden må lovens beståen opretholdes og den krænkede lovs restitution gå side om side med den moralske restitution af delinkventen, hvor den er angivet ved misgerningens natur. Selv om en *ensartet* formulering af straffegrundene og straffeformålet aldrig, som det kan forudses, vil blive nået, tør man dog med tilfredsstillelse konstatere, at kriminalrettens straffeteoretiske opgave nu mere og mere koncentrerer sig i det punkt, at fastslå bestemmelser for forholdet mellem retfærdighed og prævention, hvorved også det eventuelle spørgsmål må komme i betragtning, hvad der skal gøres ved dem, som fra det standpunkt, hvorpå den nuværende straffefuldbrydelses praksis står, have vist sig egnede til at forbedres. Sandsynligvis kommer man også her til en tredeling af straffeformålet med tanken om successive eller eventuelle formålsbestemmelser. Thi med den *simple* fordring på retfærdig repression, i hvis væsen det dog ligger, at modvirke fangens fordærvelse i strafanstalten, kan man lade sig nøje i alle ubetydelige forseelser, ligesom ved en række af sådanne forbrydelser, som ikke udspringe af en bevislig slet eller æreløs tænke måde. I anden linie fremtræder da straffe-truslen, som ikke blot skal tjene det simple retsformål men også den *præventive forbedring*, hvorved korrektionen af unge misgerningsfolk altid træder mere og mere i for-

grunden som en anerkendt opgave, der i væsentlig grad må påagtes, men desuagtet mange gange forsømmes. Endelig skal også strafarter og former for straffefuldbyrdelsen ad lovgivningens vej særligt indrettes for de eventualiteter, at de efter *fængselsautoritetens og dommerens formening uforbederlige*, dels særligt onde, dels fuldstændigt afstumpede vane- og professionelle forbrydere blive genstand for en væsentlig præventiv behandling, ved hvilken retfærdigheden spiller den mere negative rolle, at forhindre, at rehabilitationen og genudtrædelsen i friheden ikke udelukkes, når den detenerede selv i praxis kan føre et positivt bevis for sin sædelig-retslige *restitutio in integrum*. At de moderne frihedsstraffe aldeles intet har ydet og intet kan yde ligeoverfor *denne* klasse af gamle vaneforbrydere, synes også at foresvæve dem, der med HEINZE håbe på en ganske ny, endnu ikke foreliggende art af straffebehandling.

3. Om *fængselssystemet*, hvilket det er ønskeligt at give fortrinnet, udtale 10 retslærere sig. To ønske ensomhed som herskende princip (SCHÜTZE i Graz og professor NIEUWENHUIS i Grønningen). Sex erklære sig for den progressive straffefuldbyrdelses grundsætninger, to indtage en mere neutral holdning.

Til disse neutrale bør man i en vis forstand også regne WAHLBERG, da han tager ordet for et *dualistisk* system og ganske rigtig fremhæver, at vaneforbrydere og tilbagefaldne ikke skulle behandles på samme måde som de såkaldte lejlighedsforbrydere. Også vi have ved tidligere lejligheder peget på, at man aldrig vil kunne komme ud af det med et simpelt og eksklusivt fuldbyrdelsessystem, og at man ved oprettelsen af strafanstalter må gå frem efter en eventuel maxime, ifølge hvilken der må tages afstand fra, at en fængselsmethode, som ifølge erfaringen er bleven fuldstændig uvirksom ligeoverfor de nævnte personer, vil blive frugtesløst udtømt i endeløs gentagelse. Med hensyn til den vidtudbredte forkærlighed for cellesystemet, som dette endnu i dette øjeblik kan glæde sig ved i Holland, ska

her anføres udtalelsen af VAN DER HOEVEN, professor i Leyden. Denne siger:

Omendskønt i vort lille land cellefængslerne allerede have kostet os over tolv millioner francs, kan det ikke på en overbevisende måde godtgøres, at cellefængsel og den måde, hvorpå det udføres hos os, nogen sinde har leveret et positivt resultat.“

En sjette gruppe består af advokater. Deraf findes 11. Iblandt dem findes der mænd, som spille en politisk rolle i lovgivende forsamlinger (som italieneren CRISPI), eller virke i spidsen for fængselselskaber og beskyttelsesforeninger (som DESPORTES, den sagkyndige generalsekretær for Société générale des prisons i Paris, hollænderen WILLEUMIER og BONNEVILLE DE MARSANGY).

Også forsvareren for forbryderen har, når han ejer et tilstrækkeligt mål af fordomsfrihed og evne til at iagttage, rigelig lejlighed til at lære de ejendommelige sider af forbrydernaturen at kende og til nøje at vurdere den fortrinsvis hos gamle delinkventer stærkt udviklede tilbøjelighed til løgn, når han sammenligner den fremstilling, han som tillidsmand modtog af sin klient, med udfaldet af bevisførelsen; thi l ggen og benegtelsen for retten er tvillinges stre. De meddelte udtalelser af advokater ere iøvrigt ikke egnede til at fremstille en bestemt grundretning i meningerne; thi mange repræsentanter for advokaturen ere (som f. ex. i Sveits Hr. BERTHOULD i Neuchatel) på samme tid opførte som dommere. Således må vi anse nogle advokaters foreliggende meninger enten overvejende for individuelle anskuelser eller for erfaringer, der ere samlede udenfor den snevrere embedskreds.

En *syvende* gruppe, hvori også mange udmærkede advokater kunne medregnes, må jeg betegne som *filantropernes*. Dertil høre alle de, som ikke på *embedsvegne* befatte sig med behandlingen af forbrydere, men i fri virksomhed arbejde som medlemmer af fængselselskaber, bestyrelser af forbedrings- og opdragelsesanstalter eller i lignende retning.

også på det literære gebet. Det store flertal af sådanne filantroper lære, afset fra lejlighedsvis tilladte besøg under fangens detention, først denne at kende efter løsladelsen. Lovovertræderen, som trænger til hjælp, møder ham, når han er sjælelig forkommen og nedtrykt, når han ofte forgæves har søgt at genvinde en holdbar stilling i samfundet eller har kæmpet for et ærligt erhverv. Det er den bedre slags straffede, hvem filantroperne pleje at komme i berøring med. Den fremherskende følelse hos dem er medlidenhedens. De erkende, at staten med sit mægtige tvangsapparat knap muliggør og indleder disses forbedring, men næsten aldrig kan fuldende den. For sådanne mænd synes forbyrderens forbedring i det væsentlige at være en fri handling af den straffedes egen villie eller et værk af den harmhjertige kærlighed hos næsten.

Disse moderne filantroper ere gennemtrængte af, at deres vigtigste gebet ligger i de unge delinkventers *strafopdragelse* og i efterforbedringen af de løsladte, at på dette punkt må statsmæssige administrative regulativer træde i baggrunden og den personlige erfarings fri kraft herske, og at der i det højeste tilkommer staten en støttende, subventionær virksomhed. Filantropiens retning er fri for den fordums *sentimentalitet*, som udelukkende vilde helbrede alt ved skånsel og mildhed. Man anerkender, at den unge delinkvent kun ved vis strengheds hårde skole og nødvendige savn kan ledes til orden og flid, når det sædelige værk i familien har lidt skibbrud ved nød, ved uvidenhed fra forældrenes side, ved slet eksempel i den daglige omgang eller ved utilbørlig svaghed og overbærenhed.

Af sådanne *fængselsfilantroper* findes i albumet 24. Ethvert land i Europa kan her rose sig af udmærkede mænd. Alligevel må det erkendes, at målestokken for den praktiske filantropi står i omvendt forhold til statsembedsvæsenets udstrækning, dannelse og betydning. På den måde kan det forklares, at det redningsværk, som i England, Nordamerika og også i Rusland er udsprunget af

samfundets og den enkeltes fri initiativ, forsåvidt der er tale om strafferettens interesser, kan opvise langt mere storartede præstationer end i kontinentalstaterne, hvor folkene for længe siden have vænnet sig til at overvurdere den embedsmæssige virkedygtighed og at finde i denne overvurdering, som er udsprungen af ærefulde begæggunde, en retfærdiggørelse for egen uvirksomhed. Iblandt englænderne står endnu THOMAS BARWICK BAKER,^{*)} hvis levnet jeg har skildret i „*Der Englische Landsquire*“ (Stuttgart 1878), først i rækken af reformatorerne. BAKER siger:

„Vi straffe forbryderen dels for at væрге de rige folk mod tab, men i nu højere grad dog for, at de fattige folk derved skulle blive beskyttede mod et slet liv. Er det således, så har hverken mildhed eller strenghed en selvstændig betydning for straffen uden forsåvidt, som den højeste mildhed ligger i at bevare et menneske for den ondes løbebane; den største grusomhed er den, at lade ham komme ind på denne bane, når vi kunne afholde ham derfra.“

„Kirurgen, som ræddes for at skære dybt nok, når han skal helbrede den syge, er mest svag i al sin barmhjertighed. Ja, vi burde hyppigst trage efter at yde maximum af afskrækkelse gennem minimum af tilføjelse af smerte og maximum af garanti for forbedring med minimum af frihedsberøvelse.“

„Vort system med den progressive straffebehandling vilde frembringe den ønskede virkning, når man første gang for en sædvanlig forseelse anvendte en måneds ensomhed og samtidig forkyndte, at ved det første tilbagefald vilde der følge sex måneders ensomt fængsel i forbindelse med tre eller fireårig ståen under human opsig, og når sluttelig det andet tilbagefald vil medføre fem års strafarbejde med endnu længere opsig.“

Disse forslag af BAKER tiltrække sig vistnok opmærksomhed ikke blot i England, hvor der hidtil er skænket tilbagefaldet meget ringe opmærksomhed i lovgivningen og

^{*)} Baker er død i Debr. d. å. (R. A.)

i praxis, men også udenfor samme, omendskønt vi tro, at forekomsten af det fjerde og femte tilbagefald heller ikke da vilde forsvinde fuldstændigt, selv om man vilde holde sig nøje til BAKER's recept. Ved siden af veteranen blandt Englands fængselsreformatorer finde vi hans mest prøvede landsmænd: TALLACK, der som sekretær for *Howardselskabet* utrættelig kæmper for udvidet anvendelse af ensomt fængsel i England, og F. HILL, som har gjort det professionelle hæleri til særlig genstand for sine studier og iagttagelser.

Den højt fortjente og praktisk meget erfarne amerikaner RANDALL siger:

„Når I beskytte ungdommen for misgerninger, ville I senere ikke mere finde mænd, som skulle forbedres eller straffes. Michigan er den første amerikanske stat, som overtog løsningen af en opgave af den slags. Man grundede et hjem for opdragelse, hvor forsømte børn forplejes. Man sikrer dem tilværelsen og våger over deres opførsel i deres ungdom. Iøvrigt må følgende regler gælde: Byg færre fængsler og flere forbedringsanstalter for ungdommen! Byg færre forbedringsanstalter og flere opdragelsesanstalter for forsømte og mislykkede børn! Byg færre skoler for børn og waiser, men stræb efter, at dyd, mådehold og flid komme til huse i familierne!“

Iblandt de russiske filantroper ere CONSTANTIN ROUKAWITSCHNIKOFF og YAKOWLEW i besiddelse af rige erfaringer. Den sidste, som er grunder og leder af et korrektionelt asyl for unge piger i *Bolchewo*, betoner, at en væsentlig betingelse for alt menneskeligt fremskridt ligger i den fordring, at fængslerne, hvor det drejer sig om unge forbrydere, erstattes af opdragelsesanstalter. På samme måde udtaler ROUKAWITSCHNIKOFF sig, som er æreskurator for det korrektionelle stadsasyl i *Moskau*. Også den kvindelige slægt indtager en fremragende stilling blandt filantroperne. Hertuginen af *Ravachieri*, et barnebarn af Filangieri, samlede i Neapel rige erfaringer og fremhævede med eftertryk betydningen af religiøse motiver i at gøre den praktiske kær-

lighed til næsten gældende. Donna CONCEPTION ARENAL i Gijon, advarer mod anvendelsen af voldsomme disciplinærstraffe, hvilke indvirke endnu skadeligere på strafanstaltens funktionærers karakter end på fangernes. Denne dame, som har gjort sig bemærket ved flere udmærkede udtalelser på fængelskongressen i Stockholm og i Rom, råder over en stor skat af kundskaber.

Sluttelig skal også en advarsel af RIBOT bemærkes:

„I mine Øjne gives der intet mere barbarisk end misbrugen af fængselsstraffe i tilfælde af lettere forseelser. Jeg er af den mening, at dommeren må have den myndighed at substituere en arbejdsydelse eller efter omstændighedernes natur en simpel irettesættelse for fængselsstraf i nogle dage. En gang i fremtiden vil man forbavses over, at en så simpel og nødvendig reform har kunnet være genstand for langvarig diskussion!

Til den tankekreds, hvor de fleste filantroper bevæge sig, slutte også de *fængselsgejstlige* sig, som man kan samle i en *niende* gruppe, bestående af sex personer. At dette tal er forholdsvis lille, må komme af, at man nærrede frygt for, at den konfessionelle adskillelse i trosbekendelse vilde gøre sig gældende på et punkt, hvor det kom an på at give de almenmenneskelige interesser i strafferetsplejen udtryk.

LARDY, i femten år præst ved strafaanstalten i Neuenburg, bevidner, at han ikke vilde bytte sin skønne mission med de misundelsesværdigste stillinger i verden; den iagttagelse, at en forbryder igen rejser sig, indeholder den højeste tilfredsstillelse. Mange forbrydere give håb om forbedring. Ligeså betoner konsistorialråd NATORP i Düsseldorf:

„Niemanden und Nichts aufgeben!“

Således fremhæver den reformerte præst ROBIN i Paris og stiftsdame Louise Augusta BARNER, en dansk, i Vallø kloster, på grund af femtiårig praxis, at for løsladte kvindelige straffanger bør der oprettes asyler efter familieprincippet (ikke over 20 personer i et hus), for at opdrage dem

til gode tjenestepiger i løbet af 2 til 3 år. Kun én gejstlig ytrer sig med tillidsfuldhed om et bestemt fængselsystem. LAURILLARD, fængselspræst i Amsterdam, mener: *L'emprisonnement en commun pourra améliorer les détenus, dès qu'on saura blanchir avec le noir.*“ Meget forsigtigere udtrykker Hr. WEGENER, fængselspræst i Vridsløselille ved København, sig; idet han rettelig vurderer fordelene ved ensomt fængsel, mener han, at dette ikke skulde vare længere end et og et halvt eller to år som i Sverige; „thi“, siger han, „jeg tror, at en for længe varende fjærnelse fra det menneskelige samfund let er istand til at hidføre meget uheldige følger, da den frembringer ligegyldighed og svage tilstande på villiens gebet og hyppig forstyrrer den alt begyndte forbedring“.

Påfaldende er det, at ingen gejstlig meddeler nogen nyttig erfaring om undervisningen i fængslet og indretningen af fængselsbibliothekerne.

Den *sidste gruppe*, som kan samles efter albumets udtalelser, viser opfattelsen hos læger, naturforskere og psykiatrer. Man skulde af hensyn til ensartetheden i den exakte metode vente en større overensstemmelse i opfattelserne, end der i virkeligheden findes. Gruppen tæller 23 personer. Iblant disse de mest udmærkede blandt de tyske hygienikere: v. PETTENKOFER, v. VOIT, BÄR og VARENTRAPP.

PETTENKOFER udtaler, hvad der forstås af sig selv:

„Når menneskene for forseelser og forbrydelser kun skulle straffes på friheden, ikke på liv og helbred, da må fængslerne indrettes og bestyres hygienisk godt“.

Men det var dog vigtigt at betone den sætning: Overalt ytrer den mening sig, at fangen har det for godt, og at staten ikke skulde gøre så meget væsen af sundhedsplejen, den „fattige mand“ kan dog ikke altid skaffe sig en læge. Der gives endogså folk, som synes at tage anstød af renligheden i strafanstalterne, og som vilde finde en på tommetykt smuds baseret afskrækkelse passende.

Med PETTENKOFER's hygieniske fordringer samstemmer VOIT, idet han forlanger, at ernæringen af fangerne skal indrettes efter nutidens med mere tilstrækkelig sikkerhed af viden-skaben fastslåede grundsætninger, en fordring, som nærmere er bleven begrundet i en række fortræffelige, på den romerske fængselskongres fremlagte udtalelser, også af VOIT selv. At VOIT har ret viser sig i alle disse udtalelsers påfaldende overensstemmelse. Man kan vel sige, at, hvad dette spørgsmål engår, er der i hovedsagen i Rom bleven ført et uimod-sigeligt bevis af sagkyndige.

Det er meget rigtigt, hvad BÄR siger:

„Forbrydelsen er ikke en følge af en særegen organi-sation hos forbryderen, en organisation, som kun er ejen-dommelig for forbryderen, og som er tilstrækkelig for ham til at begå en forbrydelse. Forbryderen, den vanemæssige og den, der øjensynlig er født som sådan, bærer mange tegn på en legemlig og åndelig forkrøblethed. Dog have disse hverken som enhed eller enkeltvis et så bestemt og ensartet præg, at det adskiller og betegner forbryderen som noget typisk iblandt hans tids- og stammefæller. Forbryderen bærer på sig sporene af udartningen; de forekomme hyppigt i de lavere folkeklasser, fra hvilke han oftest stammer, og erhvervede og nedarvede gennem de so-ciale livsbetingelser optræde de undertiden hos ham i poten-seret form. Den, som vil formindske forbrydelsen, må formindske de sociale skader, i hvilke forbrydelsen har rod og ågrer, og må ved fastsættelsen af strafarterne og deres fuldbyrdelse lægge mere vægt på forbryderens individualitet end på forbrydelsens kategori“.

Med denne anskuelse stiller BÄR sig i modsætning til de moderne naturalister og den såkaldte *positive* og *anthro-pologiske* skole, som navnlig i Italien tæller mange og indflydelsesrige tilhængere. Denne skole opfatter netop, under tilsidesættelse af fysiske og ethiske faktorer, forbry-delsen væsenlig som en degenerativ naturproces med ned-arvede og erhvervede anlæg. De skyde derfor også konsekvent

alle ethisk retslige modvirkninger af strafferetsplejen til side for at erstatte disse ved drastiske midler, ligesom ved brænden, skæren, amputation og i værste fald ved tilintetgørelse af misdæderen på det punkt, hvor efter deres mening en prognose for helbredelsen ikke mere kan stilles. Den strafretslige ide om det sædelige selvansvar og individets synd skydes også til side. I deres sted sætter man det som „samfundets“ opgave, at adoptere sikkerhedsinteressen som højeste målestok for retsplejen. Denne målestoks utilladelighed for lovgivningen og juristerne udelukker dog ikke, at denne skoles iagttagelser ere den højeste opmærksomhed værd. På den anden side er det at vente, at den nu vedvarende strid mellem jurister og anthropologer vil føre til en skarpere afgrænsning af begges herskerområde og til anerkendelse af, at der gives et overgangsgebet i folkets præventive *moralhygiene*, på hvilket naturforskere og socialpolitikere kunne arbejde sammen, uden at de centrale principer i deres egen videnskab må opgives.

Blandt de udmærkede anthropologer i albumet træffe vi de højt fortjente navne LOMBROSO, MONTEGAZZA, TAMBURINI, VIRGILIO, TAMASSIA, MORSELLI, BIFFI og deres gamle mester MOLESCHOTT; fra Frankrig DESPINE, LACASSAGNE, DELABOST. Vi nøjes her med nogle få antydninger for at betegne retningerne. MOLESCHOTT, som var præsident for den kriminal-anthropologiske kongres i Rom, udsender et opmuntrende tilrån, som man med glæde kan istemme: „Ne nous plaignons pas du tempérament nerveux des hommes de notre temps: Tâchons de le comprendre et de le maîtriser autant que nous pouvons“ og tilføjer et ord af DANTE: „Sædvanligt sker det, at mennesket, som ser en sølvmine, imod sin forventning og hensigt støder på en guldmine.“ Gid det også må tilstøde anthropologerne.

Modsætningen til denne optimistiske opfattelse, som lover en bedre udvikling af menneskeslægten, betegnes ved en ytring af LACASSAGNE.

„I vor tidsalder brændemærker straffejustitsen, fængslet

fordærver, og samfundet får de forbrydere, som det fortjener“.

Idet MOLESCHOTT peger på vor tids nervøse temperament, vil han måske også antyde, at man ikke bør lade sig rive hen i gennemførelsen af fængselsreformen ved iltre naturers utålmodighed. Dybt rodfæstede kroniske sygdomme, særligt nervesygdomme, helbredes ikke hurtigt, og vane-forbrydelser helbredes aldrig hurtigt. Vi se, hvorledes for tiden mangen reformven bliver løj og træg, fordi han står under tilbageslaget af de til overmål hævdede forventninger, som knyttedes til ombygningen af strafanstalterne. Man troede, at ensomt fængsel var i stand til i nogle år at forandre de sværeste forbrydere en masse og glemte, at tilbagefaldstallene aldrig lod sig påvirke ved statsforanstaltninger efter samme målestok som dødelighedstallene i de gamle sygehuse, som man formindskede ved et forbedret system for ventilation, desinfektion og ernæring. For slige mismodige følelser advarer også DELABOST, fængselslæge i Rouen:

„Fængselsspørgsmålet må prøves med koldt blod, fængslet bestyres uden lidenskab og partiskhed. Sentimentalitet såvel som overmål af strengthed hører til de årsager, som mest skade udviklingen og ordningen af fængselsreformen.“

Ganske vist, målestokken for alt har i almindelighed forandret sig, uden at vi strax ere med, og den kriminal-anthropologiske skole, som ikke mere har ro til at kunne sammenligne strafferetsplejens følger og virkninger i store historiske afsnit, kan takke denne tidens stemning for sit dels virkelige dels tilsyneladende held.

I denne tankegang mindes også det, som en hollænder, der ikke er anthropolog, siger:

BELAERTS VAN BLOHLAND, ministerpræsident for den sydafrikanske republik i Haag, mener:

„Den rivende hurtighed, hvormed man for tiden iler gennem verden, indeholder en fare for fængselsreformen. Man får en anden målestok for tingenes varighed, altså

også for straffetidens varighed. Vi vænne os for hurtigt til at vente nærliggende resultater. Deraf tendensen til at glemme, hvor langt og tålmodigt et arbejde der fordres for at forbedre mennesker. Man siger, at en kortvarig straf er en mild straf. Dette er en stor vildfarelse. For at komme til at opnå blivende resultater af et fængselssystem må dommeren nødvendigvis idømme langvarigere straffe. Roma patiens, quia aeterna.“

Det forholder sig rigtigt: telegrafiens tidsalder vil overalt hurtige virkninger. Der gives overalt i det offentlige liv sådan vevselvirkning og sammenhæng mellem tekniske og moralske forhold. Selv begrebet individuum er en abstraktion, der er samfundet imod. Ingen er et isoleret atom. Ligesom det bedrageriske håb lever hos mangen arbejder om at kunne forbedre sit enkeltmandsliv ved at omstyrte den samfundsmæssige og husholderiske orden, således tænker på den anden side end også den utålmodig blevne politiker at kunne forvandle forbrydermasserne ved en i det store arbejdende forbedrings- eller afskrækkelsesmaskine. Til slutning skulle vi endnu høre nogle sindssygelæger.

AUGUSTO TAMBURINI, sindssygelæge i Reggio og professor i Modena, siger:

„Der gives en fysisk blindhed, men ved siden deraf også mange tilfælde af moralsk blindhed. Der eksisterer en æstetisk blindhed, som gør menneskene uskikkede til at hæve sig til nydelsen af ophøjede kunstværker. Der gives en blindhed for alle ideale retninger i livet, hvorved mennesket udarter og bliver udueligt til at hæve sit blik til ædlere livsmål. Der gives en blindhed for lidenskaber og følelser, som holder mennesket fanget i den snevreste egoisme og gør det uimodtageligt for livets ædleste nydelser. Der gives en blindhed ligeoverfor ærlighed og retfærdighed, som gør mennesket uskikkert til at kende de helligste grundsatninger for dets pligter. Endelig gives der en blindhed, som bærer alle de andre i sig, og som bringer de under den moderne tids kultur fødte mennesker nærmere til de

vilde eller dyrene. Dette er den moralske blindhed, som betegner den fødte forbryder.“

Dr. GASPARE VIRGILIO, psykiatriker og direktør for sindssygeanstalten i Aversa:

„Det er 20 år, siden jeg kom i nær forbindelse med gale og forbrydere, i 20 år har jeg søgt at opfatte deres type, har jeg udforsket grundene til de dermed sammenknyttede fremtoninger, har jeg søgt deres biografi i, hvad der er foregået. Resultatet af mine videnskabelige undersøgelser over denne slags individer er uafhængigt af enhver forudfattet mening, såvelsom afsøgen efter almindeliggørelse. Ved massen af samlede kendsgerninger overbevises jeg mere og mere om, at der er store analogier mellem begge kategorier af gale og forbrydere. Thi under studiet af forbryderne har altid den hyppighed været mig påfaldende, med hvilken forbryderiske anlæg og perverse drifter kunde eftervises, altså degenerationstegnene på sygelig disposition. Således bemærkede jeg den umådelige sjælelige bevægelighed og den kortsynethed, som udmærker hele deres færd, utilstrækkeligheden i handlingens motiver, impulsiviteten i deres gøren og laden, den mangel på modstand, hvormed de falde tilbage i den samme slags forbrydelse trods langvarige forudgående straffe og de derunder lidte savn. Jeg har den overbevisning, at mine studier ved en videre udstrækning af exakte forskninger vilde få bekræftelse på, at man på denne måde vil finde kilderne til talrige onder og dernæst også søge at opdage formen for en hensigtsmæssig behandling. Hovedsagen synes at være eliminationen af de urene elementer, som tilføre korrupsionen det egenlige gæringsstof.“

Med denne meningsytring af den neapolitanske sindssygelæge slutte vi vor oversigt. Hvad vi have meddelt, er fuldkommen tilstrækkeligt til at vise, hvor udtømmeligt det stof er, som strafferettens problemer frembyde for juristen, politikeren, sindssygelægen, den gejstlige og menneskevennen. Den sidste og dybest liggende kerne i dette store, etniske,

retslige, sociale og på samme tid også naturvidenskabelige problem lader sig ikke koncentrere i simple former. Teorien må, ligeoverfor den mangfoldighed af opfattelser, således som de komme til orde i fængselskongressens album, i al beskedenhed erkende, at man endnu den dag i dag lige så lidt er kommen til klarhed om spiren til den menneskelige forsyndelse og de oprindeligste motiver i den forbryderiske villie, som om de sidste resultater af statens straffevirksomhed. For retsvidenskaben med alle de ufuldkommenheder, der lægges på den, er det dog på en måde en trøst at se, at der selv fra naturvidenskabernes nuværende standpunkt, hvilke dog i så høj grad berømmes for så store fuldkommenheder, ikke lader sig vinde et sikkert, alment antageligt fundament for den legislative fastsættelse af villiens skyld og straffens virkninger.

I hovedsagen vil den positive strafferet blive stående på sit nuværende stadi, indtil hele videnskabens videre fremskridt har vundet en grundig og dybt indgribende indflydelse på menneskenes tænkemåde.

Visse begyndelser og spirer til en anden udvikling af straffevæsenet kunne dog allerede nu skimtes. Det er først og fremmest altid en fordel, når fortidens fejlagtige retninger anerkendes som sådanne. Gennem det store flertal af alle de sagkyndige meninger, der foreligge samlede i fængselskongressens album, klinger, snart stærkere betonet, snart forsigtigere og mere skånsomt fremsat, den erkendelse, at de nuværende institutioner på straffeanstaltvæsenets område have vist sig aldeles utilfredsstillende og kun lidet svarende til det praktiske mål for statsordenen. Man er unegtelig bleven mistroisk overfor de formelle grundsætninger, der fremtræde i alle de, hinanden udelukkende, fordringer på ensidige afskrækkelses-, forbedrings- eller gengældelsesformål.

Man erkender, at systematikerens teoretiske opgave i hans lærebog, hvor det gælder for ham om at konstituere en straffetheori, ikke falder sammen med motiverne for

fængselsadministrationens virksomhed. Man håber snarere at følge det praktiske forsøg i den retning, før man skrider videre frem, ved at lære det overmål at kende, som man må søge at undgå, både af skadelig hårdhed og af lige så skadelig svaghed, der får den straffede til at tro, at han ikke ved egen skyld, men ved andre endnu mere skyldige er styrtet i ulykke.

Det viser sig fremdeles, at tilliden til betydningen af et udelukkende herskende system i de sagkyndiges offentlige mening stedse i højere grad træder tilbage for den overbevisning, at administrationen af strafanstalterne fremfor alt må have en større mangfoldighed af midler til sin rådighed for på rette måde at kunne behandle hver enkelt forbryder efter hans individualitet, men at al individualisering igen maa hvile på visse store grundsætninger for *straffeopdragelse* og tilpasses efter de i de enkelte stater rådende retninger for det økonomiske og sociale liv, for så vidt disse kunne antages at have afgørende indflydelse på forbryderens liv.

Det synes heller ikke at kunne negtes, at strafferetsplejens præventive formål nutildags igen betones langt stærkere end for en menneskealder siden. For lovgivningen er det ligegyldigt, om disse præventive opgaver skulle gælde som hovedsag eller biting. Det er tilstrækkeligt at konstatere, at man ikke længer slår sig til ro med det spørgsmål, om den enkelte forbryder straffes absolut rigtigt og efter fortjeneste, men man forlanger også svar paa det spørgsmål: hvorledes kunne forbrydelsernes *massetildragelser* beherskes ved de til strafferetsplejens rådighed stående midler og de disse supplerende institutioner? Slå ikke alle varslers fejl, så ville også rettepunkterne for en positiv reformbevægelse snart træde tydeligere frem. Det forekommer mig, som allerede nu de sagkyndiges offentlige mening nærmest hælder til følgende fordringer:

Grundig forbedring af fængslerne for kortvarige straffe på basis af ensomt fængsel, men under samtidig

anvendelse af den i det progressive system liggende pædagogiske grundtanke;

Udskillelse af de ungdommelige fanger af statens strafanstalter og deres anbringelse i særegne forbedringshuse, der må ledes efter særlige principer;

Anvendelse af progressiv straffuldbyrdelse på frihedsstraffe af længere varighed med indskrænkning af cellestraffen til omtrent et års maximum;

Sparsommere anvendelse af de virkningsløse eller skadelige kortvarige frihedsstraffe ved at indskyde advarsel imellem bødestraffe og minimum af frihedsberøvelsen;

Omhyggelig og almindelig hensyntagen allerede til det *første* tilbagefald ved i lovgivningen at foreskrive et betydeligt højere minimum af frihedsstraf end det, der gælder for den første gang begåede lovovertrædelse;

Udsondring af de oftere end tre gange tilbagefaldne og af vane- og professionelle forbrydere af strafanstaltens sædvanlige organisme, idet der fastsættes enten en særlig straffeart eller en særlig forbrydelsesmodus, hvorved det gøres muligt, at denne kategoris tilbagevenden til den uindskrænkede nydelse af borgerlig frihed først finder sted ved rehabilitation på grundlag af udvist og prøvet moralitet;

Omhyggeligere udvikling af de forhold, der ve lrøre beskyttelsen af og tilsynet med løsladte straffefanger såvel i præventiv som i understøttende retning;

Erhvervelse og uddannelse af et fængselspersonale, der på alle trin af forvaltningen lige fra straffeanstaltens øverste ledelse til den simple vogtertjeneste opfylder de højeste moralske og tekniske fordringer.

Den moderne stat med sin stab af embedsmænd er lige så lidt i stand til på egen hånd at få bugt med forbrydelsen, som selv det omhyggeligst udviklede krigsvæsen i vore dage er i stand til alene at påtage sig de i store slag sårede soldaters pleje. Uden samfundets medhjælp

bliver selv hele den gamle politistats apparat afmægtigt. Jo nærmere menneskene rykke hverandre på grund af den tiltagende befolkningsmængde på det samme begrænsede rum, desto farligere bliver også forbrydernes udslag i nutiden. Lige over for dette komme straffelovgivningens og straffefuldbyrdelsens befæstningsværker mangen gang til at tage sig ud som vaubanske fortifikationer eller endog som middelalderens tårne over for ballistikens nyeste ødelæggelsesredskaber.

Flakkebjerg

Opdragelsesanstalt.

1836—1886.

Under betegnelsen „Flakkebjerg- og Landerupgårds Opdragelsesanstalter“ vil Flakkebjerg findes omtalt i årgangene 1881, 1883 og 84 af Tidsskriftet i anledning af de om anstalten udgivne beretninger. Den sidste beretning omfatter 1880 og 1881. At anstalten også er omtalt i en artikel om behandlingen af forsømte børn og unge lovovertrædere i Danmark i årgangen 1881, er en selvfølge.

Navnet „Flakkebjerg“ er vel bekendt i de nordiske lande og ikke mindre anstaltens i dens gerning ældede bestyrer MØLLER, der, siden der kom lidt bevægelse i interessen for de penitentiære forhold i norden, har modtaget adskillige besøg af mænd fra de andre nordiske lande. De kom ikke blot af lyst til at se anstalten og hilse på dens bestyrer, men flere af dem også for at lære noget af gamle MØLLER og hans rige erfaring. At denne erfaring må være rig, er givet, thi MØLLERS livsgerning fødtes med den anstalt, og denne har nu bestået i 50 år. MØLLER var en lykkelig mand. Han kom i en forholdsvis ung alder, 26 år gammel, til at tage fat på denne sag, og sagen blev hans livsgerning, fordi han lagde hele sin personlighed i den.

Allerede i 1811 havde grev FREDERIK ADOLF HOLSTEIN-HOLSTEINBORG forsøgt at realisere tanken om en opdragelsesanstalt for slet opdragne børn. Tiden var endnu ikke

moden til dens iværksættelse. Det var først frihedsbevægelsen i 1830 på det politisk-socialt område, som også hos os frembragte humane bevægelser i publikum. I de følgende 10 år sattes sagen i værk med stor energi, men i modsætning til disse blev de følgende 40 år kun af ringe betydning for en almindelig udvikling af de bestræbelser, der gik ud på en rationel behandling af brødefulde og forsømte børn. Vi, såvelsom de øvrige lande i Norden, have derfor nu adskilligt i så henseende at indhente.

Skønt grev HOLSTEIN'S forsøg i 1811 ikke blev sat i værk, opgav han dog ikke tanken. Ved siden af ham virkede etatsråd COLLIN for samme, idet han i 1825 for statens regning fik sendt to unge mænd til Hofwyl for praktisk at studere det Fellenbergske system, så at de i tiden kunde anvendes som bestyrere af opdragelsesanstalter for fordærvede børn. Ligeledes blev i 1827 en mindre opdragelsesanstalt oprettet i midtsjælland ved COLLIN'S initiativ.

Imidlertid havde der i 1830 dannet sig en komite bestående af overkammerherre HAUCH, kammerherre HEGERMANN-LINDENCRONE, gehejmeråd HOLTEN, gehejmeråd KJERULFF, biskop MYNSTER, justitiarius CARSTENS, bankdirektør HVIDT, præsten VISBY og fabrikant MODEWEG. Dens opgave var, at organisere og grunde en anstalt for demoraliserede personer og overhovedet at arbejde for at forbedre ungdommens opdragelse.

Samtidig med denne komites dannelse var lærer SCHMIDT efter COLLIN'S tilskyndelse sendt til Jylland for at finde en passende ejendom til oprettelsen af en opdragelsesanstalt for forsømte børn. Dertil købtes kort efter Bøggildgård, hvis bestyrelse SCHMIDT overtog.

Heller ikke grev HOLSTEIN havde været uvirksom for sin hjertesag. I 1832 fandt han i Ålborg lærer ANDERS STEPHANSEN, hvem han i 1833 satte til bestyrer af den opdragelsesanstalt, han samme år den 5te maj åbnede på Fiurendal. Denne anstalt flyttedes senere og har nu navnet *Holsteinsminde* til erindring om sin stifter.

I 1834, da den foran nævnte komite begyndte sin virksomhed, anbragtes 16 drenge af denne på Fiurendal. Dog kom der først i 1835 mere liv i dens virksomhed, da den optog grev HOLSTEIN i sig. Det var på hans tilskyndelse, at man i 1836 købte en bondegård i Flakkebjerg ved Slagelse. I denne bondegård indrettedes anstalten, som blev tagen i brug den 31te august 1836, idet 9 drenge fra København flyttede ind som elever, og CHR. CHRISTENSEN MØLLER blev dens bestyrer.

Han, der er søn af en landsbysnedker tæt ved Ålborg, er født 1810, kom efter konfirmationen ud at tjene, blandt andre også en lærer, som foranledigede, at han i 1829 blev optagen på Snedsted Seminarium. Derfra udgik han 1831 som „udmærket duelig“ og blev lærer i Stephansens skole i Ålborg. Da Stephansen, som før nævnt, overtog ledelsen af anstalten på Fiurendal, fik MØLLER skolen at bestyre, indtil han på Stephansens forslag blev overdraget bestyrelsen af Flakkebjerg opdragelsesanstalt.

Skønt denne anstalt, som i 1884 ramtes af lynild og for en del brændte, endnu i sit ydre ser ud som en større bondegård, har den dog undergået adskillige udvidelser for at kunne rumme det antal elever, som tidsforholdene og den stigende opmærksomhed for opdragelsen af forsømte og fordærvede børn bragte. I 1860 var anstalten udvidet til at modtage 60 drenge; men ikke desto mindre var det, på grund af den stadigt voxende fordring til anstalten om at modtage elever, nødvendigt at søge den udvidet således, at tallet kunde forøges betydeligt. Dette førte til, at man i 1867 købte Landerupgård ved Kolding og samme år åbnede en filial af Flakkebjerg på denne gård. I 1868 og 73 udvidedes bygningerne, og i 1874 tilkøbtes en naboejendom. Derved blev der plads på Landerupgård til 100 elever, medens Flakkebjerg nu har omtrent 70.

MØLLER har under sin femtiårige ledelse haft omtrent 1300 drenge at varetage og har desuden ved anbringelse på landet søgt at hjælpe 100 pigebørn på fode igen. Efter

beretningen for 1881 var der den gang udgået 906 elever fra anstalterne, af hvilke 534 havde opført sig rosværdigt, 232 tilfredsstillende, 104 mindre godt, 36 vare faldne dybt og for en stor del blevne forbrydere.

Det er, som man ser, en betydelig udvikling, Flakkebjerg opdragelsesanstalt har gennemgået i de femti år, den har bestået under MØLLERS ledelse. Og det er et ligeså betydeligt arbejde, der er gjort, ligeoverfor det store antal elever, anstalten har huset i den lange periode, hovedsagelig ved MØLLERS personlighed. Dette arbejdes betydning bliver så meget større, når det erindres, at anstalten ikke blot er bleven til ved privat initiativ, men også for en stor del er båret ved privat bistand. De økonomiske forhold have uden tvivl altid været vanskelige, og ved siden heraf have adskillige andre forhold ført mange og ofte store besværligheder med sig. Nogle have tålmodighed og udholdenhed vel kunnet overvinde i tidens løb; andre må der endnu kæmpes med, således den store befolknings mistillid på mange steder til anstaltens resultater ligesom også forældres og slægtingers tilbøjelighed til, når eleven udgår fra anstalten, atter at drage ham ind i den gamle, dårlige levevis. Endelig er der fra statens side intet gjort for at ordne flere af de forhold, som spille en rolle ikke blot for opgavens bedst mulige udførelse i almindelighed, men også for udviklingen af institutionen, således at den bliver betrygget såvel for den, der virker i den, som for den, der underlægges den og således at den også med hensyn til påkravet bliver tilstrækkelig omfangsrig. Kortsagt, medens man i de fleste andre europæiske stater, før ikke at tale om unionen i Amerika, har gjort sagen til en legal institution, som, selv gennemført ad privat vej, derved optræder med en vis større eller mindre myndighed, og undergivet den statsmæssig kontrol samt søgt at sikre virksomheden og dens resultater ved hensigtssvarende lovbestemmelser, har man i så henseende intet gjort hos os. Medens skolen i almindelighed, særligt den lavere såvel som den private, er underkastet

en offentlig kontrol ved siden af forældrenes, er denne opdragelse af moralsk forsømte og fordærvede børn ukontrolleret fra alle sider, kun af staten betragtet som en privat sag, der er den uvedkommende. At der på den måde har kunnet gro mistillid til slige anstalter op iblandt befolkningen, er ganske naturligt. At MØLLER har følt mistilliden og følt besværlighederne ved at stå uden legal støtte, har han selv udtalt. Når der desuagtet er nået sådanne resultater, som foran anført, kan dette kun såmeget mere regnes ham til gode; men det beviser ikke, at tilstanden er den bedste, og at ingen anden bør tilstræbes på dette område.

En større festlighed afholdtes på Flakkebjerg i anledning af anstaltens femtiårige beståen og virksomhed. Ved denne hædredes MØLLER med udelt anerkendelse for hans utrættelige og omfangsrige arbejde i de femti år, en anerkendelse, han iøvrigt i sit lange liv ofte har nydt fra mange sider og på mange måder.

Den nordiske Penitentiærforening.

Det var afholdelsen af fængselskongressen i Stockholm i 1978, som i de nordiske lande satte bevægelse i interesserne for de penitentiære tilstande og emner. Med kongressens afholdelse i Stockholm rykkede spørgsmålene folk ligesom nærmere ind på livet.

Der vågnede i det store publikum en bevidsthed om, at det drejede sig om et stort socialt spørgsmål, der krævede almenhedens interesse. At de, der i de nordiske lande vare knyttede inderligere til sagen, kun vare få, derom vidner antallet af dem, som mødte i Stockholm for at deltage i kongressen. Fra Danmark kom 21, fra Norge

5 og fra Finland 8. At svenskerne udgjorde 155 lå selvfølgelig i, at kongressen holdtes i Sverige.

En fremragende leder af kongressens arbejde var dens sekretær, Dr. GUILLAUME, direktør for strafanstalten i Neuchâtel. Det var ved hans tilskyndelse, at den nordiske penitentiærforening stiftedes under kongressen. Han vidste af erfaring, at skulde interessen for fængselsagen bredes og holdes vedlige, var en slig forening en nødvendighed. Den 24. august 1878 stiftedes foreningen ved et møde af kongressens skandinaviske medlemmer i ridderhussalen i Stockholm, hvor foreløbige bestemmelser for foreningens virksomhed forelagdes. Efter disse indbød man fortrinsvis:

1. Medlemmer af alle de lovgivende, administrative og dømmende myndigheder, som særligt befatte sig med kriminalretten og dens anvendelse,
  2. Lærere ved de juridiske fakulteter,
  3. Fængslernes embedsmænd,
  4. Medlemmer af fængselselskabernes bestyrelser,
  5. Medlemmer af bestyrelser for forbedringsanstalter,
- til at være medlemmer af foreningen.

Iøvrigt opstillede foreningens program i den artikel:

„Foreningen har til opgave gennem meningsudvexling imellem medlemmerne at give stødet til indførelse af forbedringer i straffevæsenet og fængselsvæsenet.“

Den ny forening vandt varm tilslutning hos deltagerne i kongressen fra de nordiske lande, og det besluttedes, at det næste møde skulde holdes det følgende år i København, samt at bestyrelsen skulde vælges hvert år.

Til bestyrelse valgtes cheferne for fængselsvæsenet i Danmark, Norge, Sverige og Finland samt professor Goos, det næste møde skulde, som før nævnt, holdes i Danmark.

Det næste møde afholdtes imidlertid først to år efter i 1880 i København. Dertil var der vægtige grunde nok: Møderne fordrede bekostninger, ikke blot for det land, hvor mødet holdtes, og disse kunde ikke ventes helt ud dækkede af staten, men også af deltagerne, såvel til rejse som

ophold. Skulde møderne få nogen betydning, var en nogenlunde stor deltagelse fra de forskellige lande nødvendig. Derimod vilde den økonomiske side blive en hindring, dersom møderne faldt hvert år.

Lovene, således som de vedtoges på mødet i København, sætte således ingen tidsfrist for mødernes afholdelse, men sige kun i § 2:

Foreningen holder møde afvekslende i de forskellige nordiske lande. Ved hvert møde bliver der at tage bestemmelse om stedet for den næste sammenkomst.

I mødet i København deltog 10 nordmænd, 30 svenskere og 5 finner samt 63 danske.

Overensstemmende med den nævnte lovparagraf bestemtes Kristiania til næste mødested, uden at nogen tid iøvrigt fastsloges.

To år efter, i 1882, fandt mødet sted i Kristiania. I dette deltog 9 danske, 28 svenskere, 4 finner og henved 100 nordmænd.

Ved mødets slutning oplyste formanden, at intet bestemmelsessted i øjeblikket kunde fastsættes, da to af bestyrelsens medlemmer, cheferne for Danmarks og Sveriges fængselsvæsen, ikke vare tilstede. Han henstillede derfor, at det overlodes til den bestyrelse, som mødet skulde vælge, at bestemme stedet for det følgende møde, hvilket deltagerne i mødet gik ind på.

Siden, det er nu i 4 år, har foreningen intet møde holdt. Enhver, der har interesse for foreningens opgave, kommer nødvendigvis til at spørge: *Når skal det næste møde holdes?* Thi at mene, at foreningen skal være ved at dø hen, kan ingen, som har overværet de tidligere møder, falde på. Skylden måtte i så tilfælde falde på bestyrelsen, i hvis hånd mødernes afholdelse ganske er lagt.

At foreningens opgave ikke skulde kunne vække og bevare interessen, eller at foreningens møder skulde være betydningsløse, vil ingen let falde på. Ved åbningen af mødet i København i 1880 udtalte professor *Goos*, at der

med al anerkendelse af fængselsvæsenets standpunkt i Norden dog endnu var meget at udrette, at der dog var en almindelig udvikling at følge og derfor også meget at overveje og forhandle. Opgaven for foreningen var således at vække følelsen heraf til fuld bevidsthed og det ikke blot blandt dem, der stå sagen mere eller mindre nær, men også i videre kredse; opgaven var at bringe synspunkterne til klarhed og bidrage til, at fængselsagens udvikling foregår ad rette veje. Og ved samme mødes slutning udtalte *Goos*: „Men jeg medbragte til det mig betroede hverv (som formand) en meget levende følelse af vigtigheden og betydningen af den praktiske fængselsmands gerning. Denne gerning stiller så store krav, den er så anspændende, så ofte ledsaget af skuffelser, at det er godt for ham, om der i møder som dette kan skaffes ham den forfriskning, der ligger i at styrkes i overbevisningen om rigtigheden af de ledende grundsætninger for hans virksomhed, og i at udveksle erfaringer med kaldsfæller, der virke under væsenlig ensartede forhold . . .!“

Ved mødet i Kristiania 1882 udtalte chefen for Norges fængselsvæsen *Birch-Reichenwald* i sin åbningstale: „Men erkendes det først, at der endnu er noget, ja meget at gøre i denne sag, så er dermed også betydningen af møder som dette erkendt . . . Enhver fængselsmand — teoretiker og praktiker — vil være enig med mig i, at hvad det fornemmelig gælder for os, er at vinde *almenheden* for sagen, ikke alene dens sympati og interesse, men dens virkelige tilslutning, dens deltagelse i vort arbejde! Den er nødvendig for os, og det er den, som disse fængselsmøder skulle skaffe os. De gøre sagen til en almensag, og de udbrede kendskabet til den i de større kredse.“ Ligeledes udtalte han ved mødets slutning: „En ting er jeg vis på, og det er, at sammenkomster som denne mellem mænd fra de forskellige nordiske lande i og for sig — selv uden hensyn til den særlige sag, som har foranlediget mødet — ere

gode og nyttige og utvivlsomt ville bære sine frugter i flere retninger.“

Karakteristisk for de anførte slutningsudtalelser ved møderne i København og Kristiania er fremhævelsen af betydningen for fængselsmanden i sammenkomsten med kolleger ved disse møder. Idet de fremkomme som slutningsudtalelser blive de et vidnesbyrd om en af mødernes forløb udsprungen og frisk følelse af deres indgribende betydning. Den interesse, hvormed deltageren mødte til mødet, bragte han endnu rigere hjem med sig, og han følte sig ikke i hjemmet som den ensomme stridsmand for en alvorlig sag, men som et led af den store kreds, der rækker over hele den civiliserede verden i kamp for den samme sag. Han voxede sig større i denne følelse, og hans gerning voxede med. Og møder han ikke til næste møde, så læser han derom. Emnerne har han tænkt over; han kender navnene på flere af talerne og har truffet dem ved forrige møde. Han lever det møde om igen. Ere kræfterne blevne lidt medtagne i den tid, der gik siden sidste møde, så får han friske ved at høre om det nys afholdte. Men i 4 år at vente på at forfriskes — fængselsmanden er bleven træt. Den og den, med hvem han den gang mødtes, er død imidlertid. Hvorledes går det fængselsmanden i nord? Sidder han alene med sin interesse på en mindre plads, uden støtte eller opmuntring, hvad hjælper det da, at han er et led af den store kreds? Han har tabt forbindelsen med den. Hvad under da, om spørgsmålet fra mange sider lyder: *Når skal det næste møde holdes?*

Det er kun, om man så vil, den rent personlige betydning af møderne, som her er trukken frem. Det vilde være lige så let at fremhæve mødernes betydning i andre retninger, men derom tvivler ingen af Tidsskriftets læsere. Her skal blot mindes om, at den norske lov om æresoprejsning udkom året efter mødet i Kristiania, på hvilket dette spørgsmål havde været til forhandling. Der er ikke

tvivl om, at tanken om denne lovs forelæggelse i Norge har været tilstede før mødet; men ved forelæggelsen støttede man sig til mødets forhandlinger; lige så vist bragte mødet også bevægelse i spørgsmålet om unge forbryderes behandling.

Skulle disse møder få nogen varigere betydning, også som budbringere ud i publikum om, hvad der bevæger sig på det penitentiære område i retning af reformer, må deres afholdelse ganske vist ikke foregå med mange års mellemrum. I Tyskland afholdes de hvert år. De to år, som vare lagte imellem hvert af de 3, der ere holdte i norden, syntes at være en passende tid. Et møde vil der endnu være tid til at forberede afholdelsen af i 1887, og Göteborg vilde utvivlsomt kunne afgive et passende samlingssted, særligt fordi beliggenheden vil være mere central for danske, norske og svenske. Sverige er for tiden slet ikke repræsenteret i bestyrelsen. Også af den grund er et møde ønskeligt. Iøvrigt vilde næppe nogen finde det besynderligt, om bestyrelsen anmodede den ny svenske generaldirektør om at tiltræde den indtil næste møde.

Kort sagt, skal den nordiske penitentiærforening bestå og få nogen betydning, må den holde møder med kortere mellemrum, end det nu har været tilfældet, og spørgsmålet kan derfor kun blive: Når skal det næste møde afholdes?

OFFICIELLE AKTSTYKKER.

Reglement

for

Fangebehandlingen i Rigets Fælles-Straffearbejdsanstalter.

§ 1. Fanger modtages i strafanstalterne fra kl. 7 morgen til kl. 7 aften.

§ 2. Med hver fange skal ved hans aflevering til strafanstalten følge:

1. Samtlige over angældende ergangne domme med tilhørende akter in originali, eller, forsåvidt dette i noget tilfælde ikke kan ske, bekræftede udskrifter af vedkommende domskonklusioner og af de i sagerne afsagte under- og overretsdommes præmisser, forsåvidt de vedkommer angældende. Domsakten eller i tilfælde den bekræftede udskrift af domskonklusionen skal være forsynet med påtegning om, at dommen er forkyndt angældende.
2. Følgebrev fra vedkommende øvrighed, indeholdende angældendes signalement og fortegnelse over de domsakter eller dokumenter, som medfølger, samt, forsåvidt den originale domsakt ej kan medfølge, oplysning om, hvorhen samme er eller bliver sendt.
3. Opgave over, hvad fangen medbringer, derunder indbefattet de klædningsstykker, som fangen er iført.

§ 3. Fangerne skal ved indbringelsen, såsnart bestyrelsen har overbevist sig om, at betingelserne for deres modtagelse er tilstede, hensættes i en modtagelsescelle, hvor de forbliver i 3 dage.

§ 4. Under opholdet i modtagelsescellen skal fangerne:

1. visiteres, undersøges af lægen, vejes, bades og iføres fangedragten, samt for mandsfangernes vedkommende barberes og klippes,
2. fratages de klæder og andre effekter, som de har medbragt, hvilke efter bestyrelsens bestemmelse enten bliver at opbevare eller, forsåvidt de i sig selv eller på grund af straffetidens længde ikke egner sig dertil, at tilintetgøre eller at bort-

- sælge; i sidste tilfælde bliver salgsbeløbet at godskrive vedkommende fange,
3. fremstilles for bestyrelsen og meddeles forklaring om straffen, de skal undergå,
  4. gøres bekendt med vedkommende reglementer og forskrifter, hvorefter de har at rette sig under deres ophold i strafanstalten, og
  5. indføres i fangeprotokollen med de i dennes rubriker forlangte oplysninger.

§ 5. Fra modtagelsescellen skal fangerne, forsåvidt dertil haves anledning, hensættes i en ordinær celle i så lang tid, som bestyreren efter overlæg med præsten og lægen finder passende, under iagttagelsen af forskrifterne i lov om bodsfængslet af 12te juli 1848 § 14.

§ 6. Fangerne skal derefter, såsnart præsten har gjort sig bekendt med de dem vedkommende akter, fremstilles for præsten til nærmere undersøgelse om deres dåb, konfirmation, sjælstilstand, tidligere vandel og livsforhold samt for af præsten i forening men læreren at prøves i kristendomskundskab, læsning og skrivning.

§ 7. Nye indkomne fanger skal i de ugentlige forsamlinger af strafanstaltens funktionærer gøres til genstand for særlig omtale og forhandling.

§ 8. På samme soverum må ikke anbringes fanger henhørende til forskellige klasser (jfr. klasseinddelings-reglementet af 27de januar 1886). Afvigelser fra denne bestemmelse kan i fornødent fald tilstedes af justits-departementet.

Klasseinddelingen lægges tillige, såvidt dertil er anledning, til grund ved fangernes anbringelse på arbejdsrummene.

Derhos iagttages, at også inden de enkelte klasser fangerne, såvidt muligt, fordeles på de forskellige soverum på hensigtsmæssigste og gavnligste måde.

§ 9. Fangerne tilholdes at udføre de arbejder, som for strafanstalten er bestemte. Med hvilket af disse arbejder en fange skal beskæftiges, bestemmes af bestyreren, der herved har at tage hensyn til fangens alder, kræfter, tidligere beskæftigelse og havende færdigheder samt at have for øje at gøre fangen, såvidt muligt, skikket til fremtidigt erhverv.

I arbejdets udførelse skal fangerne, såvidt fornødiges, undervises af opsynspersonalet.

Hvor det efter arbejdets beskaffenhed er muligt, skal der under hensyn til fangens kræfter og duelighed af bestyreren fastsættes et bestemt arbejdspensum for dagen og ugen, som han har at præstere.

Med hensyn til arbejdspenge henvises til reglementet af 27. januar 1886.

Angående fastsættelse af arbejds-pensa og af de fangerne tilkommende arbejds-penge bør bestyreren konferere med vedkommende underordnede funktionærer, før han tager sin bestemmelse.

Fangerne må ikke anvendes til arbejder udenfor straffanstalten.

På søn- og helligdage må intet arbejde finde sted udenfor den nødvendige husgerning.

§ 10. Der skal gives fangerne, efter 2 måneders ophold i straffanstalten undervisning. Med hensyn til undervisningsfagene henvises til fornævnte reglement af 27. januar 1886.

I undervisningen skal ordentligvis enhver fange deltage, så længe han ikke er fyldt det 35te år. Ældre fanger kan efter deres ønske tilstedes adgang til skolen.

De fanger, der hensidde i celle — jfr. § 5 — meddeles undervisning i cellen, de øvrige i fælles skolelokale.

I undervisning, som gives på søn- og helligdage, er deltagelsen for alle fanger frivillig.

De nærmere bestemmelser om undervisningen afgives af justits-departementet.

§ 11. Fangerne skal ydes fornøden sjølepleje.

I den anordnede fælles gudstjeneste på søn- og helligdage såvelsom i andagtsøvelser, katechisationer og bibellæsninger, der foreskrives afholdte, har alle fanger at deltage.

Dog skal det i særegne tilfælde være overladt til bestyreren at tilstå en fange fritagelse herfor i kortere eller længere tid, når dette efter samråd med præsten måtte findes rigtigt.

Hver aften skal efter endt aftensmåltid på vedkommende arbejdsrum eller soverum oplæses en bøn for fangerne af en blandt disse af bestyreren efter samråd med præsten valgt fange.

Hver fange skal være forsynet med en salmebog, et ny-testamente og en bønnebog.

§ 12. Fangerne erholder sund og nødtørftig kost. Nydelsen af brændevin eller dermed tilberedet drik må ej tilstedes fangerne, medmindre det af straffanstaltens læge foreskrives som lægemiddel i sygdomstilfælde. Kostens beskaffenhed, mængde og bestanddele bestemmes ved af justits-departementet udfærdigede reglementer særskilt for friske og syge fanger. I den reglementerede kost kan for enkelt fange i sygdomstilfælde af straffanstaltens læge gøres sådan forandring, som han måtte finde fornøden.

§ 13. Fanger af samme køn skal bære en ensartet dragt. Det nærmere angående beklædningens beskaffenhed og form, samt hvilke beklædningsgenstande hver fange skal have m. v., anordnes af justits-departementet ved derom udfærdigede reglementariske bestemmelser.

§ 14. Hver fange skal have sin særskilte seng og behørig sengklæder.

Disses beskaffenhed m. v. bestemmes af justits-departementet.

§ 15. Om hverdagene skal fangerne stå op kl. 5 $\frac{1}{2}$ om morgenen.

Arbejdstiden begynder kl. 6 og vedvarer til kl. 7 $\frac{1}{2}$ aften, da aftensmaden uddeles, med afbrydelse foruden af den tid, der medgår til undervisning og andagtsøvelser, også af de til spisning, bevægelse i fri luft og hvile bestemte tider, som er: fra kl. 8 til 8 $\frac{1}{2}$ formiddag, fra kl. 12 til 1 $\frac{1}{2}$ middag og fra kl. 4 $\frac{1}{2}$ til 5 eftermiddag.

Hver lørdags eftermiddag arbejdes dog fra 1 $\frac{1}{2}$ til klokken 5, da arbejdet ophører, medens tiden, indtil aftensmaden uddeles, anvendes til rengøring, badning, samt til at aflevere det skidne og modtage det rene linned m. v. Ligeledes arbejdes til og ophører arbejdet kl. 5 eftermiddag juleaften, nytårsaften og dagen før almindelig bededag.

For udarbejdere kan i den mørke årstid heri gøres de tilkæmpninger, som strafanstaltens bestyrer måtte finde nødvendige.

På søn- og helligdage, da intet arbejde udenfor den nødvendige husgerning finder sted, skal fangerne stå op kl. 7 om morgenen.

De deltager på disse dage i den anordnede fælles gudstjeneste eller andagtsøvelse.

Med hensyn til fangernes adgang til beskæftigelse på søn- og helligdage henvises forøvrigt til fornævnte reglement af 27de januar 1886.

Spisetiderne på søn- og helligdage er de samme som på hverdagene.

Hver dag skal fangerne være i seng kl. 9 aften.

En detaljeret dagsorden angående arbejds-, spise- og hviletid m. m. udfærdiges af justits-departementet.

§ 16. Fanger, der ikke er beskæftigede med udvendige arbejder eller i åbne rum, gives om hverdagene daglig $\frac{1}{2}$ times ophold i fri luft.

På søn- og helligdage indrømmes der samtlige fanger bevægelse i fri luft i $\frac{1}{2}$ time, eller såfremt omstændighederne tillader det, i noget længere tid.

Fanger, der hensidde i ordinær celle, gives til bekvemme tider to gange daglig ophold i fri luft med $\frac{1}{2}$ time hver gang.

Med hensyn til fanger, der hensidder i straffecelle, forholdes i heromhandlede henseende overensstemmende med hvad vedkommende revselsesreglement bestemmer.

Fanger, der er på sygestuen, indrømmes ophold og bevægelse i fri luft efter lægens nærmere forskrift.

§ 17. Der skal omhyggelig sørges for, at alle lokaler — såvel arbejds- og soverum som celler m. v. — jevnlig og tilstrækkelig udluftes og rengøres.

Også sengesteder og sengklæder bør til passende tider udluftes og renses.

I den kolde årstid skal det påses, at der i arbejdsrummene om dagen og i soverummene om aftenen, når fangerne kommer ind i disse, er en passende temperatur.

I den mørke årstid skal de fælles soverum være oplyste om natten.

§ 18. Fangerne skal strengt holdes til renlighed.

De skal hver morgen, når de stå op, vaske ansigt og hænder samt kæmme og ordne sit hår.

Hver fange skal have en kam og ugentlig tilstås 1½ lod (23 gram) sæbe. Håndklæder, der skiftes hver lørdag, gives efter behov.

I reglen skal fangerne, når intet derfor er til hinder, hver 4de uge gives et bad.

Det tillades i regelen ikke [mandsfanger at bære skæg. De skal barberes 1 a 2 gange om ugen og deres hår klippes så ofte det fornødiges. Dog kan det tillades fanger af 5te klasse at bære skæg i det sidste år af straffetiden.

Barberingen og klipningen udføres — under tilstedeværelse af fornødent opsyn — af en eller flere fanger, som dertil af bestyreren vælges blandt strafanstaltens pålideligste og bedste fanger.

§ 19. Fangerne skal vise ærbødighed og ubetinget lydighed mod samtlige deres foresatte i strafanstalten. De skal opføre sig høfligt og anstændigt mod enhver i strafanstalten såvel deres foresatte som medfanger.

De har punktlig at rette sig efter den for strafanstalten bestemte orden samt de givne reglementer og forskrifter.

De skal behandle alt, hvad der leveres dem ihænde, med behørig forsigtighed og omhu.

De skal i arbejdstiden stedse være beskæftigede. Udenfor arbejdstiden bør det ikke være dem tilladt at sysselsætte sig med arbejde.

Under arbejdet må de ikke forlade den dem anviste plads uden med vedkommende betjents tilladelse.

Heller ikke må de i arbejdstiden tale med hverandre udenfor hvad der for arbejdets skyld er nødvendigt. I hviletiden på arbejdslokalerne og under opholdet på bevægelsespladsene må de ikke tale med hverandre, medmindre dette af bestyreren udtrykkelig bliver tilladt. På de fælles soverum skal det derimod ikke være dem forment at samtale med hverandre, men højroset tale, støj og larm må ikke finde sted.

§ 20. Foruden de til undervisningen udforderlige skolebøger og iøvrigt fornødent skolemateriale skal ved hver strafanstalt have en bogsamling for fangerne, bestående af bøger af opbyggeligt, belærende og underholdende indhold.

Af denne bogsamling kan fanger i sådan udstrækning, som reglementet for klasseinddelingen bestemmer, erholde udlånt bøger, som præsten, der bestyrer bogsamlingen, måtte finde at egne sig for dem, og som det tillades dem at læse i deres fritider og på søn- og helligdage.

Aviser og tidsskrifter må ikke — uden i særlige tilfælde — gives nogen fange ihænde.

§ 21. Med hensyn til fangernes adgang til at afsende og modtage breve henvises til klasseinddelings-reglementet.

Til at afsende eller modtage brev udfordres i hvert enkelt tilfælde bestyrerens tilladelse.

Intet brev må afgå fra eller afgives til fangen, før det er gennemset af bestyreren og præsten.

Finder bestyreren brevets indhold at være af sådan beskaffenhed, at det bør tilbageholdes, bliver i regelen vedkommende fange derom at underrette.

Brevskrivning må alene finde sted på søn- og helligdage.

§ 22. Med hensyn til fangernes adgang til at modtage besøg henvises ligeledes til klasseinddelings-reglementet.

Til modtagelse af besøg udfordres samtykke af bestyreren for hvert enkelt tilfælde.

Samtale mellem fangerne og deres slægtninge eller bekendte må kun finde sted i overvær af en af strafanstaltens funktionærer, der nøje har at påse, at fangerne intet modtager af de besøgende.

Der skal fastsættes en bestemt tid på dagen, hvori sådanne besøg kan ske, ligesom det for hvert enkelt tilfælde af bestyrelsen skal bestemmes, hvorlænge samtalen må vare.

§ 23. Fremmede må ikke tilstedes adgang til at besøge strafanstalten uden særskilt tilladelse af bestyreren eller strafanstaltens højere foresatte. Sådant tilladelse bør kun meddeles til personer, der skønnes at have en særlig interesse af at blive bekendt med strafanstaltens forhold. Besøget bør ske under ledsagelse af bestyreren eller underinspektøren og tillades det ikke de besøgende at tale med fangerne.

Sådanne besøgende skal derhos antegne deres navne i en ved strafanstalten beroende dertil indrettet protokol.

§ 24. Begivenheder af vigtighed for nogen fange kan til enhver tid meddeles bestyreren, der har at afgøre, hvorvidt samt når underretning derom bør gives fangen.

§ 25. For flid og god opførsel tilstås fangerne opflytning i klasser og arbejdspenge efter det derom gældende reglement.

§ 26. For disciplinære forseelser, som fangerne gør sig skyldige i, bliver de at anse med revselse overensstemmende med vedkommende revselsesreglementer. For mindre forseelser bør bestyreren ikke diktere revselse, forinden advarsel af ham forgæves har været anvendt.

§ 27. I sygdomstilfælde bliver fangerne at behandle efter lægens anvisning. Er de uskikkede til arbejde, bliver de i regelen efter lægens nærmere bestemmelse at indlægge på sygestuen.

Opstår på grund af sygdommens beskaffenhed spørgsmål, om en fange bør indlægges i et sygehus eller en sindssygeanstalt, bliver i regelen at indhente justits-departementets samtykke dertil. Tillader ikke omstændighederne dette, fremgås efter lægens anordning og gøres i så tilfælde strax indberetning til justits-departementet.

Kvindefanger, der nedkommer under deres hensiddens i strafanstalten, kan tillades at beholde barnet hos sig i en tid af 2 måneder.

§ 28. Begærer en fange tilladelse til at indgive underdanigst ansøgning om benådning, må dette ikke negtes.

Ansøgningen bliver at behandle i den ugentlige forsamling af strafanstaltens funktionærer og skal ved dens indsendelse til justits-departementet ledsages foruden af vedkommende akter af en afskrift af forsamlingens udtalelse samt bestyrerens særskilte erklæring.

I særegne tilfælde, hvor sådanne ekstraordinære omstændigheder er forhånden, at der skønnes at kunne være spørgsmål, om vedkommende fange bør forundes benådning, skal bestyreren indgive underdanigst ansøgning om benådning for fangen, hvilken ansøgning fremmes på sædvanlig måde.

§ 29. Tillades en fange overført fra en strafanstalt til en anden, bliver den tid, der medgår under transporten, at medregne i straffetiden.

§ 30. Når det i enkelt tilfælde for sikkerhedens skyld anses fornødent, kan fangen belægges med jern såvel som hensættes i celle (jfr. kriminallovens kap. 2 § 12 og § 15 i lov om bodsfængslet af 12. juli 1848).

§ 31. Der må ikke negtes fangerne adgang til at tale med bestyrelsen eller den eller de embedsmænd, som på justits-departementets vegne efterser strafanstalten.

§ 32. Når cellerne ikke fornødiges til optagelse af indkommende, udgående eller til revselse eller for sikkerhedens skyld deri indsatte fanger, kan bestyreren efter overlæg med præsten bestemme, at de fanger, som måtte ønske sådant, hensættes deri til afsondring fra deres medfanger, jfr. § 15 i lov om bodsfængslet af 12te juli 1848.

Forøvrigt bør cellerne, såvidt dertil er anledning, anvendes til deri at anbringe for natten dels fanger, der kan befrygtes på de fælles soverum at ville kunne udøve en skadelig indflydelse på deres medfanger, dels yngre fanger, især sådanne, som indkommer i strafanstalten for andre forbrydelser end tyveri.

§ 33. Med hensyn til fangers løsladelse bestemmes følgende
a. Når fanger skal løslades, bliver der en passende tid før løsladelsen — dog at denne i tilfælde af benådning ikke desfor-

medelst udsættes — i de ugentlige forsamlinger af strafaanstaltens funktionærer at forhandle om deres fremtidige stilling, om de er trængende og værdige til hjælp, hvorledes denne bør ydes dem, og hvad der kan gøres for dem, samt om i overensstemmelse dermed at anbefale dem til understøttelse af vedkommende fængselselskab.

- b. Forinden løsladelsen skal en fange, forsåvidt dertil haves anledning, — under iagttagelse af forskrifterne i § 14 i lov om bodsfængslet af 12te juli 1848 — hensættes i ordinær celle i mindst 3 døgn.
- c. Under dette ophold i celle skal fangen:
  1. prøves i kristendomskundskab, læsning og skrivning,
  2. undersøges af lægen og vejes,
  3. gives passende formaninger af bestyreren og præsten.
- d. På løsladelsesdagen bliver fangerne at gengive deres opbevarede klæder, effekter og penge — jfr. § 4 No. 2 ovenfor —, hvorfor de har at meddele kvittering. Ligeledes meddeles fangen opgør for de af ham erhvervede arbejdspenge (jfr. klasseinddelingsreglementets almindelige bestemmelser litr. f).
- e. Forsåvidt deres egne klæder, der, om de tiltrænger det, forinden skal istandsættes, ikke måtte være tilstrækkelige, skal de forsynes med de nødvendige klædningsstykker, helst indkøbte brugte, så de kan løslades i en austændig ikke iøjnefaldende dragt.
- f. Fangerne skal på løsladelsesdagen i regelen helst løslades om formiddagen; dog bør for de fangers vedkommende, for hvem der samme dag er anledning til at afrejse til deres hjemsted eller et andet sted, tages hensyn til afgangstider for jernbanetog og dampskibe.

I tilfælde af, at flere skal løslades på samme dag, iagttages det, at sådant sker enkeltvis med passende mellemrum.
- g. De skal i overensstemmelse med bestemmelsen i kongelig resolution af 29de august 1877 forhjælpes til at komme til deres hjemsted eller til et andet sted inden riget, hvor de for bestyreren gør det sandsynligt, at de vil kunne ernære sig på lovlig måde.
- h. Om enhver fanges løsladelse skal politimesteren på det sted, hvor strafaanstalten er beliggende, betimeligen og mindst 3 dage førend løsladelsen skal foregå meddeles underretning tilligemed angældendes signalement og oplysning om den af ham begæede forbrydelse og udholdte straf såvelsom om hans tilkommende opholdssted og om de effekter og penge, som han ved løsladelsen måtte være i besiddelse af.

Skal fanger befordres til et andet sted inden riget, bliver tillige politimesteren i det distrikt, hvortil angældende sendes, samtidig at meddele underretning om løsladelsen tilligemed de

nævnte oplysninger. Dog kan for kvindefangerens vedkommende strafanstaltens bestyrer undlade at meddele politiet sådan underretning om fangens løsladelse, når han efter forholdets beskaffenhed antager, at underretningen vilde kunne virke til skade for den løsladte.

- i. For afsendelsen af sådanne fanger, der skal befordres til deres hjemsted eller til et andet sted inden riget, bør strafanstaltens bestyrer drage omsorg. De bør ledsages til jernbanestationen eller afgangsstedet for vedkommende dampskib ved en af strafanstaltens betjente, der påser deres afrejse. Kan denne ikke foregå på løsladelsesdagen, bør der sørges for et passende tilflugtssted for dem, til afrejsen kan finde sted. Såvel om måden for afsendelsen som i tilfælde om det valgte tilflugtssted og om afrejsen bliver politimesteren at meddele underretning.
Skal angældende forblive på stedet, bliver han, forinden han løslades, ved en af strafanstaltens betjente at fremstille på politikammeret for vedkommende embedsmand.
- k. Er fangen en fremmed, der efter endt straffetid skal transporteres ud af landet, skal der, når sådan fange indkommer i strafanstalten, på hensigtsmæssigste måde ved gennemgåelse af vedkommende akter og examination af angældende m. v. anstilles nøjagtig undersøgelse angående angældendes rette fødested, hjemstavn og nationalitet og, såsnart sådant kan ske samt i ethvert tilfælde en rum tid før angældendes løsladelse, afgives til politimesteren på det sted, hvor strafanstalten er beliggende, en såvidt mulig fuldstændig fremstilling af, hvad der i det hele er oplyst om angældendes personalia og fortid tilligemed en afskrift af konklusionen af den dom, ved hvilken udtransporten er bestemt (jfr. kongelig resolution af 9de september 1817, overenskomst af 7de marts 1823 og konvention med Rusland af 27de december 1860).

Ved løsladelsen bliver en sådan fange ved en af strafanstaltens betjente at aflevere på politikammeret.

- l. Lider fangen på den tid, han skal løslades, af sådan sygdom, at han ikke kan hjemsendes, men dog tåler at flyttes, bliver angældende ved politiets foranstaltning at indlægges på et sygehus. Er sygdommen af den beskaffenhed, at angældende på løsladelsesdagen ikke uden fare for helbredden kan flyttes, tillades det, at han på strafanstaltens bekostning nyder kur og pleje på dens sygestue, indtil han uden fare kan flyttes og ved politiets foranstaltning indlægges på et sygehus. I begge tilfælde bliver fattigvæsenet og politiet i betimelig tid at meddele fornøden underretning.

Henligger fangen på den tid, hans løsladelse skal foregå, på sygehus eller sindssygeanstalt, bliver såvel bestyrelsen for vedkommende sygehus eller sindssygeanstalt som fattigvæsenet be-

timeligt at underrette om, fra hvilken dag angældende er løsladt fra sit forhold til strafanstalten.

§ 34. Dør en fange i strafanstalten, bliver liget, såsnart lægen har besigtiget det og afgivet sin erklæring, at henbringe til et for sådanne tilfælde bestemt rum inden strafanstalten og at nedlægge i en simpel ligkiste.

Til en af bestyreren og præsten nærmere bestemt tid bringes ligkisten til et bekvemt sted inden strafanstalten, — enten et gårdsrum, en åben plads eller i tilfælde et ledigt lokale — hvor da i overvær af så mange af fangerne og betjeningen, som bestyreren bestemmer, jordfæstelsen finder sted. Dog skal, når vedkommende præst ønsker det, intet være til hinder for, at jordpåkæstelsen sker på kirkegården.

Liget henbringes til og jordes på vedkommende kirkegård forsåvidt det ikke for de i Christiania værende strafanstalters vedkommende i overensstemmelse med bestemmelserne i kongelig resolution af 11. januar 1820 kan tillades afgivet til anatomikammeret i Christiania.

Dødsfaldet bliver af bestyreren strax at anmelde for skifteretten, der, forsåvidt den afdøde måtte efterlade effekter eller penge ved strafanstalten, tillige meddeles en opgave over disse til nærmere bestemmelse om, hvorledes med samme skal forholdes.

Endelig har præsten at meddele sognepræsten i den menighed, hvor den afdøde hører hjemme, underretning om dødsfaldet med anmodning om at drage omsorg for, at den afdødes slægtninge bliver gjort bekendte dermed.

§ 35. I alle arbejdsrum og soverum såvelsom i alle celler skal stedse findes ophængt på væggen: Det af justits-departementet udfærdigede uddrag af fangebehandlings-reglementet, reglementet for klasseinddeling og arbejdspenge, revselses-reglementet, spisereglementet og beklædnings-reglementer, dagsorden samt i det hele alle forskrifter, der bør komme til fangernes kundskab.

§ 36. De nærmere mere detaljerede regler, som måtte fornødiges til opretholdelse af god orden i strafanstalten, forsåvidt fangernes behandling angår, gives af bestyreren.

Mindre væsentlige forandringer i og tillæg til dette reglement, hvilke erfaring måtte vise at være fornødne eller hensigtsmæssige, kan af justits-departementet bestemmes.

Blandet Indhold.

Danmark. Vridsløselille Fængselselskab, hvis femogtyvende beretning omfatter tiden fra januar 1885 til 30. marts 1886, hvilken sidste dag fremtidig danner regnskabsårets afslutning, har af de i dette tidsrum fra Vridsløselille cellefængsel løsladte 434 fanger understøttet 189 og 10 tidligere løsladte. Desuden har selskabet støttet 83, som alt før have fået hjælp. Til Viborg fængselselskab ere 123 henviste og 28 til det fynske. Selskabet har siden sin stiftelse støttet 3555 eller 49,11 pct. af samtlige fra cellefængslet løsladte. Af de understøttede ere 857 atter idømte offentligt arbejde. Udgifterne til understøttelser vare kr. 5871,40; indtægterne beløb sig til kr. 7368,50. Kapitalformuen udgjorde kr. 11500 og er således formindsket med 1000 kr. imod det foregående år.

Personalia.

NORGE.

Bodsfængslet.

Præst H. E. SOMMERFELDT (se årg. 1885, s. 50).

1ste lærer. H. UBBERUD, (ligel.).

Akershus strafanstalt.

Præst. K. N. H. DAHL (tidligere præst ved Bergens strafanstalt, årg. 85, s. 50 og 160).

Værksmester. H. CLEMMETSEN.

Bergens strafanstalt.

Nedlagt.

Trondhjems strafanstalt.

Lærer. VAKANT. (Årg. 85, s. 51.).

Værksmester. A. L. RØE.

Strafanstalten f. kvinder.

Overinspektør. VAKANT. (Årg. 85, s. 51 og årg. 86, s. 73).

Lærer. JØRGENSEN (forhen i Throndhjem).

Værksmesterinde. J. NIELSEN.

Værksmester. J. F. OLSON.

Den norske straffelovs-kommission.

Under 14de novbr. 1885 nedsattes en kgl. kommission til at udarbejde forslag til en ny straffelov. På grund af forskellige omstændigheder trådte denne kommission først sammen i novbr. 1886 til foreløbige forhandlinger. Til brug herunder er der af kommissionens formand, Professor, Dr. jur. B. GETZ, udarbejdet en fremstilling angående den kriminelle lavalder og børns strafbarhed samt om de forskellige strafarter m. m. Det er denne fremstilling, som i sine væsentlige punkter gengives i det følgende.

Om forbryderske handlinger begåede af børn og disses strafbarhed.

I. Jeg antager, at den *laveste aldersgrænse* for strafbarheden, der nu er 10 år, *både kan og bør rykkes betydelig op*. Også tidligere har dette været på bane (Storth. forh. 1873 inst. o. n. 94 s. 34 og do. 1872 dok. n. 41), men når det ikke har ledet til noget resultat, er det nærmest af grunde, som der nedenfor vil være anledning til at komme tilbage til.

En højere aldersgrænse har den *tyske* og den *ungarske* lov (12 år) og det *østerrigske* regeringsforslag (12 år) og flere *schweisiske* kantoner (således *Solothurn* 12 år, *Zürich* 12, *Appenzell* 12). Af endnu større interesse er det imidlertid, at enkelte lande har fundet at kunne gå endnu meget længere, navnlig hvad angår alle ikke særdeles grove

forbrydelser. Således lader *St. Gallens* straffelov af 1885 strafbarheden først indtræde ved det 16de år, undtagen for de største forbrydelser, hvor 12-års alderen danner grænsen, og den *svenske* straffelov af 1864 har den samme ordning, blot at her 15 og 14-års alderen træder istedenfor 16 og 12-års. Denne sidste lov har virket længe nok til, at det har kunnet vise sig, om dens regler ere holdbare, men nogen stemning i Sverige for forandring er der vistnok ikke. Et bevis i modsat retning synes at ligge deri, at det sidste *finske* udkast har optaget den svenske regel og endog gjort 15-års alderen til ubetinget grænse¹⁾.

Jeg antager, at strafbarheden for mindre forbrydelser først behøver at indtræde ved 16-års alderen, ved store, såsom mord, mordbrand o. lign., kan man vel stige ned til 14 eller endog til 12, når man gør tiltalen til en konduitesag.

Jeg antager da på den anden side, at man ganske kan opgave den nu i vor lov ligesom i de fleste fremmede optagne betingelse: „at barnet skal have indset handlingens forbryderske beskaffenhed“, eller som det franske kunst-udtryk er, handlet *avec discernement*. Hvad hermed forstås vil altid måtte være uklart. Manglende udvikling vil altid måtte kunne bevirke kriminel utilregnelighed, i hvilket alderstrin den end forefindes, og at den mere kan ventes at forekomme hos børn end hos voksne, behøver loven ej at fortælle os. En udtalelse herom vil blot let kunne lede til urigtige antithetiske slutninger. Menes på den anden side ikke en almindelig strafudelukkelsesgrund, men en for børn speciel, vil man både have vanskeligt ved at forstå, hvad der menes, og med hvad berettigelse den opstilles. I virkeligheden viser også praxis, at domstolene her er fuldstændig i vildrede og opfatter bestemmelserne på de for-

¹⁾ Professor i Upsala HAGSTRÖMER udtaler herom: „Detta anse vi långt ifrån såsom någon brist. Sällan kan vel här i Norden någon före fyllda 15 år anses hafva uppnått den utveckling, som för et verkligt kriminelt ansvar förudsättas, (Granskning af underdåniga förslag till strafflag för storfurstendömet Finland, Upsala 1884).

skelligste måder. I Sachsen skal det således gennemsnitlig hænde blot i et af 400 tilfælde, at den fornødne indsigt findes at mangle, andre steder i Tyskland overordentlig oftere¹⁾.

II. Når strafbarheden først skal indtræde ved 16- (eller 15-)års alderen, er dermed ingenlunde meningen at udtale, at det offentlige ikke skal tage nogen notits af yngre børns forbrydelser, at det skal lukke øjnene til og lade alt gå sin skæve gang.

En sådan ordning vilde være ligeså absurd som enestående. Sågodtsom alle lovgivninger påbyde foranstaltninger, som blive at tage mod forbryderske børn, som ikke falde ind under straffeloven. At de ikke falde ind herunder, betyder da blot, *at de ikke kunne gøres til genstand for offentlig retsforfølgning og belægges med offentlig straf*, men at de forholdsregler, som tages, ville være af en mere administrativ eller endog privat karakter og ikke at opfatte som straf i juridisk, teknisk forstand, men som *opdragelse* eller prævention. Deslige bestemmelser må i virkeligheden, ret set, have i ethvert tilfælde, hvadenten den kriminelle lovalder sættes her eller der. Også de, som er under 10-års alderen, kunne begå forbryderske handlinger, som det er forkasteligt at lade uanset, og endnu mere gælder det da om dem, som vistnok er over denne aldersgrænse, men som dog formedelst manglende indsigt gør dem ikke ufarligere, men måske tværtom, og fra ingen klasse vil forbryderverdenen så sikkert rekruteres, som fra deres, hvis mangelfulde opdragelse bevirker, at de må anses kriminelt utilregnelige for sine første trin på forbryderbanen. Herom er da alle mig bekendte lovgivninger — *undtagen den norske* — også enige. Alle indeholder de bestemmelser om de forholdsregler, som kan tages med hensyn til børn, der ere frifundne formedelst manglende indsigt og i reglen

---

¹⁾ Blätter für Gefängnisskunde 21 B. s. 162.

også m. h. t. dem, der ikke have nået den kriminelle lovalder¹⁾).

At børn mellem 10 og 16 (15) ikke skulle kunne straffes, selv om de have indset handlingens forbryderske beskaffenhed, vil da altså ikke sige, at de skulle lades uænsede, men at de bliver at behandle på principielt samme måde som de, der endnu ikke have fyldt sit 10 år eller som have handlet uden tilstrækkelig indsigt.

III. Om de, som ikke kunne straffes, siger den svenske lov: *doch äga domstolen efter omständigheterna förordna, att barnet af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydnad det står, med äga hemma i huset rättas skall, eller i allmän upfostringsanstalt insättes, om tillgång dertill finnes*“.

Omtrent tilsvarende bestemmelser findes i sågodtsom alle lande og da navnlig om adgangen til at indsætte barnet i en *opdragelses- eller retningsanstalt*.

Sådanne anstalter findes da også nu i temmelig stor mængde i de fleste civiliserede lande. Således havde efter de nyeste mig ihænde komne opgaver *Frankrig* 66 med 9561 børn, *England og Skotland* 188 med 23,693, *Italien* 38 med 5,440

¹⁾ De spanske og italienske udkasts henhørende bestemmelser angår måske alene den første klasse, men efter dem er den kriminelle lovalder også rykket ned til 9 år. Da den franske, engelske og ialfald tildels også den amerikanske lovgivning ingen bestemt alderstermin opstiller som betingelse for strafbarhedens indtræden, bliver der her ingen anledning til at sondre mellem de to klasser. Ikke heller den tyske straffelov omhandlede oprindelig børn under den kriminelle lovalder, men herpå er rettet ved straffeloven af 1876.

Hvad vor lovgivning angår, er det vistnok så, at andre myndigheder, skolen og fattigvæsenet, altid vil kunne tage sig af sådanne børn, som de her omhandlede, og endog tage dem fra sine forældre, hvor det anses fornødent for deres opdragelse, men, om så sker, afhænger da også alene af dem, hvilket har så meget mere at sige, som de ikke heller kunne fordrø de her ved pådragne udgifter erstattede af staten. I virkeligheden leder, som senere skal ses, denne (mangel på) ordning på forbindelse med den måde, hvorpå de dømte børn regelmæssig behandles, til de betænkeligste følger.

foruden 20, hvis belæg ikke er opgivet, *Belgien* 4 med 2000, *Tyskland* foruden endel statsanstalter 4 à 500 private med ca. 10,000 børn, *Schweiz* 60 med 2,400, *de forenede stater* 67 med 14,940 børn. Også i *Rusland*, *Danmark*, *Holland* og *Finland* samt *Sverige* ligesom i mange andre lande haves sådanne anstalter, og om de end endnu der ere mere i sin begyndelse, er dog deres nytte anerkendt, idet lovene har givet anvisning på deres anvendelse. Og i virkeligheden kan de der, hvor de har virket så længe, at man har haft tid til at samle bestemte erfaringer, også pege hen på meget tilfredsstillende resultater. Efter den *franske* statistik falder af 100 gutter blot 16, af 100 piger 8 tilbage til forbryderbanen. Den *engelske* statistik for 1881—82 og 83 udviser for *the reformatory schools* vedkommende, at af 100 gutter 79 senere har opført sig vel, 14 begået forbrydelser, medens 2 står tvivlsomme og underretning savnes om 5. For pigernes vedkommende ere de tilsvarende tal 72, 6, 9 og 13. Af de fra *industrial schools* udgåede gutter have af 100 81 opført sig vel, 5 begået forbrydelse, medens 3 ere tvivlsomme og 11 ubekendte. For pigernes vedkommende var her de tilsvarende tal 81, 2, 7 og 10. Og fra Amerika vidnes, at ialfald 60 à 70 pct. af børnene reddes, medens det antages, at mindst 80 pct. vilde være blevne forbrydere, hvis man ikke havde taget sig af dem. Ligeså heldigt stiller vistnok resultaterne sig hos os for vor ene anstalts vedkommende, nemlig *Ulfsnæsøen*, forsåvidt man i den korte tid, den har virket, kan danne sig begreb derom. Om det samme måske ikke er tilfældet med *Toftes Gave*, beviser det vistnok intet i modsat retning, ikke engang for denne anstalts særlige vedkommende. Omstændigheder, som senere nærmere skal omhandles, synes nemlig at have bevirket, at de fleste børn, som der indsættes, allerede ere så fordærvede, at det vilde være et under, om ikke en stor procent vilde falde tilbage.

Der har været sagt, at deslige anstalter ikke kan indgå i vort system som en led af nogen betydning, ialfald ikke

medmindre her den private godgørelse trådte i høj grad hjælpende til, da de ere altfor kostbare til, at staten skulde ville skride til deres oprettelse. (Se således justitskomiteens indstilling, Storth. forh. 1873 o. n. 94 s. 238).

Indrømmes kan det også, at dette er et såre tiltalende felt for godhjertetheden og filantropien og at det kunde have været at vente, at hos os ligesom andensteds sagen ad den vej havde været ført videre end i virkeligheden hidtil tilfældet. Men på den anden side har også de fleste andre steder erfaringen vist, at der er god plads for statens optræden ved siden heraf, og om den hos os gør mangfoldige gange mere end hidindtil, behøver den ikke at frygte for, at der intet skal blive tilbage for den private, der også måtte føle kald til at virke i den samme retning.

Et er med tak og glæde at modtage, hvad den private interesse for sagen giver, et ganske andet at henvise denne hertil. En sådan henvisning kan alene være grundet på den opfatning, at der her alene er tale om en barmhjertighedsgerning, medens der i virkeligheden handles om et statsformål af høj rang. Om man i sin tid mod indførelsen af frihedsstraffe istedenfor livs-, lemlæstelses- og legemsstraffe havde anført, at hine vistnok vilde været heldigere, men at man måtte vente, indtil ved privat godgørelse et tilstrækkelig antal fængsler vare byggede, og imidlertid fortsætte med de gamle, vilde man visselig have fundet en sådan argumentation besynderlig. Og dog er den snarere mindre end mere besynderlig end den, som nu gøres gældende mod, at staten opretter opdragelsesanstalter. Der er nemlig den forskel, at det ialfald kan anses tvivlsomt, om dog ikke rent økonomisk set de gammeldagse straffe vare billigere for samfundet end frihedsstraffen, medens det ikke kan være det mindste tvivlsomt, at samfundet vil have økonomisk vinding af opdragelsesanstalterne, såfremt de blot nogenlunde holder, hvad de efter de hidtil gjorte erfaringer lover. Enhver vil let kunne overbevise sig om, at hvad en professionel forbryder koster samfundet ved de

udgifter til politi, til retsforfølgning, til straffens fuldbyrdelse, som han volder, ved den skade, han ved sin forbrydelse gør, ved den nytte, han undlader at gøre, og ved den moralske smitte, han udbreder om sig, er en så stor sum, at de foranstaltninger, hvorigennem dannelsen af deslige professionelle forbrydere hindres, aldrig kan blive så dyre, at de ikke svarer regning. Så fremhæves det da også fra hold, hvor man har haft god anledning til at studere disse spørgsmål, at oprettelsen af opdragelsesanstalter ikke alene er en velgerning for børnene, en nødvendighed for gennemførelsen af et rationelt og humanitært straffesystem, et mægtigt middel til forbryderiskhedens formindskelse og til forøgelse af retssikkerheden, men også et økonomisk lønnende foretagende¹⁾.

Jeg kan således ikke betragte de økonomiske betæneligheder som andet end indbildte²⁾ og anse det som det

---

¹⁾ I England koster *the reformatory schools* med omtrent 6,200 børn årlig ca. 124,000 £, hvoraf staten betaler ca. 80,000. *The industrial schools* koster ca. 390,000 £ for ca. 20,000 børn. Hvert barn koster da ca. 380 kr. om året. De amerikanske skolers udgift er opgivet til henimod 6,000,000 kr. for ca. 16,000 børn, hvad også giver i gennemsnit ca. 380 kr. pr. barn om året. Da den gennemsnitlige tid for forbliven i anstalten angives til ca. 2 år, vil altså hvert barn koste 700 kroner. Frelses nu 50 pct., koster altså enhver sådan 1,400, hvoraf en betydelig del selvfølgelig ikke er extraudgift, ikke engang for det offentlige; thi en ialfald meget stor del af disse hjemfalder under enhver omstændighed under dets forsorg. Hos os vilde det måske falde endnu noget billigere end i disse lande, naar man oprettede større anstalter. Den gennemsnitlige udgift for det offentlige for forbrydere kan nu måske anslaaes til op imod 400 kr. pr. år, men denne sum må selvfølgelig mangedobles for de professionelle forbryderes vedkommende, der regelmæssig enten sidde i straf eller er under tiltale. I England har den besparelse, som *the industrial schools* bringer landet, været anslaaet til 18,000,000 kr. årlig (Congrès pénit. intern. du Stockholm 1878 II. S. 96).

²⁾ Det er selvfølgelig ikke nødvendigt, at statskassen betaler hele den med opdragelsesanstalterne forbundne udgift. Hos de private forsørgelsespligtige vil vistnok ikke meget kunne erholdes eller fordres, men det er ingen nødvendighed, at iværksættelsen

ene rigtige, at *opdragelsesanstalter for forbryderske børn gives den plads i vor straffelovs system, som de i sig selv tilkomme*, efter hvad der er almindelig erkendt overalt, hvor de i videre udstrækning er forsøgte.

Det er navnlig, når dette sker, jeg anser det ubetænkeligt at flytte den regelmæssige grænse for den kriminelle ansvarlighed op til det 16de år. Når børn under denne alder forser sig, vil det *enten* være det hensigtsmæssigste at indsætte dem i en opdragelsesanstalt, og da lige meget enten de have handlet med forbrydersk indsigt eller ikke. Dette er det, som også nu tildels sker hos os ligesom mange andre steder, men den nuværende ordning leder til den besynderlighed, der også vistnok medfører andre uheldige følger, at enkelte som straf dømmes til det samme, som for andres vedkommende alene betragtes som en velgørende forholdsregel. Man har vistnok enkelte steder for at undgå denne forvirring fastholdt, at det i straf dømte barn først må på anden måde straffes før indsættelsen, men om end dette er konsekvent, er det hverken praktisk eller gavnligt¹⁾. De straffe, der ved siden af anvendelsen af

---

sker således, at kommunerne fritages for nogen del af den forpligtelse, som nu paahviler dem. Ikke udgiften ved børnenes underhold, men blot den forøgede udgift ved deres underhold i opdragelsesanstalten, vil da ofte blive det beløb, som staten må tilskyde. Også heraf vil det vistnok være berettiget at lægge adskilligt over på kommunerne. De uheldige forhold, som bevirker, at man må skride til mere kostbare forholdsregler, udvikler sig især i de større byer, og det synes derfor nærmest deres pligt at overtage en væsentlig del af omkostningerne. Af sparebanker og brændevinsoplæg må desuden andensteds ligesom i Bergen adskilligt kunne erholdes.

¹⁾ Medens Norge nu efter *straffeloven* blot bruger indsættelsen som straf, bruges den i *Frankrig, New-York, Ungarn, Belgien* og efter det *russiske* udkast samt enkelte *schweisiske* kantoners love snart som straf, snart som opdragelsesmiddel ligeoverfor dem, som ikke kunne straffes. Den *tyske* m. fl. landes straffelove kender sådan indsættelse blot i sidstnævnte tilfælde, men mange steder er der dog også adgang til at indsætte de straffede efter straffens udståelse, (se preuss. love ¹³/₃ 78 og ²⁷/₃ 81). 1

opdragelsesanstalt står til det offentliges disposition, er snarest at betragte som en nødhjælp, som det ej bør blive tale om at anvende alene for at tilfredsstille et theoretisk hensyn¹⁾. I forbindelse hermed står det da også, at jeg mener, at *de børn, som ikke egner sig til anbringelse i en sådan anstalt, helst bør overlades hjemmets og skolens straffemyndighed*. Disse børn ville enten ikke være mere forværrede, end at den offentlige afstraffelse blot vil kunne gøre dem værre, eller de forhold, hvorunder de leve, ville være sådanne, at de indeholde langt større grund til håb om bedring, end en sådan afstraffelse kan give. I adskillige tilfælde vil vistnok også det bedste være at søge barnet privat anbragt hos en eller anden respektabel familie, men jeg tror ikke, at nogen skal påstå, at dette bedre og heldigere kan ske, efterat barnet har udstået en offentlig straf, end før.

Med hensyn til de *særdeles store forbrydelser* er jeg i nogen tvivl. Er det forbrydelser, som bevirker, at man ikke vel kan sætte barnet i en anstalt sammen med andre, er jeg tilbøjelig til at antage, at straf bør kunne anvendes. Men der kunde da her alene blive tale om længere tids frihedsstraffe, der blev at udholde i særlig dertil bestemt anstalt. Således som flere gange foreslået bør en sådan anstalt dog istandbringes for unge mennesker over 16 (15) år, og man burde vistnok lade unge mennesker lige indtil det 21de år udsone sin brøde der. På den anden side kunde den da også optage børn under 16 (15) men over 12 (?), der havde begået særdeles store forbrydelser.

Ved denne ordning opnåede man da, at anvendelsen såvel af *risstraffen* som af de korte *fængselsstraffe*, der dog

---

England endelig bestemmes i selvo dommen, at sådan indsættelse efter straffens fuldbyrdelse skal finde sted. Også de ikke strafældte kunne imidlertid indsættes, men i andre anstalter.

¹⁾ I denne retning ses også inspektøren ved de engelske anstalter nylig at have udtalt sig, navnlig for pigernes vedkommende (*Twenty-Ninth Report* 1886 s. 10).

ikke kunne indrettes således, som hensynet til barnets naturel fordrer, bortfaldt af sig selv. Jeg tror ikke, nogen skal befrygte, at retssikkerheden vil lide derved. Disse straffes afskrækkende virkning har visselig vist sig ialtfald ikke at kunne opveje deres demoraliserende. Engang straffede børn komme stadig igen, og det skuespil, som opføres ved denne måde at behandle børn på, virker så meget mere frastødende, som det er ganske ørkesløst.

IV. Det vilde blive for vidtløftigt og føre os for vidt her at gå nærmere ind på, hvorledes disse opdragelsesanstalter bør ordnes. Nogle ord må imidlertid siges om de nærmere regler, som bør gælde med hensyn til børnenes *indsættelse og forbliven* i dem. I så henseende har næsten hvert land sine tildels særegne regler, der imidlertid for en stor del må søges andre steder end i straffelovene. Tildels er også i et land mangt lovbestemt, som i et andet er overladt til den enkelte anstalts statuter.

Efter mange landes love er det i første række dommeren, som beordrer indsættelse, idet han enten fælder eller frifinder et tiltalt barn. Hertil vil der imidlertid ialtfald blive liden anledning hos os, om de oven foreslåede regler om strafbarhedens lavalder antages. Det praktiske spørgsmål er, i hvis hånd afgørelsen skal lægges, når straffesag overhovedet ikke rejses. Den *hollandske* lov lader i dette tilfælde spørgsmålet afgøres gennem civil sag efter forlangende af påtalemyndigheden, og ligeledes fordrer den *engelske* ret judiciel afgørelse her, ligesåvel som når en straffældt skal indsættes. Også den *svenske* lov og det *finske* udkast lægger sagen i dommerens hånd og synes da at have villet en til den hollandske svarende ordning. Efter den *tyske* lov og det *østerrigske* udkast behøver politiet eller påtalemyndigheden derimod ikke at opnå dom, men istedenfor udkræver man værgemålsstyrelsens samtykke; i enkelte schweisiske kantoner afgøres sagen af kantonalegeringen, tildels efter at have hørt formynderstyrelsen.

Efter den hos os nu gældende regel tilkommer den heromhandlede myndighed bortset fra straffel. kap. 6 § 8 udelukkende fattigkommissionerne, dels i henhold til fattigl. §§ 56 og 69, dels til skoleloven 16de maj 1860 § 51, efter hvilken de dog blot kunne optræde og mod forældrenes villie tage børnene fra disse, når forlangende derom af skolekommissionen er stillet, hvorhos er at bemærke, at tildels stiftsdirektionens samtykke udfordres. Jeg skal ikke undersøge, hvorvidt på den ene side denne fattigkommissions myndighed må betragtes som for vidtgående. Hvad der vedkommer os her, er spørgsmålet, om det også er tilstrækkelig til sikrelse af, at indsættelse af forbryderske børn finder sted i tilbørlig udstrækning, at afgørelsen lægges i kommissionens hånd. *Under forudsætning af, at udgiften ved disse børns indsættelse i væsentlig grad pålægges statskassen*, antager jeg, at sagen kan ordnes således, at *indsættelsen sker efter forlangende af påtalemyndigheden og (efterat skolekommissionen er hørt?) gennem beslutning af fattigkommissionen*. I ethvert tilfælde bør dog forældre, som formener sig uden fyldestgørende grund berøvede sine børn, have rekurs til kongen.

Også med hensyn til børnenes forbliven i opdragelsesanstalterne indeholder de forskellige landes lovgivninger højst forskellige regler. Enige ere vel alle i at opstille en alder, ud over hvilken ingen kan beholdes i anstalten, men denne alder varierer adskillig. Medens *Frankrig* og *England* har 21 år, *Tyskland* 20, har de *russiske* og *finske* udkast 18 år, og vor lov som bekendt endog 16. Enkelte steder er derhos bestemt et maximum og minimum af år, som det barn kan være i anstalten, således i *St. Gallen* resp. 4 og 1, i *England* for *reformatory schools* vedkommende 5 og 2, men ligeså almindeligt er det vistnok, at det tilstedes, at de blive, indtil de nå aldersmaximum. I de nævnte landes love ligesom i *Frankrig* kan tiden nærmere bestemmes i dommen, men andre steder er det overladt enten anstaltens bestyrer eller dommeren senere alt efter de foreliggende

omstændigheder at fatte beslutning herom. Denne sidste ordning, der også som bekendt er vor lovs, forekommer mig den korrekteste og heldigste, dog således, at jeg mener, at der også her bør være rekurs til kongen.

Derimod kan jeg ingenlunde bifalde den fastsættelse, som vor lov indeholder med hensyn til *aldersmaximum*. At denne er fastsat til 16-års alderen, kan man vistnok også finde enkelte andre steder ved anstalter, der mere ere beregnede på at optage ganske unge forladte og værgeløse børn end de forbryderske, således de engelske *industrial schools*. Ligeså kan det hændes, at et barn må slippe ud ved denne eller endog yngre alder, fordi dets på forhånd bestemte tid da udløber, eller fordi der er sat i loven et vist antal år, udover hvilket det ikke kan beholdes, og dette nu udløber. I *St. Gallen* f. ex. må alle de, som indsættes ved 12 års alderen, slippes ud ved 16 års, og de, som indsættes ved 10 års, slippes ved 14 års. Det er vistnok mere end tvivlsomt, om disse regler ere heldige, men ialtfald antages de næppe så uheldige som vor. Denne medfører nemlig, at i enkelte tilfælde bliver tiden indskrænket lige henimod et år, selv om det er nokså klart, at et så kort ophold vil være spildt. Bestemmelsen om indsættelse i opdragelsesanstalt får da praktisk talt ingen anvendelse på de ældre børn, som nærmer sig 15 års alderen, medens i andre lande sådan indsættelse regelmæssig benyttes lige til det 16de eller endog 18de år, og en hel del af de tilfælde, hvor den i sig selv vilde være bedst beføjet, får da efter vor ordning ikke nyde godt af den. I sig selv er 16 års alderen ikke heller nogen heldig alder til ganske at overlade individer, der hidtil har stået under streng kontrol, til sig selv¹⁾. Jeg tror vistnok ikke, at de

¹⁾ Se således herom *Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen* 13 h. s. 86, hvor bestyreren for den braunschweigiske opdragelsesanstalt *WILHELMSTIFT* ved Bevern om denne ordning udtaler, at den bevirker, at frugten af det hele let går tilspilde. Se også de udtalelser fra bestyrelsen for *Toftes Gave*, som i det følgende nærmere skal omhandles.

regelmæssig bør beholdes i anstalten over denne alder, men de bør ikke have *retskrav* på at slippe ud, men gøre sig fortjent dertil gennem sin opførsel. *Og de bør ikke med det samme være fuldstændig sine egne herrer, men anstalten bør have adgang til at anbringe dem i gode tjenester eller i lære hos en pålidelig mand, og i tilfælde af slet opførsel bør de i nogen tid efter at være slupne ud atter kunne sættes ind.* Således er sagen også regelmæssig ordnet andre steder¹⁾, men således lader den sig i det hele taget ikke ordne hos os, så længe loven beholder de 16 år som aldersmaximum.

Hvilke grunde der har bevirket, at 16 års alderen er opstillet som grænse, er på en måde vanskeligt at fatte. Tanken har vel været at værne om den personlige frihed, men hermed er lovgivningen ikke blot kommen i strid med sit øjemed, men også med sig selv. Der er nemlig efter vore fattig- og skoleloves bestemmelser også nu adgang til at beholde eller endog indsætte i sådanne anstalter personer over 16 år; blot sker det da efter fattigkommissionens bestemmelse og uden den garanti, som ligger i en dom, og på fattigvæsenets regning. I virkeligheden kan der ikke være noget til hinder for, at den ifølge dom indsatte efter denne kommissions beslutning og for fattigvæsenets regning beholdtes i anstalten også efter sit fyldte 16 år, hvad også ses ialtfald i et enkelt tilfælde at være sket. Til syvende og sidst er da det egentlige *positive* indhold af bestemmelsen om de 16 år som aldersmaximum alene, at staten fra denne tid ophører at betale udgiften med opholdet i anstalten, om end den regelmæssige følge heraf vistnok er, at den indsatte da også må slippes ud.

Optager man den af mig påtænkte ordning, hvorefter indsættelsen kan ske ligetil det 16de år, er det klart, at denne samme alder ikke kan benyttes som grænse for op-

¹⁾ Instar omnium kan henvises til statutterne for anstalten *Meredin i Connecticut*, meddelt i Nordisk Tidsskrift for fængselsvæsen 1886 side 1 fgl.

holdet, men under enhver omstændighed er der ingen tvivl om, at denne bør forandres derhen, at enhver indsat kan beholdes indtil 3 år. *Jeg antager imidlertid, at man ikke behøver at sætte noget særskilt maximum af år for den enkeltes ophold i anstalten, men kun lade sig nøje således som mange andre steder og også nu hos os er tilfældet, med et aldersmaximum, der da bør være mindst 19 og i højden 21 år.* Man kan ikke behøve at befrygte nogen tilbøjelighed til at beholde de indsatte for længe, da de i så fald vil optage pladsen for andre, som har mere behov at være der.

De her foreslåede forandringer med hensyn til unge forbryderes behandling bør efter min mening søges gennemførte særskilt og uden at antagelsen af en hel ny straffelov afventes.

Som man uden nærmere påvisning vil forstå, udkræves der adskillige foranstaltninger, hvis istandbringelse vil tage tid, og det var da bedst, at disse vare i orden ved den nye lovs emanation.

Vigtigere anser jeg imidlertid den betragtning, at ialtfald *en forandring i den nærværende ordning må anses påtrængende*, og hvis man har tilegnet sig den opfatning, at den nærværende ordning indeholder en unyttig og ørkesløs strengthed eller endog leder til skadelige følger, da ligger allerede deri en opfordring til at handle uden ophold¹⁾. Hertil kommer imidlertid, at denne ordning må antages i væsentlig grad at bære skylden for, *at de opdragelsesanstalter, som*

---

¹⁾ Den overordentlig stærke progres, hvori tallet af unge forbrydere voxer, synes at indeholde et kraftigt bevis mod den nærværende ordning og en maning til at handle. Tallet på forbrydere under 15 år er fra 1851 til 1881 voxet fra gennemsnitlig 96 pr. år til ca. 360.

allerede nu have, ikke benyttes, som de kunde, og ej heller med den frugt, som erfaringerne andensteds fra berettigede til at vente.

Denne bemærkning gælder vistnok ikke den mindre anstalt af de to, som hos os have, *Ulfsnæsøens* ved Bergen. Der er stadig så mange børn, som overhovedet kan optages, og resultaterne have, efter hvad man hidtil har kunnet se, været særdeles tilfredsstillende. Men det gælder såmeget mere den Kristiania kommune tilhørende anstalt, *Toftes Gave* på gården Sund på Helgøen. Medens anstalten er beregnet på at kunne optage 120 børn, har den regelmæssig blot ca. 60. I løbet af 1881—84 er ialt 77 indsatte, deraf 37 ved dom, 14 af Kristiania fattigvæsen og 26 af andre kommuners. Som man på forhånd kunde vente sig for de fleste fattigkommissioners vedkommende, benytter de alene indsættelsen som et yderste nødmiddel ligeoverfor børn, for hvis vedkommende andre forholdsregler, og da navnlig privat udsættelse, har vist sig forgæves. De fleste af de af dem indsatte er ikke alene forsømte og vanvyrdede, men bekendt tyvagtige og en eller flere gange straffede og som regel også ældre og forhærdede. Forholdsvis mindst benyttes, som man vil se, anstalten af Kristiania kommune selv. Da man vel ikke kan antage, at grunden hertil alene er en staksynet økonomi, idet anbringelsen i anstalten jo altid koster noget mere end en privat udsættelse, må den måske søges deri, at anstalten nu engang har fået en så lidet tiltalende befolkning, at man i det længste kvier sig for at sætte nye derind. Denne samme grund har nu imidlertid også bevirket, at ikke heller domstolene gerne benytter anstalten, således som straffel. kap. 6 § 8 giver anvisning på. Det i denne § fastsatte aldersminimum af 16 år har ledet til, at såvel denne anstalt som den anden har optaget den regel, at inddømte børn over 13 år ikke modtages, idet det netop fastholdes, at anstalten, for at have nogenlunde udsigt til et heldigt resultat, må være berettiget til at beholde barnet i 3 år. Domstolene finder det imid-

lertid ikkun sjelden klart, at et barn under 13 år er så vidt kommen, at det egner sig til anbringelse i en anstalt af den beskaffenhed, som Toftes Gave af ovennævnte grunde er bleven. Muligens at også tildels for store betænkkeligheder gør sig gældende mod overhovedet i denne alder at tage børnene fra deres forældre¹⁾.

Toftes Gaves bestyrelse har nu gentagne gange, senest i skrivelse af 13de oktbr. 1884, indtrængende anbefalet fremsættelse af forslag for forandring i straffelovens kap. 6 § 8 med hensyn til aldersmaximum, og heri har såvel Kristiania byret og stiftsamtmand erklæret sig enige. Justitsdepartementet har imidlertid fundet ikke at burde fremme denne sag særskilt og derfor oversendt dens dokumenter til nærværende kommission. Af det ovenstående fremgår, at jeg er fuldt ud enig med Toftes Gaves bestyrelse, blot at jeg ikke finder, at der er grund til at blive stående ved den af den foreslåede forandring, om det end på den anden side må udtales, at denne også er berettiget i og for sig selv taget, ja måske allermest påkræves, om der forresten ingen fordringer gøres²⁾.

¹⁾ Udtalelser såvel i Toftes Gaves direktions skrivelse til justitsdepartementet af 13de oktbr. 1884 som i Kristiania byrets derover afgivne erklæring synes mig ialfald at gå i denne retning. I virkeligheden er der imidlertid jo dog ikkun sjelden tale om børn, som bliver vanartede, skønt forholdene i hjemmet er gode, men meget oftere om børn, som have intet eller ialfald et meget dårligt hjem, og om disse gælder det selvfølgelig, at de tages derfra så snart som muligt. I udlandet synes man ikke i så henseende at gøre sig så mange betæneligheder (i England indsattes således 1883—84 i *reformatory schools* 535 børn under 13 år af ialt 1262 og i *industrials schools*, hvor ingen kan indsættes efter sit 14de år, var 2434 af 3974 under 12), og vil man ikke også hos os væsentlig anvende indsættelse på yngre børn, vil vistnok udbyttet blive betænkelig forringet. Det er vel imidlertid tilladt at antage, at også dette hænger sammen med den specielle anstalts karakter, som der her handles om.

²⁾ Når bestyrelsen også har foreslået, at bestemmelsen om indhentelse af fattigkommissionens samtykke udgår, kan det medgives, at under den nærværende ordning meget taler derfor. Men om den her foreslåede antages, stiller spørgsmålet sig

Om frihedsstraffene.

Det første spørgsmål her er, om der er grund til at beholde flere *arter* frihedsstraffe. I den senere tid har der hævet sig røster herimod¹⁾, og den nye opfatning har også fuldstændig sejret i den *hollandske* lov, hvis regelmæssige frihedsstraf er fængsel, der kan idømmes fra 1 dag til 15 år eller på livstid. Ved siden heraf kender loven alene „*Hechtenis*“ fra 1 dag til i højden 1 år. Fængselsstraf er forbunden med pligt til at udføre det arbejde, som pålægges, og udstås for de 5 års vedkommende i celle. *Hechtenis* er også forbunden med arbejdspligt, men man kan selv vælge arbejdet og beholde hele udbyttet; den udstås alene da i ensomhed, når man selv så begærer. Denne straf bruges istedenfor bøder, som ikke kunne erholdes, ved politiovertrædelser samt efter omstændighederne ved uagtsomme forbrydelser. Ved alle andre anvendes da fængsel uden at noget hensyn tages til forbrydelsens art. Politiske forbrydelser og duellanter o. lign. behandles da forsåvidt ligedan som tyve, røvere og falsknere o. s. v.

I så henseende stemmer den hollandske lov med vor gældende ret, der vistnok også for de mindre forbrydelsers vedkommende kan siges at kende et slags *custodia honesta* (simpel arrest), men som — alene med den undtagelse, ansvarlighedsloven hjemler — anvender strafarbejde uden undtagelse på alle større forbrydelser. Den forskel er der dog, at det hollandske fængsel overhovedet ingen følger medfører for personens ære og retsstilling således som vort strafarbejde. Forsåvidt er hin lov rimeligere, men det

---

ganske anderledes. — Såvidt man overhovedet skal vedblive at *inddømme* i opdragelsesanstalt, var det måske bedst, om dommen lød på, at så blev at forholde, forsåvidt fattigkommissionen deri var enig og dertil forøvrigt var anledning. Retten kan nemlig ikke kende alle omstændigheder, som herfor kunne være til hinder.

¹⁾ Se forhandlingerne ved *Le Congrès Penitentiaire intern. de Stockholm 178, 1, S. 138 og 551.*

forekommer mig dog, at den ingenlunde går vidt nok. Flere andre love har i langt større udstrækning taget hensyn til, at der gives enkelte forbrydelser, der ikke i sig selv udspringer af et æreløst eller samfundsfjendtligt sindelag. Staten, som i modsætning til vedkommende individer anser disses handlinger skadelige, må vistnok værgе sig mod dem, og dette kan ikke ske anderledes end gennem straffe, men det er uretfærdigt og kan ikke andet end lede til moralsk forvirring, når her de samme strafarter anvendes som ligeoverfor de almindelige forbrydere. Ledet af disse betragtninger har *Danmark* optaget blandt sine straffe *statsfængsel*, der kan idømmes fra 6 måneder til 10 år eller på livstid, og *Tyskland Festungshaft* fra 1 dag til 15 år eller på livstid, samt *Ungarn Staatsgefängniss* fra 1 dag til 15 år, ligeså det *østerrigske* udkast, hvorefter dette fængsel dog også kan idømmes indtil 20 år eller på livstid. Den samme karakter har i *Frankrige og Belgien detention*, der kan idømmes fra 5 år indtil 20 (i Belgien også på livstid).

Denne fængselsart anvendes også efter disse love omtrent udelukkende på politiske forbrydere og duellanter og vilde forsåvidt hos os sandsynligvis finde liden anvendelse. Man har imidlertid i disse lande ialfald tildels fundet, at der herved ikke er taget tilstrækkelig hensyn til andre forbrydelser, som også kunne have krav på en exceptionel bedømmelse og behandling, og navnlig den *ungarske* lov bestemmer derfor, at også de til fængsel idømte (fra 1 dag til 5 år) af særlige grunde i dommen kan fritages for arbejdspligt og tilstedes at forpleje sig selv. Herved er imidlertid at bemærke, at straffens *navn* dog altid bliver tilbage, og at også dette er et ret betydeligt onde for den straffede.

Efter min mening fortjener den i *Italien* foreslåede ordning, navnlig således som den var efter udkastet af 1883, fortrinnet. Dette udkast kendte tvende fra først til sidst ved siden af hinanden løbende frihedsstraffe: *Prigionia*

og *Detenzione*, der begge kunde idømmes fra 1 dag til 20 år. *Prigionia* medførte forpligtelse til at udføre det pålagte arbejde og skulde for den 1ste fjerdedels vedkommende og altid i mindst 3 måneder udstås i celle. *Detenzione* medfører også arbejdspligt, men ret til at vælge mellem de i fængslet tilstedte arbejder, og udstås alene om natten i enkeltcelle. *Prigionia* medfører, når det idømmes for mere end 30 måneder, *ispo jure* tab af medborgerlig tillid. *Detenzione* anvendes subsidiært istedenfor bøder, ved duel og politiske forbrydelser, ligeså ved uagtsomme ligesom også ved adskillige andre såsom blasfemi, uberettiget udøvelse af embede. I udkastet af 1885 er det samme system bibeholdt, blot at *Prigionia* over 5 år nu skal hedde *Reclusione* og *Detenzione* over 5 år *Religazione*, hvorhos det giver dommerne en almindelig bemyndigelse til istedenfor de i lovbudet betemte straffe af *Prigionia* eller *Reclusione* at anvende *Detenzione* eller *Religazione*, når handlingen var *l'effetto d'un impulsa non pravo* (art. 32).

Det italienske udkasts „*custodia honesta*“ adskiller sig således fra de ovennævnte derved, at det på den ene side får meget større anvendelse, på den anden i selve sit indhold gøres mere ligt den almindelige frihedsstraf¹⁾. Ligesom i det første punkt, således antager jeg også, at det fortjener billigelse i det andet, navnlig deri, at det dog overalt fastslår en arbejdspligt. Arbejdet kan i sig selv hverken opfattes som en nedværdigelse eller som et onde, når det afpasses efter vedkommendes stilling og evne, og det kan ikke være heldigt, at staten forpligter sig til at se på, at fangen benytter den offentlige forsørgelse, som er bleven ham tildelt, som en anledning til at hengive sig til ørkesløshed.

¹⁾ Dette gælder også det russiske udkasts fæstningsarrest. Også her gælder ubetinget arbejdspligt, men de til mindre end 6 år dømte kunne selv frit vælge arbejdets art og beholde hele nettoudbyttet. De til længere tid dømte have ikke dette frie valg og beholder alene $\frac{2}{3}$ af indtægten.

Jeg mener da, at man ved siden af den almindelige frihedsstraf bør have en anden, der også medfører arbejdspligt, men efter eget valg med hensyn til arbejdets art og med ret til selv at sørge for sit underhold;

at de til denne straf dømte selvfølgelig ikke må føres sammen med de til anden frihedsstraf dømte, men derimod efter eget valg kunne tilstedes at være sammen med hverandre om dagen;

at denne straf bør anvendes på forbrydelser, der enten efter sin art eller de med dem forbundne nærmere omstændigheder ikke viser et særlig fordærvet sindelag.

Enten man giver de længere straffe et eget navn, således som i det sidste italienske udkast, eller helt igennem, således som i det tidligere og i den hollandske lov, bibeholder samme navn, er vistnok et lidet væsentligt punkt, al den stund der ingen reel forskel knyttes hertil. Såvidt jeg forstår, vil det dog være det heldigste, såvidt muligt at formindske den plet, som knytter sig til at være straffet, da den straffedes adgang til atter at blive et hæderligt medlem af samfundet i nogen grad vil kunne afhænge heraf, og da er det bedst ikke ved den udståede strafs navn at stemple ham som en grov forbryder.

Et andet spørgsmål er det, om der er grunde til at opstille tvende i sin intensitet væsentlig forskellige strafarter, hvoraf den ene anvendes på de mindre, den anden på de større forbrydelser. Dette er det i de fleste lande antagne system. Det er således det tyske og det ungarske, det østerrigske og det kroatiskes udkasts. Alle disse love har fængselsstraf fra 1 dag til 5 år og tugthus fra 1 eller 2 til 15 år eller på livstid. Tugthusstraffen medfører ipso jure tab af visse medborgerlige rettigheder, tugthusfangen må adføre det bestemte arbejde og kan også benyttes til

arbejde udenfor strafanstalten. Fængselsstraffen medfører intet sådant tab, og det pålagte arbejde skal afpasses efter vedkommendes evner og forhold og kommer ofte fangen selv mere eller mindre tilgode; i Ungarn kan her arbejdspligten helt opgives. Fængselsstraffen er da ved de mindre forbrydelser den mere anvendelige frihedsstraf, ved de middels står den ved siden af tugthusstraffen, idet enten loven eller dommeren vælger denne eller hin, eftersom man vil stemple forbrydelsen som mere eller mindre æreløs. Disse lande har således *tildels* tre ligeløbende frihedsstraffe, nemlig tugthus, fængsel og læstningsarrest (statsfængsel), hvoraf den ene medfører streng, den anden mindre streng og den tredje overhovedet ingen arbejdspligt, den ene anvendes på særlig æreløse, den anden på mindre æreløse forbrydelser og den tredje på sådanne, som ikke rammer æren. Noget forskellig herfra, men dog hvilende på samme grundtanke, er ordningen i *Danmark*, hvor frihedsstraffene består i tugthus fra 2 til 16 år eller på livstid, forbedringshus fra 8 måneder til 6 år, begge med arbejdspligt, simpelt fængsel fra 2 dage til 2 år, fængsel på almindelig fangekost fra 2 dage til 6 måneder og på vand og brød fra 2 til 30 dage samt statsfængsel fra 6 måneder til 10 år eller på livstid, alle uden arbejdspligt. Ligeså i *Sverige*, hvor fængselsstraffen er fra 1 måned til 2 år, tugthusstraffen fra 2 måneder og til 10 år eller på livstid¹⁾.

Min opfattelse er, at når man ikke gør det „ærlige fængsel“ så eksklusivt som efter den tyske lov og også der fastholder arbejdspligten, kan der ingen trang være til at have tre *sideløbende* strafarter. Navnlig gælder dette, når

¹⁾ Omtrent som i Sverige er ordningen efter det *finke* udkast: Tugthus fra 6 måneder til 12 år eller på livstid, fængsel fra 15 dage indtil 4 år. *Zürich* har tugthus fra 1 til 15 år eller på livstid, arbejds hus fra 6 måneder til 10 år og fængsel fra 1 dag til 5 år. *Solothurn* tugthus fra 1 år til 20 eller på livstid, indespærring (einsperrung) fra 3 måneder til 10 år og fængsel fra 1 dag til 1 år. Omtrent tilsvarende er ordningen i *St. Gallen*.

man lader alle ikke særdeles lange straffe udstås i celle, således at en udsondring gennem dommen selv af de mindre fordærvede fra de mere fordærvede elementer ikke af hensyn til det indbyrdes samkvem bliver særdeles påtrængende.

Et andet spørgsmål er det imidlertid igen, om man dog bør have to arter frihedsstraffe, *hvoraf den ene begynder, hvor den anden slutter*, og således, at den for de kortere tider bestemte straf også gives en mindre intensitet end den for den længere tid bestemte. Dette må nærmest — bortset fra vand og brødstraffen, hvis større intensitet imidlertid igen opvejes ved en deri begrundet forkortelse af tiden — siges at være det *norske* system. Det er ligeledes det *engelske*, idet straffene her ere fængsel (*imprisonment*) indtil 2 år og *penal servitude* fra 5 år¹⁾, det *franske* og *belgiske* (fængsel *emprisonnement*) fra 6 dage til 5 år, tvangsarbejde (*travaux forcés*) fra 5 indtil 20 år eller på livstid samt *reclusion* fra 5 indtil 10 år, der er et noget formildet tvangsarbejde²⁾. Efter det spanske udkast er straffene: *reclusion* fra 12 år indtil 20 eller på livstid, *presidio* fra 6 til 12, *prision* fra 6 måneder til 6 år, *arresto* fra 1 til 6 måneder, *arresto menor* fra 1 dag til 30. Det russiske udkast har ved siden af festningsarrest (satotschénije) *kátorga* (tvangsarbejde) fra 5 år til 15 eller på livstid, *isspravitel' niii dóm* (korrektionshus) fra 1 år til 6, *tjurma* (fængsel) fra 2 uger til 1 år og arrest fra 1 dag til 6 måneder. Også det russiske udkast må således nærmest regnes hid, om dets system end må kaldes noget blandet, navnlig hvad de laveste straffe angår.

¹⁾ „Den sondring, som man gør, idet man benytter '*imprisonment*' for at betegne domme på 2 års eller mindre straf, og '*penal servitude*' for at betegne domme på 5 års eller længere straf, har ikke længere nogen mening, nu da begge arter domme fuldbyrdes i de forenede riger, og den er misledende, idet begge klasser dømte underkastes fængsel og lige meget befinde sig i en tilstand af 'straf-trældom' (*penal servitude*).“ DU CANE: *The punishment and prevention of crime*, 1885 s. 159.

²⁾ I Belgien er *travaux forcés* fra 10 år, *reclusion* fra 5 til 10 år.

Ikke heller til at bibeholde sådan sontring mellem de kortere og længere straffe kan jeg imidlertid finde tilstrækkelig grund. Selvfølgelig kan der intet forsvar føres for den nu hos os gældende ordning, som lader den længste straf af den kortere strafart slutte, betydelig før den korteste straf af den længere strafart begynder. 120 dage på almindelig fængkost kan næppe vurderes at svare til mere end 60 dages tugthus, og herfra springes altså til 180 dages. En sådan ordning er aldeles uset i ethvert rationelt ordnet system og må lede til, at dommeren lader alle dem, som passende kunde være idømt fra 2 til 6 måneders tugthus, slippe med fængsel, svarende til i højden 2 måneder af den nævnte straf. Ikke heller er det holdbart, at de kortere frihedsstraffe ikke ligesåvel som de længere ere forbundne med *arbejdspligt*. Herom ere nu omtrent alle lande enige, alle have — med de oven nævnte undtagelser for „*custodia honesta's*“ vedkommende — foreskrevet arbejdspligt som en gennemgående regel uden hensyn til straffetidens længde. At der ved de kortere straffe tages mere hensyn til fangens stilling og lyst, hvad angår valget af arbejde, er vistnok ret rimeligt, når man ikke kender et „ærligt fængsel“, således som det her ovenfor omhandlede, ved siden af det almindelige, men synes i modsat fald uforødent. Der er ingen grund til, at man i så henseende behandler simple første gangs tyve og bedragere o. lign. anderledes end de grove forbrydere. Ikke heller kan der være nogen trang til at knytte visse følger for den straffedes senere stilling i samfundet til straffens længde. Man kan ligeså gerne overlade loven og dommeren at bestemme herom efter forbrydelsens art og den enkelte forbrydelses karakter. Gennemføres det da yderligere som regel, at alle frihedsstraffe for en tids vedkommende, og altså de kortere for sin hele tids, ikke udstås i fællesskab, men i enkeltcelle, synes der ikke længere nogen grund til en tvedeling. En sådan er også, som de højst forskellige ordninger i de forskellige lande viser, yderst vilkårlig, hvad

det tidspunkt angår, som skulde anses afgørende. Medens således det svenske strafarbejde begynder med 2 måneder, begynder det engelske og franske med 5 år.

Det resultat, jeg således kommer til, er, at der blot bør være *een almindelig frihedsstraf, der for en tid altid udstås i enkeltcelle og medfører forpligtelse til at udføre det arbejde, som pålægges.*

Denne straf vilde da kunne benævnes *tugthus*, medens den anden mildere fængselsart benævnes *fængsel*.

Ovenfor er skitseret de grundprinciper, som efter min mening egner sig til at komme til anvendelse på frihedsstraffen. Det er imidlertid et spørgsmål, om de også fuldt ud vel lader sig gennemføre, om ikke praktiske hensyn kræver visse modifikationer.

Gennemførelsen kræver, som vil forstås, en videre anvendelse af celledsystemet end for tiden finder sted og med vore nærværende fængselsbygninger kan finde sted. Dette kan jeg imidlertid ikke i sig selv anse for nogen hindring, da selvfølgelig også vi må finde os i på denne post at anvende et betydeligere beløb, om vi overhovedet ønsker at have et fængselsvæsen, som svarer til tidens fordringer. Men spørgsmålet er, hvormegot der vil være at gøre, for at så skal ske. Og dette spørgsmål afhænger selvfølgelig igen i høj grad af, i hvilken udstrækning man vil kunne benytte de allerede bestående distriktsfængsler landet rundt. I disse udstås, som bekendt, nu fængselsstraffene, der regelmæssig består af fængsel på vand og brød. Opgiver man dette slags fængsel, vil vistnok deraf med nødvendighed følge en betydelig forhøjelse af fængselsstraffens gennemsnitstid, men ikke desto mindre er det vel antageligt, at der i dem regelmæssig vil være plads nok til optagelse af en meget betydelig del af de til de kortere fængselsstraffe dømte; nu står de nemlig på mange steder næsten

tomme. Der kan imidlertid opkastes tvivl om, hvorvidt de i regelen vil være skikkede til straffængsler efter det nye system, da der ialfald i en hel del af dem vanskelig lader sig gennemføre den hertil fornødne ordning, lader sig skaffe passende og regelmæssigt arbejde og den undervisning og mora'ske påvirkning, hvori det skulde have sin styrke.

Herved er imidlertid igen at bemærke, at man vanskelig kan vente synderlig frugt af systemet lige over for fanger, der blot i kort tid ere inddømte, og at man derfor for deres vedkommende har så meget mindre opfordring til at gøre særdeles anstrængelser for at kunne gennemføre det, som deres indsættelse i større centralanstalter tillige vilde medføre uforholdsmæssige transporter. Et hovedpunkt at besvare er det da, hvorledes forholdet m. h. t. straffetidens længde for fremtiden vil stille sig. Svaret herpå afhænger selvfølgelig først og fremmest af loven selv, der jo har det i sin magt ved de enkelte forbrydelser at sætte visse minimumsstraffe. Men dernæst afhænger det af domstolene, som inden lovens grænser har strafudmålingen i sin hånd. Antager vi imidlertid, at vi hverken i den ene eller den anden henseende vil fjærne os i betydelig grad fra, hvad der i andre lande finder sted, vil vi kunne gå ud fra, at ret korte straffe fremdeles vil vedblive at være den store regel også hos os, Den *tyske* statistik for 1882 viser således, at af 79116, som i dette år dømtes for første eller anden gang simpelt tyveri, blot 4008 dømtes til mere end 3 måneders frihedsstraf. Af 103050 ialt tyvsdømte dømtes blot 10514 til mere end et års straf. I *Frankrig* ilagdes af 43631 ialt tyvsdømte 4877 over et års straf. I *England* og *Wales* dømtes 1883—84 for tyveri 44000, deraf ca. 2000 til over et års straf, og 7000 til fængsel over 3 måneder, 11000 derimod til fængsel under 1 måned og 8000 til bøder. Alt ialt dømtes 1882 i *Tyskland* for *verbrechen* og *vergehen* 329968 personer, hvoraf 82395 tidligere vare straffede, og af disse igen 75952 med frihedsstraffe.

Af disse 329968 dømtes blot 48865 til over 3 måneders fængsel, hvoraf igen 85 til livsstraf og 13499 til tugthus, 192780 dømtes til fængsel under 3 måneder og 83562 til bøder, 1477 til *haft* (frihedsstraf indtil 6 uger) og 133 til *festungshaft*, 3196 til irettesættelse. Vistnok klages der i Tyskland over domstolenes tilbøjelighed til at anvende minimale straffe selv på mere eller mindre åbenbart professionelle forbrydere, og den samme bebrejdelse kan vel også med grund rettes mod straffeplejen i England og Frankrig, der forsåvidt statistiken tilsteder nogen sammenligning synes ialtfald ikke at være strengere end den tyske. Hvis vi imidlertid ikke ville være i høj grad strengere end hine lande, vil under den nye straffelovs herredømme næppe synderlig flere dømmes til over 3 måneders frihedsstraf, end der nu dømmes til strafarbejde. I 1881 dømtes således af 3318 alt ialt dømte 575 hertil, medens i Tyskland, som nævnt, af 329968 blot 48865 dømtes til over 3 måneders straf¹⁾. Siden er hos os tallet på de til straf-

¹⁾ Til nærmere belysning af dette forhold hidsettes den norske og den tyske strafudmåling ved tyverier:

Norge 1881

a. 1ste og 2den gangs simpelt tyveri.

Strafarbejde over 1 år	4.	0,27 %.
do. under 1 år	38.	
Fængsel mellem 120 og 80 dage (vand og brød mellem 20 og 30)	147.	
Fængsel under 80 dage	993	} 0,85 %.
Bøder	37	
Ris	184	
Advarsel	30	
Indsættelse i opdragelsesanstalt	3	

b. Oftere gentaget simpelt tyveri.

Strafarbejde over 1 år	114.	66 %.
do. under 1 år	58.	
Fængsel over 80 dage	1.	
Fængsel under 80 dage	0.	

arbejde dømte gået adskillig ned, således at man antageligvis ej når højere end til 6 à 700, selv om alle de, som nu dømmes til over 3 måneders fængselsstraf (20 dages vand og brød) medtages.

Nu kan man vistnok antage, at de, der skulle udstå mindre end 3 måneders straf, ligeså gerne kan udstå denne i distriktsfængslerne. I så kort tid vil man dog lidet opnå i retning af forbrydernes forbedring, opdragelse og vænnen til et arbejdsomt og ordentligt liv. Straffens betydning vil omtrent udelukkende ligge deri, at den tilføjer et onde, og denne hensigt vil også kunne nås i distriktsfængslerne¹⁾.

c. Groft tyveri:

Strafarbejde over 1 år	41.	19 %.
do. under 1 år	100	} 60 %.
Fængsel over 80 dage	28	
do. under 80 dage	43.	

Tyskland 1882.

a. 1ste og 2den gangs simpelt tyveri:

Strafarbejde over 1 år	101.	0,125 %.
Fængsel over 1 år	376.	
do. over 3 måneder, under 1 år	3531.	
Fængsel under 3 måneder	72784	} 0,95 %.
Bøder	46	
Ris	0	
Advarsel	2276	
Indsættelse i opdragelsesanstalt	0	

b. Ofte gentaget simpelt tyveri:

Strafarbejde over 1 år	4520.	37 %.
Fængsel over 1 år	359.	
do. under 1 år, over 3 måneder	5528.	
do. under 3 måneder	1649.	

c. Groft tyveri:

Strafarbejde over 1 år	2010.	22 %.
Fængsel over 1 år	533	} 54 %.
do. under 1 år, over 3 måneder	4291	
do. under 3 måneder	2128.	
Bøder	1.	
Advarsel	10.	

¹⁾ Også det italienske udkast har den samme regel. Se ligeledes den ungarske lov § 39, hvor dog ingen bestemt tid er sat. I

Antallet af de fanger, der vil have at udstå sin straf i centralstrafanstalter, vil da i højden kunne anslås til ca. 700 årlig. Spørgsmålet, om hvormange celler der til disse vil udfordres, afhænger imidlertid igen først og fremst af straffetidens længde og dernæst af, hvor meget af denne man vil lade udstås i celle. Medens nemlig alle er enige om, at den *første* del af straffen altid bør udstås på denne måde og intet system, som fornægter dette, kan anses fyldestgørende, hersker der den største uoverensstemmelse med hensyn til afsondringens længde. Blot enkelte steder, navnlig i *Belgien*, lader man den hele straffetid udstå i celle, hvorved da en sådan afkortning finder sted, at tiden ej overstiger 10 år. Medens man ellers enkelte steder har en fastbestemt tid, der iøvrigt er såre varierende, i Holland således 5 år, efter det russiske udkast derimod tildels 6 måneder, opstiller andre love minima og maxima, der i alfald i regelen ikke uden fangens samtykke kan overskrides. Men også disse størrelser er højst forskellige. Dog gælder dette ikke såmeget minimum, der i regelen er omkring 3 måneder, som maximum, der mange steder er 1 år, andre derimod stiger til 3¹⁾. Noget ejendommelig

---

det *tyske* straffuldbyrdelses lovudkast af 1879 bestemmes derimod, at fængselsstraf på mer end 3 måneder skal udstås i *landesgefängniss*, på mindre i *amtsgefängniss*.

¹⁾ Efter det *italienske* udkast varer cellestraffen mindst 3 måneder, men overstiger iøvrigt ikke fjerdedelen af den hele straffetid. Siden finder arbejde i fællesskab, men med tavshedspligt, sted. Efter den *hollandske* lov varer cellestraffen 5 år. Efter *ungarsk* lov anvendes cellestraf ikke på de til mindre end et års fængsel dømte. De til længere straf dømte holdes i celle en tredjedel af straffetiden; de til kerker dømte udstår hele straffen (6 måneder til 10 år) i celle. Den *tyske* straffelov bestemmer alene, at cellestraffen ikke uden fangens samtykke må strækkes ud over 3 år. Efter straffuldbyrdelsesudkastet af 1879 kan cellefængslet ophøre for tugthusfangernes vedkommende efter 6, for de til fængsel dømtes efter 3 måneder. Efter det *østerrigske* udkast skal, hvor rummet tillader det, den hele tugthusstraf og tildels fængselsstraffen udstås i enrum, dog ikke uden fangens

er den stilling, vi nu indtager på dette felt, idet vi enten benytter enkeltcelle for den hele straffetid eller også aldeles ikke benytter den. Efter loven af 6te juni 1884 bliver indtil 3 år dømte *mænd* for den hele straffetid at indsætte i Bodsfængslet, idet dog straffetidens maximum på grund

---

samtykke for længere tid end 3 år. Omtrent således er ordningen også nu efter lov af 1872.

Frankrige har hidindtil alene for fængselsstraffe under et år indført enkeltcellen (lov 4de juni 1875). Det *engelske* fængselsystem gennemfører derimod celleordningen, men ved *penal servitude* vedvarer den totale afspærring dog alene i 9 måneder, siden arbejdes i fællesskab. I *Danmark* udstås regelmæssig forbedringshusstraffen i celle, og $3\frac{1}{2}$ år svarer da til straffens maximum 6. I *Sverige* skal tugthusstraf indtil 2 år og af anden tugthusstraf det første år udstås i celle. Det *finske* udkast til lov om straf-fuldbyrdelsen bestemmer, at tugthusfange skal gennemgå 3 klasser: *tvangsklassen*, læreklassen og prøvningsklassen. Under opholdet i tvangsklassen er man i enrum, og dette varer fra 4 til 12 måneder eller endog længere tid efter tugthusbestyrelsens skøn. I den næste klasse arbejdes i fællesskab, men tilbringes tiden iøvrigt såvidt muligt i celle. Fængselsstraffen udstås i län- eller kronofængsel eller, om den er under ti dage, i stads- eller tinglagsfængsel; den kan også udstås i tugthus, men afsondret fra tugthusfangerne. Såvidt mulig skal fangen i nogen tid, i reglen ej over 1 år, holdes i enrum. Efter den *zürickske* straffuldbyrdelseslov 1871 skal alle til tugthus eller til arbejds- hus for mere end et år dømte hensættes i enrum fra tre til sex måneder eller længere, om navnlig fangen selv det begærer. Dernæst følger arbejde i fællesskab, men afsondring forøvrigt. Hvad angår dømte, som skulle udstå mindre end et års frihedsstraf, er anvendelsen af enkeltcelle overladt fængselsstyrelsens skøn. Det *kroatiske* udkast lader en fjerdedel af tugthusstraffen og i højden 1 år udstås i celle. De til livsvarig strafarbejde dømte kunne i 10 år holdes i celle. De til fængsel dømte kunne holdes i celle en fjerdedel af straffetiden. Efter den *belgiske* lov udstås al frihedsstraf i celle, medmindre afsondringen da kommer til at overstige 10 år. De tidsbestemte straffe undergår herved en betydelig afkortning, så at 1 år bliver til 9 måneder, 20 år bliver til 9 år og 9 måneder. Efter det *russiske* udkast udstås tugthus i fællesskab om dagen, korrektionshus derimod i celle i de første sex måneder og senere i fællesskab alene under arbejdet. Fængsel udstås helt ud i celle. De til arrest dømte kommer alene efter egen begæring i celle.

af lovens bestemmelser om afkortning af den idømte straf, når den udstås på Bodsfængslet, bliver 2 år. For længere tid dømte kunne alene der indsættes for indtil 4 år, når de deri samtykke. Herved går vi imidlertid, hvor vi overhovedet anvender cellestraf, videre i at anvende den, end mange andre steder er tilfældet, og det skønt vi derigenem udelukker os fra at anvende den i en række tilfælde, hvor omtrent alle andre lande ere enige om, at den ubetinget bør anvendes. På kvinder ligesom på mænd, der ere dømte til mere end 3 års straf, anvendes den altså som regel overhovedet *ikke*, medens den på de til kortere tids strafarbejde dømte ubetinget anvendes for hele straffetiden.

Jeg kan tænke mig, at denne ordning nærmest er begrundet i den betragtning, at vore fællesstrafanstalter ikke ere således indrettede, at de, som have begyndt som cellefanger, kunne gå over i disse uden altfor stor fare for, at al frugt af afsondringen vilde spildes, og rigtigheden heraf kan jeg ingenlunde benegte. Men selv om vi ikke kan bygge vor ordning på en forventning om nye bygninger for fællesanstalterne med natceller og fuldt moderne udstyr, forekommer det mig imidlertid at være et spørgsmål, om ikke de forbedringer, som i dem ere gjorte og fremdeles kunne gøres — navnlig med boxer og klasseinddeling — ere så betydelige, at dette hensyn taber meget af sin vægt. Og det fortjener da måske at overvejes, om det ikke kunde være rigtigst, hellere at begrænse den helt gennemførte anvendelse af cellesystemet til straffe på indtil 1 år, og så på den anden side optage den ordning, at også som regel alle længere straffe for en del udstås i celle. I overensstemmelse med hvad almindeligt antages¹⁾ og med hvad også på penitentiærkongressen i Stockholm²⁾ vedtoges, bør imidlertid næppe denne tid bestemmes anderledes end ved

---

¹⁾ TAUFFER: *Gesammelte Wohlmeinungen etc.* S. 100. DU CANE: *Punishment* s. 168.

²⁾ *Congrès pénitentiaire etc.* S. 328 og 617.

minimum og maximum (f. ex. 3 måneder og 3 år), dog således, at maximum på grund af fangens eget ønske eller af andre særlige grundkunder fraviges¹⁾.

Iøvrigt kan jeg ikke tillægge dette spørgsmål nogen væsentlig betydning. Det vil i ethvert tilfælde blive fornødent at bygge en del celler til gennemførelsen af dette program; skal det *tilfredsstillende* gennemføres, bør vel de forhåndenværende cellers antal ialfald henimod fordobles, og det vil næppe nødvendiggøre mere end 30 celler mere, om man fremdeles fastholder det ublandede cellefængsel i samme udstrækning som hidtil. Men på den anden side vil vistnok grunden dertil blive såmeget mindre, når administrationen åbnes adgang til altid efter sagens omstændigheder at lade straffene for indtil 3 år udstås i celle.

For at frihedsstraffene skulle kunne gives en forbedrende og opdragende indflydelse er det vistnok, som almindelig erkendt, nødvendigt, at de ere af længere varighed. Penitentiaerkongressen i Rom 1885 udtalte også, at korte frihedsstraffe alene kunde være af repressiv art. Når man imidlertid heraf mange steder har draget den følgeslutning, at ordningen af de korte straffe er en temmelig ligegyldig sag, og når man derfor enten overhovedet ikke påbyder afsondring ved straffe, der ikke gå udover et år²⁾,

¹⁾ I Sorenskriver Norums i Storth. forh. 1884, Odelsth. prop. 19 trykte forslag til straffuldbyrdelse foreslås de nu antagne bestemmelser med hensyn til de til strafarbejde i 5 grad dømte mænd udvidet til også at gælde kvinder. Med hensyn til de til længere tids straf dømte foreslås, at mænd skulle udholde de første 12, kvinder de første 3 måneder i celle.

²⁾ Se ovenfor anm. s. 156. Det mangler dog ikke på eksempler på, at netop ved de korte straffe afsondringen er tillagt størst vægt. Således i Frankrig og efter den østerrigske lov 1ste april 1872, der ubetinget foreskriver celle for straffe under 8 måneder. Se også *Zeitschrift f. ges. Strafrecht* VI. S. 616.

eller ialfald tager det så slapt i så henseende, at det regelmæssige dog bliver, at fangerne udstå straffen i fællesskab og uden endog at være beskæftiget med noget arbejde¹⁾, da ser man visselig sagen så forkert an som muligt. Er der ved de kortere straffe liden udsigt til at forbedre fangen, er det såmeget lettere at gøre ham værre end før, og om de lange straffe virker forbedrende på de forholdsvis få, som ere undergivne dem, har dette næsten intet at sige mod den skade, som voldes, om de kortere straffe for de tusinder, som årlig underkastes dem, skulde blive opdragelsesanstalter i laster og sædelig fordærvelse. Hos os er det nu allerede forlængst bleven en fastslået regel, at de korte frihedsstraffe udstås i enrum, og om her at opgive dette princip, er selvfølgelig ikke tale. Men man må ikke heller udsætte sig for, at fængslerne overfyldes, så man bliver nødt til at slappe på det i anvendelsen. Man løber måske ikke ved at opgive den nu almindelige fængselsstraf, vand og brødsstraffen, nogen særdeles tare herfor, men hænde kan det dog, og dette er efter min mening en grund, som taler for, at man ialfald holder en vis adgang åben til fremdeles at anvende en skærpet fængselsstraf, der da til gengæld kan gøres såmeget kortere²⁾.

¹⁾ Dette er således det virkelige forhold i Tyskland, herom se bl. a. *Preussische Jahrbücher* 1866: *Die Freiheitsstrafen und die Besserungstheorie*.

²⁾ Jeg antager ikke, at man altid vil komme til at dømme til fire gange så lange straffe, når vand- og brødsstraffen ophæves, som nu. I mange tilfælde d. v. s. i de fleste, hvor angældende tidligere har været ustraffet og haft et nogenlunde godt navn og rygte, vil det, overhovedet at dømmes til fængsel, være et så betydeligt onde, at der vil være liden nødvendighed for at skærpe det ved en forlængelse af straffetiden. Hertil kommer, at den skala, hvorefter bøder nu forvandles til fængsel, synes unødigt streng, hvorom senere nærmere. Men tages på den anden side hensyn til, at det her er meningen at åbne adgang til at vælge fængsel istedenfor idømte bøder, samt at den påtænkte nye straffeprocéslov antagelig vil bevirke adskillig forlængelse af varetægtsarresterne, er det vel ikke usandsynligt, at man på sine steder vil have knapt om plads.

Endnu mere sandsynligt er det måske, at det i mange distriktsfængsler vil være dårligt bevendt med opsyn og anvendelsen af de midler, der skulde udøve en opdragende eller beskyttende indflydelse på fangen, og at det navnlig ofte vil falde vanskeligt at skaffe stadigt og passende arbejde. Vistnok vil det lettere kunne ske, når staten, som den dog af mange grunde burde, fuldstændig overtog distriktsfængslerne, men med betydelige udgifter vilde det dog utvivlsomt være forbundet, og det er da et spørgsmål, om dette vilde svare regning. Bedre end en længere tids frihedsberøvelse, tilbragt i ørkesløshed, må jeg imidlertid anse en sådan kort, men betydelig skærpet frihedsstraf, som vor nu almindelige, at være, og også dette hensyn drager da efter min mening i samme retning som hensynet til rumforholdene.

Utvivlsomt medfører de længere frihedsstraffe også i sig selv misligheder, som gør, at man ikke bør anvende dem, medmindre noget påtageligt godt på den anden side derved vindes. De forøger ej blot udgifterne for det offentlige, men gør også sit til at forarme den skyldige og bringe hans familie i nød og derigennem også til at forøge forbrydelserne, såvist som nød og håbløshed er en frugtbar kilde til sådanne.

Jeg mener af disse grunde, at loven bør bibeholde *adgang til at substituere vand og brød* (eller en anden skærpet friheds-) *straf for den almindelige, hvor enten den dømte selv det begærer eller hensynet til plads og andre lokale forhold gør det ønskeligt, at straffen afskortes så meget som muligt* og navnlig hvor angældende er dømt for tyveri eller lign.¹⁾

¹⁾ En resolution om vand og brødstraffens ophævelse vedtoges af det tredje norske arbejdermøde og oversendtes justitsdepartementet, hvorfra den igen er tilstillet nærværende komite. Sammesteds fremholdes også, at lovens konverteringsskala for vand og brød til almindeligt fængsel anses uheldig. Rigtigheden heraf må vistnok så meget mere erkendes, som den er forladt allerede af den militære straffelov, der går frem efter et ganske andet princip. Medens den almindelige straffelov anser den første dag som lige med den 30te, anser den militære straffelov de første 15 dage hver lige med 5 dages simpel arrest, den 25

Man har ikke hos os gjort den erfaring, at vand og brødstraffen er særlig farlig for sundheden. Ialfald er det ikke uantageligt, at andre frihedsstraffe, der til gengæld ere længere, dels direkte dels indirekte vil kunne have en ligeså skadelig indflydelse på sundhedstilstanden. Man har vistnok opgivet denne straf i de fleste fremmede lande, idet nu blot Danmark står tilbage ved vor side. Men i andre lande, navnlig England, har man dog bibeholdt andre legemlige straffe, og overalt anvendes forskellige skærpelser af fængselsstraffe i den militære ret og som disciplinærstraffe ligeoverfor straffanger. Det fortjente vistnok tillige at komme under overvejelse, om der ikke også, hvor der er tale om substitution af en sådan skærpet strafart istedenfor den almindelige fængselsstraf, kan være grund til ialfald at åbne adgang til at vælge en anden art skærpelse end vand og brød.

En *klasseinddeling* er, som bekendt, indført ved kgl. resl. af 20de januar 1886 såvel i fællesanstalterne som på Bodsfængslet. Jeg forudsætter, at denne ordning vedbliver, men antager tillige, at man også hos os bør optage den *foreløbige løsladelse*, en institution, om hvis hensigtsmæssighed der synes at herske almindelig enighed. Hvad angår de til *livsvarig straf* dømte, vil ordningen for disses vedkommende afhænge endel af, hvorvidt dødsstraffen bibeholdes eller ikke, og besvarelsen af spørgsmålet, om der for dem bør træffes særlige bestemmelser, sker derfor rettest i forbindelse med behandlingen af spørgsmålet om dødsstraffen.

—30 derimod lige med 14 dages. Lød man vand- og brødstraffens minimum være 4 og maximum 21 dage og hver af de første sex svare til 3 dages almindeligt fængsel, hver af de næste 3 til 4, de dernæste 3 til 5 o. s. v., vilde 21 dages vand og brød svare til 84 dages almindeligt fængsel. Gav man da 1 mellemdag efter den femte, 2 efter den tiende og 3 efter den 15de dag, vilde man nå netop 90 dage eller de 3 måneder.

Om frihedsstraffenes fuldbyrdelse i Sverige.

Fængselsreformen i Sverige daterer sig fra året 1840*).

I dette år udgav kong OSCAR DEN FØRSTE, der den gang var kronprins, sit berømte skrift: „Om straf og straffanstalter“, et veltalende opråb til det svenske folk om nødvendigheden af at foretage gennemgribende foranstaltninger med hensyn til omsorgen og behandlingen af faldne medmennesker samt til forebyggelse af forbrydelser.

Kriminaliteten i Sverige på denne tid var også skikket til at indgyde de alvorligste bekymringer. I femårsperioden fra 1835 til 1839 steg antallet af fængslede individer (indbefattet varetægtsfanger) i en konstant progression fra 12 799 på en befolkning af 3,025 000 indbyggere i 1835 til 18 357 på en befolkning af 3,138 000 indbyggere i 1839; det vil sige, i 1835 var der 1 individ fængslet på 236 indbyggere, i 1839 1 på 172. Medens befolkningen årlig steg 0,83 pct., steg fangernes antal 7,58 pct.; fangetallet øgedes altså 9 gange stærkere forholdsvist end befolkningen.

*) Literatur: G. F. ALMQVIST: La Suède, ses progrès sociaux et ses institutions pénitentiaires, Stockholm 1879; og Résumé historique de la réforme pénitentiaire en Suède, Stockholm 1885. F. DESPORTES: La réforme pénitentiaire en Suède, Paris 1882. OSCAR DEN FØRSTE: Om straf og straffanstalter 1840. HAGSTRÖMER: Om frihedsstraffen, Upsala 1875. Endelig Fångvårdsstyrelsens berättelser.

Reform var altså påtrængende nødvendig, og prins OSCAR betoner, at reformen må udgøre et helt system, kraftig og planmæssigt udført og optagende alle de emner, som dermed står i forbindelse, nemlig dels de, hvis formål egentlig er at forebygge forbrydelser ved bortryddelse af deres almindelige årsager, hvortil hører alt, som kan befordre sand religiøsitet, almindelig dannelse, økonomisk virksomhed og større velstand, dels også de, som tilsigter den allerede begåede forbrydelses afstraffelse og forbrydernes mulige forbedring.

I sidstnævnte henseende peger han hen på manglerne ved den bestående straffelovgivning og viser, at midlerne mod den stigende kriminalitet ikke måtte søges i strenge straffe. I årene 1838 og 1839 blev gennemsnitlig 60 individer dømt til døden, hvoraf 17 henrettedes; i Sverige fandt altså 1 henrettelse sted på 172 000 indbyggere, medens på samme tid i Norge kun 1 på 720 000 indbyggere, i Frankrig 1 på 447 000, i Preussen 1 på 1,700 000, i Bayern 1 på 2,000 000; blot i Spanien henrettes 1 på 122 000, og i Irland 1 på 200 000 samt i England 1 på 250 000. Af de ved udgangen af 1839 på strafarbejde ifølge dom hendsiddende 1795 var 693 dømt på livstid. Desuden bestod en række barbariske legemsstraffe: kagstrygning, (spøslitning) indtil „40 par“, hvert par udgørende 3 slag med 2 ris; fængsel på vand og brød indtil 28 dage i rad uden mellemfrist, foruden at de til strafarbejde dømt stadig var belagte med jern.

Når trods disse og andre strenge straffe forbrydernes antal stadig tiltog, så var dermed deres uhensigtsmæssighed indlysende, og man måtte se sig om efter andre straffemidler. Det kunde da ikke blive andre end frihedsstraffen, fuldbyrdet efter humane og rationelle principer.

De daværende fængsler i Sverige befandt sig i en ynkelig forfatning. Der var *arresthuse*, almindeligvis beliggende i kælderne under rådhuset, landshövdingens palads eller rundt om i distrikterne, og hvori hulter til bulter op-

bevarede varetægtsfanger, vand og brødfanger og almindelige fængselsfanger samt sådanne, der ventede på eksekutionen af idømt straf. Videre *strafarbejdsanstalter*, i regelen indrettede i hvælvinger i fæstninger eller gamle kongelige slotte, hvor fangerne stadig var belagte med jern, og hvor de i almindelighed ikke blev tvungne til at arbejde, hvad der forøvrigt ikke vilde være let på grund af mørket. Endvidere *tugthuse* for kvinder og endelig en del *tvangsarbejdsanstalter*, hvori hensattes vagabonder og folk („försvärlösa“), som ikke kunde ernære sig på lovlig måde, men hvori også ofte egentlig strafarbejdsfanger blev anbragte. „Fængslernes hovedformål“, siger ALMQVIST, „synes i denne periode at have været med mindst mulig bekostning at forhindre fangerne fra at rømme. Nogen foranstaltning til denne forbedring eksisterede ikke“.

Prins OSCAR giver i sit skrift en sammenligning mellem de to dengang bekendte og omdiskuterede fængselsystemer: taushedssystemet (det auburnske) og cellesystemet (det filadelfiske). Han vejer begges fortrin og mangler. Det auburnske system, siger han, hvor fangerne om natten er afsondrede og om dagen arbejder i fællesskab under streng taushedspligt, er vistnok et stort fremskridt, men gør det dog vanskeligt at håndhæve disciplinen og udfordrer en stadig anvendelse af straffe, der opirrer og fornedrer fangen, ligesom det nødvendiggør et uforholdsmæssigt stort opsynspersonale. Det er billigere med hensyn til fængselsbygninger, hvis man da ikke antager, at straffetiden ved det filadelfiske system på grund af straffens større intensitet kan betydelig nedsættes; thi isåfald er fordelene på sidstnævnte systems side. Af fordelene ved cellesystemet fremhæves, at det virker dybere og mere umiddelbart til fangens moralske forbedring, at det ved selvbetragtning og en pinlig, men velgørende ensomhed tæmmer hans sind og kvæler hans onde tilbøjeligheder; at det fremstiller arbejdet som en med længsel ønsket og trøstende sysselsættelse samt udvikler fangens arbejdsdygtighed. Og endelig, det ikke

mindst vigtige, at det fuldkommen forebygger skadelige bekendtskaber og farlige meddelelser mellem fangerne.

Af denne sammenstilling drager forfatteren følgende slutninger:

At cellesystemet fortrinsvis bør anvendes for at afsondre de på forbrydelsens bane indtrædende ulykkelige væsner fra gamle, gråhædede misdædere, da den smittende vevsvirkning, som i vore fængsler frembringer en vedvarende og stigende sædernes fordærvelse, kun på denne måde ganske kan forekommes.

At dette system tillige med de bedste følger lader sig anvende på individer, hvis forbedring anses mulig, og som efter udstået fængselsstraf skal vende tilbage til samfundet.

At alle herreds-, lens- og øvrige varetægtsfængsler, korrektionsanstalter samt fængsler, i hvilke fanger, der er dømt på bestemt tid, indespærres, bør være forsynede med celler og indrettede overensstemmende med pennsylvanske ensomhedsprincip.

At det auburnske system dernæst blot synes anvendeligt, forsåvidt man mistvivler om muligheden af fangernes forbedring (f. ex. sådanne, som flere gange ere faldne tilbage, eller allerede i længere tid har været udsatte for vore nuværende fængsleres dybe demoralisation) samt for dem, der er dømte på længere tid end den, hvori man hidtil har antaget, at ensomhedsprincippet kan anvendes uden fare for fangens helbred.

Vi har så udførlig gennemgået prins Oscars skritt, både fordi det på grund af sit indhold er mærkeligt, og fordi det danner udgangspunktet og i væsentlige dele programet for fængselsreformen i Sverige ligesom hos os. Vistnok har forholdenes krav og den ved erfaringen vundne større indsigt i mangt og meget foranlediget modifikationer i de af ham opstillede ledende grundtanker, men, som den efterfølgende fremstilling vil vise, har man i Sverige dog søgt at holde sig så nær ind til disse som muligt, og den

kongelige forfatters ånd har hvilet over det storslagne reformarbejde, som under energisk og utrættelig samvirken af de bevilgende, administrative og lovgivende myndigheder har hævet Sveriges fængselsvæsen op til et mønster for hele den øvrige verden. Som et bevis på, hvilken virkning prins Oscars skrift allerede strax havde, må nævnes, at rigsdagen, som, da bogen udkom, var samlet, ikke gik fra hinanden, førend den havde besluttet opførelsen af *cellefængsler* for alle varetægtsfængsler og til disse øjemed bevilget næsten 2 millioner kr. Senere har rigsdagen beredvilligen ydet, hvad der af fængselsstyrelsen er forlangt dels til nye fængsler, dels til ombygning af de gamle, og i alt har den til *fængselsbygninger* siden 1840 bevilget over 6 millioner kr.

Fængselsvæsenets *overordnede ledelse*, der tidligere var delt mellem en hel del civile og militære myndigheder, blev i 1825 overdraget en civil kommission på 3 medlemmer der havde under sig et kontor på 17 mand. Men denne kostbare ordning viste sig besværlig og lidet hensigtsmæssig, hvorfor den ved en forordning af 22de november 1877 blev afløst af en ny.

Ifølge samme består fængselsstyrelsen nu af en generaldirektør og to bureauchefer, hvoraf den ene bestyrer sekretariatet, den anden kontoret for økonomien og regnskabsvæsenet. Ved kontorerne er desuden ansat 9 mand.

Fængselsstyrelsen er en uafhængig myndighed, der ikke står under regeringen, og hvis forretningsområde er bestemt ved lov. Den modtager kun de ordre, som gives af kongen i statsråd efter foredrag af justitsministeren. Generaldirektøren er udnævnt af kongen og afsættelig uden dom.

De to bureauchefer, der også er udnævnte af kongen og afsættelige, foredrager for generaldirektøren de sager, som ligger under deres kontor; de har blot rådgivende stemme, men kan forlange sin afvigende mening protokollet. I vigtige sager tilkaldes de begge til rådslagning.

Under generaldirektøren ligger den almindelige ledelse

ikke blot af fængslerne, men også af rigets øvrige penitentiære anstalter. Han inspicerer eller lader dem inspicere hvert år; ligeså giver han hvert år en indberetning om deres tilstand til kongen. Han udfærdiger alle regler og udøver den disciplinære myndighed indenfor de af loven afstukne grænser. Han forbereder fængselsbudgettet og våger over regnskabsvæsenet. Han udnævner og afsætter alle fængselsfunktionærer, der af ham er ansatte. Særlig at mærke er, at han forbereder alle ansøgninger om benådning og forandring i idømt straf, ligesom han har at afgive indstilling om reformer i straffe- og fængselslovgivningen. Generaldirektørens indstillinger foredrages for kongen af justitsministeren.

Ved denne ordning har man opnået enhed og kraft i administrationen, skønt det ikke kan negtes, at det er et stort og kostbart maskineri. Det er imidlertid, som vi skal se, et ikke ringe antal penitentiære anstalter, som denne administration har et våge over.

Når vi derpå går over til at omtale de svenske fængsler, forbigår vi de små hjælpefængsler og politiarrester, som findes rundt om i småbyerne og distrikterne, og som holdes af kommunerne. Ligeså de såkaldte arbejdsanstalter, hvori indsættes vagabonder og folk, som ikke kan ernære sig på lovlig måde (försvarslöse), hvoraf der findes 4 for mænd og 1 for kvinder, og som på en enkelt undtagelse nær er gamle fællesanstalter.

De egentlige fængsler inddeles i to slags: lensfængsler og centralanstalter.

Lensfængslerne. Som allerede bemærket besluttede rigsdagen i 1840 oprettelse af cellefængsler for varetægtsfanger, hvis bygning strax skulde påbegyndes. Dette er de såkaldte lensfængsler, der nu også er bestemte til at optage alle fanger, som er dømte til fængselsstraf samt til strafarbejde under 2 år.

Efter 1840 har der nu rejst sig i alt 44 sådanne fængsler i landets forskellige egne fra Malmø til Haparanda.

De er for det meste beliggende isoleret i udkanten af en by, og alle er byggede efter én plan, i form af en romersk T. Den vertikale del af denne T indeholder direktørens bolig og kontor, retslokale samt de fornødne rum til køkken, varmeapparater, sygehus, magasiner osv.

Den horisontale del udgør det egentlige fængsel. Cellernes antal er forskelligt. Det største fængsel, Stockholms, har 167 celler, Malmø og Kalmar har 107; de mindste har fra 4 til 16. Gennemsnitlig falder på hvert af de 44 fængsler 56 celler. Af disse er en del mørke og bestemte til straf for disciplinære forseelser; de øvrige får lys gennem et vindu, hvis flade udgør 0.45 til 0.75 m². Cellernes størrelse er mellem 19 og 22 m³ (altså mindre end cellerne i de norske distriktsfængsler, der efter lov af 13de oktober 1857 § 15 må være mindst 24 m³ og i regelen er større). Fængslernes udstyr er så nøgternt som muligt. Opvarmningen foregår i de mindre fængsler ved bilæggerovne, en for to celler, hvori der lægges i fra korridoren; i de fængsler, hvis celleantal overstiger 50—60, sker opvarmningen ved centralapparater med varmvands-cirkulation.

Bygningen af disse 44 fængsler har ialt kostet en sum af henimod 5 millioner kr. Da cellernes samlede antal udgør 2514, koster hver celle ca. kr. 2000 (heri iberegnet de nødvendige bygninger til direktørbolig, udvendige rum osv.).

Ved denne omkostnings beregning er dog at bemærke, at deri ikke indgår grunden, hvorpå fængslerne står, idet denne dels forhen tilhørte staten, dels blev overladt gratis af kommunerne i de nærliggende byer, som derved fik ret til uden betaling at bruge statens fængsler til sine fanger istedenfor de gamle politiarrester.

Fremdeles bemærkes, at omkostningerne ikke er blevne ubetydelig formindskede derved, at man overalt, hvor det har været muligt, har benyttet fangerne selv til byggearbejdet, og betalingen for deres arbejde, beregnet efter den ind-

tægt, de på anden måde vilde have skaffet staten, udgør ikke mere end 6 à 7 pct. af bygningsomkostningerne.

Endelig er i det nævnte beløb ikke medregnet planer og tegninger samt overopsyn med byggearbejderne, der er ydet af administrationens fast ansatte arkitekt, som har en årlig løn af kr. 4200.

Medens der således helt fra 1840 arbejdedes kraftigt på grundlæggelse af nye og rationelt indrettede fængsler for varetægtsfanger og mindre forbrydere, vedblev de større strafanstalter for ældre forbrydere endnu en lang tid at befinde sig i en ynkelig forfatning. Gehejmeråd ZAHN, der i 1857 efter opdrag af den sachsiske regering besøgte forskellige fremmede strafanstalter, skriver således om Malmø strafanstalt, at den gav „nach allen richtungen hin ein interessantes bild vergangener zeiten“. Det var gamle fællesanstalter med alle de mangler, der i regelen fulgte disse dårlige rum, fælles sovesale osv. Endnu så sent som i 1867 blev der i Karlskrona endog åbnet en ny anstalt efter det gamle fællessystem.

Følgerne af denne tilstand var sørgelige. Tiltrods for de store opofrelser, som var gjort til fængselsvæsenet — indtil 1872 ca 5 millioner kr. — vedblev forbrydelsens antal at være forholdsvis stort, og især var tilbagefalden foruroligende. I nævnte år udgav justitieråd K. OLIVERCRONA sit bekendte værk „Om orsakerna till återfall till brott och om medlen at minska dessa orsakers skadliga verkningar“. Han påviste klart og indtrængende centralfængslernes slette tilstand og i det hele den daværende straffefuldbyrdsels mangel på evne til at realisere straffens formål og navnlig til at skærme mod recidivisternes voxende skare. Den samme år i London afholdte internationale fængselskongres og den derunder stedfundne frugtbare diskussion af penitentière spørgsmål mellem fagmænd fra den hele verden bidrog også sit til at sætte centralfængslernes reform på dagsordenen i Sverige. Og atter åbnede

rigsdagen villigen statskassen for de betydelige beløb, som i den anledning var nødvendige.

Reformen er vistnok endnu ikke tilendebragt, men den er langt fremskreden, og den offervillighed, energi og dygtighed, hvormed der hidtil er arbejdet, giver et godt håb om en lykkelig afslutning på det store værk.

Centralfængslerne falder da i to store klasser: de nye eller reformerede og de gamle.

De *nye* centralfængsler er alle indrettede med det på londonerkongressen vedtagne princip for øje, ikke at optage mere end 500 fanger. De er fire i tallet, alle kun bestemte for mandsfanger:

1. *Nya varsvet* i nærheden af Göteborg, hvis anlæg forøvrigt allerede blev besluttet i 1870. Det er anlagt på et gammelt marinen tilhørende skibsværft, hvis bygninger, såvidt muligt, er benyttede og forandrede. ALMQVIST kalder det Sveriges bedste strafansfalt. Den indeholder 58 dag- og natceller samt 236 natceller. Omkostningerne ved bygningen udgjorde ca. kr. 108000. Åbnet 1875.
2. *Malmø*, en fuldstændig ombygning af en gammel fæstning, der i lange tider havde tjent som strafanstalt. Her er indrettet 137 dag- og natceller og 304 natceller. Ombygningen har kostet ca. kr. 305000. Åbnet 1876.
3. *Långholmen*, i nærheden af Stockholm, med 208 dag- og natceller og 300 natceller. Omkostningerne udgør ca. kr. 606000. Åbnet 1878.
4. *Karlskrona*, oprindelig bygget efter det gamle fælles-system med fællesrum for 300 og dag- og natceller for 26, åbnet 1867; senere ombygget med 300 natceller, der toges i brug i 1881. Den oprindelige bygning kostede ca. kr. 296000; ombygningen kostede??

Samtlige fængsler er desuden forsynede med fællessale til arbejde og ophold om dagen samt boliger for direktøren og en del af personalet og alle nødvendige rum til

kontorer, køkken, bad, sygehus, skole og kirke, magasiner osv. Paa Långholmen er dog køkken og alle økonomi-rum placerede i en gammel bygning indenfor fængslets område.

Dag- og natcellerne er gennemgående noget større end i lensfængslerne. Natcellerne er derimod temmelig små, men den halve del af dørene består af sprinkelværk, og da de vender ud mod korridoren, får cellerne lys og luft herfra. Arbejdssalene er luftige og lyse. Opvarmningen sker i regelen ved centralapparater med damp, dog bruges tildels bilæggerovne. Til belysning bruges i regelen gas; på Långholmen anvendes dog kun olielamper, da man ikke har villet indlægge gasledninger i påvente af snarlig indførelse af elektrisk lys.

Angående omkostningsberegningerne henvises til de ved lensfængslerne gjorte bemærkninger; ved centralfængslerne har man dog i endnu højere grad benyttet fangehjælp til byggearbejderne.

Af *ældre* centralfængsler har man et for mænd og tre for kvinder.

Det for *mænd* i Landskrona har fællesrum for 300 fanger. Dog findes 32 dag- og natceller.

De tre for *kvinder* i Stockholm (Norrholm), Norrkøping og Gøteborg har fællesrum for resp. 250, 200 og 100 fanger samt resp. 24, 16 og 6 dag- og natceller. Det er gamle, dårlige anstalter, og deres afløsning af nye og tidsmæssige står øverst på dagsordenen.

Efter således at have givet en oversigt over fængslernes bygning og indretning, går vi over til i korte drag at skildre den måde, hvorpå straffen i samme fuldbyrdes.

Den gældende svenske straffelov af *16de februar 1864* kender to arter af frihedsstraffe:

Straffarbejde, der idømmes enten på livstid, eller på bestemt tid ikke under 2 måneder og i regelen ikke over 10 år. Kap. 2 § 5.

Fængelse idømmes enten direkte for forbrydelser og må da ikke sættes under 1 måned og ikke over 2 år eller

substitueres for uerholdelige bøder for en tid af 3 dage indtil 60 dage efter en i loven fastsat skala. Kap. 2 § 6 samt §§ 10 og 11 jfr. lov af 16de Maj 1884.

Bestemmelserne om *fuldbyrdelsesmåden* af disse straffe findes i de kongelige forordninger af 21de december 1857, 30te maj 1873 og 16de maj 1884 samt i forskellige resolutioner og reglementer.

Fængselsstraffen fuldbyrdes, som før nævnt, i lens-fængslerne og altså i celle. Isolationen er absolut og overholdes også i skole, kirke og under gårdturen. I kirken og skolen er indrettet cellestole, og fangerne føres derind en for en, så at de ej ved, hvem der er deres sidemand; de føres med nogle skridts mellemrum til gårdturen, der foregår i strålegårde. Fængselsfangeren erholder ingen reduktion i straffetiden, fordi han udholder den i celle. Kan fangeren skaffe sig bedre underhold og større bekvemmelighed, end fængslet yder, er det ham tilladt, forsåvidt det er foreneligt med fængslets orden og sikkerhed¹⁾. Dette gælder efter forordningen af 1884 dog ikke fanger, der afsoner uerholdelige bøder med fængsel, idet disse maa tage, hvad fængslet byder; denne bestemmelse fandt man nødvendig, da loven af 16de maj 1884 afskaffede fængsel på vand og brød, der tidligere var den regulære konversionsstraf for bøder²⁾. Samme forordning pålægger også sådanne fanger *arbejdspligt*. Disse særskilte regler kommer dog ikke til anvendelse, når det konverterede fængsel sammenlægges med almindeligt fængsel. Almindelige fængselsfanger har nemlig ikke arbejdspligt, men *ret* til at sysselsætte sig med passende arbejde, forsåvidt de kan skaffe sig sådant selv, naturligvis under fornøden kontrol. Skaffer fangeren selv arbejde selv, får den selv den hele fortjeneste. Skaffer direktøren dem arbejde, går en trediedel af fortjenesten til ham.

¹⁾ Fangeren kan her bruge sine egne klæder og møbler, hente mad fra hyn osv.; brændevin og tobak tillades ikke.

²⁾ Dette var den eneste form, hvorunder straffeloven af 1864 kendte vand- og brødstraffen. Kap. 2 § 10.

Hvad angår fangens samkvem med udenverdenen, har han ret til at modtage besøg af sin hustru, forældre, børn og søskende, dog at anmeldelse herom forud sker til direktøren, der, om han finder det fornødent, kan bestemme, at en funktionær skal være tilstede under samtalen. Af andre personer kan fangen ikke modtage besøg uden speciel tilladelse. Han har ret til at korrespondere, men både ind- og udgående breve gennemlæses og kontrolleres af direktøren.

Strafarbejdsfangerne falder i to klasser: de, som ere dømte til strafarbejde på en tid af *under* 2 år, og de på længere tid dømte.

De *førstnævnte* udholder, som før bemærket, sin straf i lensfængslerne, altså i celler, og om deres isolation gælder, hvad ovenfor er forklaret om fængselsfanger. Dog får strafarbejdsfangerne for den tid, som de tilbringer i celle over 3 måneder, en fjerdedels afslag. Bliver den, der til udståelse af strafarbejde er indsat i celle, inden straffen er udstået, dømt for en forbrydelse, begået før eller efter, til yderligere strafarbejde på en tid, som forud sammenlagt med det forud idømte ikke overstiger to år, så skal også det sidst idømte strafarbejde udholdes i enrum, og fangen får samme afslag i straffetiden, som om begge straffe samtidig var idømte. Overstiger den samlede straffetid 2 år, da skal fangen, inden han overflyttes til det andet fængsel, i enrum udsidde den tid, som modsvarer den først idømte straf. Der gøres her, ligesålidt som ved fængselsstraf, nogen forskel på mænd og kvinder.

Den *anden* kategori af strafarbejdsfanger, som er dømte på en tid af over 2 år, hensættes i centralfængslerne.

Foruden at man i Sverige forlængst har indset nødvendigheden af særskilte anstalter for mænd og kvinder, har det forholdsvis store antal centralfængsler, hvorover man der råder, muliggjort en fordeling og sigtning af fangerne, således at man til hver anstalt kun sender visse klasser af forbrydere, modsat den tidligere og hos os gæl-

dende ordning, at forbryderens bosted eller misgerningsstedet er afgørende for, hvor straffen skal afsones.

Denne *klassifikation*¹⁾, der i høj grad letter fangernes behandling og fængslernes bestyrelse, er for *mandlige* fangers vedkommende følgende:

1. Unge forbrydere, som ej har fyldt sit 22de år, samt ældre, der ere dømte for forbrydelser, som ikke medfører „förlust af medborgerligt förtroende“ (straflovens kap. 2 § 19) optages i „Nya Varfvat“.
2. Forbrydere under 40 år, som er dømte for vanærende forbrydelser (o: de, som medfører tab af medborgerlig agtelse), sendes fra de midtre og nordlige dele af riget til Långholmen, fra de sydlige len til Malmø.
3. Arbejdsføre forbrydere over 40, dømte til strafarbejde på bestemt tid for vanærende forbrydelser eller til strafarbejde på livstid, indsættes i Karlskrona.
4. Ikke arbejdsføre forbrydere, dømte til tidsbestemt strafarbejde for vanærende forbrydelser eller til strafarbejde på livstid, henses endelig til Landskrona.

De *kvindelige* fanger fordeles således:

1. De for barnemord dømte fanger sendes til Gøteborg, dog kun fra de søndre len.
2. De, som ere dømte til strafarbejde på livstid samt til tidsbestemt strafarbejde for falsk, mened, tyveri, røveri og mordbrand, indsættes i Norrkøping.
3. Til Norrmalm kommer alle andre kvindelige fanger, der er dømte til tidsbestemt strafarbejde (over 2 år).

De i centralanstalterne hensiddende fanger behandles efter auburnske principer o: om dagen arbejder de på fælles arbejdssale i mindre afdelinger og har ikke ret til at samtale med medfanger, uden forsåvidt arbejdet gør det fornødent; om natten indelukkes hver i sin celle, hvor han også indtager sine måltider.

Til en vis grad er man i Sverige gået ind på et *pro-*

¹⁾ Et led i strafarbejdsfangernes klassifikation kan det jo også siges at være, at strafarbejde under 2 år udholdes i lensfængslerne.

gressivt system. Forordningen af 30te maj 1873 foreskriver nemlig, at fanger, som er dømte til tidsbestemt strafarbejde på en tid af over 2 år, skal holdes i enrum en sjattedel af den idømte straffetid, dog ikke under 6 og ikke over 12 måneder. For den tid, straffen således udholdes i enrum, skal fangen i den hele straffetid få afdrag af en trediedel af den tid, hvormed cellestraffen overstiger 3 måneder. Livstidsfanger skal ved straffetidens begyndelse holdes i enrum i 12 måneder. Om sådant strafarbejde i enrum gælder forøvrigt samme bestemmelser som om det, der udholdes i lensfængslerne.

Forordningen 1873 står dog kun fordetmeste på papiret for kvindefangers vedkommende, idet det blot er i Norrkøping, man har kunnet efterleve den, medens man på Norrmalm og Gøteborg ikke på langt nær har tilstrækkeligt antal celler. Enkelte landshövdingar har da anvendt loven således, at de lod kvindefangerne sidde i lensfængslerne (hvor de også sad i varetægssarrest), indtil den lovbestemte cellestraf var fuldbyrdet, og først derefter overførte dem til centralfængslerne; men denne praxis blev misbilliget af fængvårdsstyrelsen og er forladt. Forordningen 1873 knytter også til sine bestemmelser betingelser „der så ske kan“.

Når undtages disse bestemmelser om, at den første tid af strafarbejde skal udholdes i celle, har man i Sverige ingen *legal progression* indført i fængslerne. Den svenske generaldirektør ALMQVIST, der er faderen til centralfængslernes reorganisation, og med ham de fleste svenske fængselsdirektører, er ikke gunstig stemt for en sådan i detail gående gradation af straffetiden, som her det irske system forlanger. Dels finder de, at en sådan gradation kan gøre straffen for let for fangen, der ligesom stadig holdes under armene, dels at den vil medføre et så kompliceret maskineri med karaktergivning, bogholderi o. s. v., at arbejdet hermed vilde være for stort og besværligt i forhold til det udbytte, som antages at kunne vindes derved. Navnlig

gælder disse indvendinger de kortere straffetider. Der henvises også til Irland, hvor det egentlige irske system blot anvendes på *penal servitude*, hvis minimum er 5 år. Skulde den samme grænse opstilles i Sverige, vilde kun en liden brøkdel af fangerne få nyde godt af den progressive behandling¹⁾

Det er imidlertid blot en *legalt bestemt* opstigning i klassen, som de svenske fængselsmænd har imod. I teorien ialfald erkender de den opdragende magt, som ligger i en fremadskriden fra mindre til større frihed. Men de mener, at det bør være lagt i enhver fængselsdirektørs hånd at lømpe denne fremadskriden for den enkelte fange uden at være bunden af visse tids- og andre bestemmelser, som kan være gode nok i sin almindelighed, men ikke passer for hver enkelt.

Det være her tilladt at indskyde den bemærkning, at det, når man først anerkender fordelene ved en progressiv fangebehandling, dog ikke turde være hensigtsmæssigt ganske at savne almindelige bestemmelser om den måde, hvorpå progressionen skal gå for sig. At lægge sagen ganske i fængselsdirektørens hånd forudsætter hos denne egenskaber, som sjelden findes. Det mål af frihed og fordele, som indrømmes den enkelte fange, får let udseende af en tilfældighed, der vækker misnøje hos de øvrige fanger, medens de, hvor loven fastsætter progressionen, mere føler sig under dens umiddelbare regime og føler sig sikrere på en retfærdig og ligelig behandling,—noget, der er af den allerstørste betydning for disciplinen. Denne mening, at

¹⁾ Efter fængvårdsstyrelsens berättelse for 1884 var antallet af tilkomne strafarbejdsfanger i 1883 og 1884 respektive 1584 og 1654. Af disse var respektive 1266 og 1334 dømte på en tid *under* 2 år, respektive 303 og 306 *over* 2 år og respektive 15 og 14 på livstid. De statistiske tabeller viser ikke, hvormange af de nævnte 303 og 306 er dømte på en tid af over 5 år, men en undersøgelse af de forbrydelser, hvorfor strafarbejde er idømt, sammenholdt med lovens straffesatser giver anledning til at formode, at det kun er tilfældet med ca. $\frac{1}{3}$.

det ikke er heldigt ganske at savne almindelige bestemmelser, bestyrkes ved den måde, hvorpå sagen tages i de svenske fængsler. Det viser sig her, at når loven ikke tvinger fængslets foresatte til at beskæftige sig med hver enkelt fanges forhold, så bliver der lidet eller intet af med progressionen. De svenske fængselsdirektører, med hvem vi har haft anledning til at tale, indrømmede også, at der ikke var nogen egentlig progression i deres fængsler.

Hvad straffangernes behandling iøvrigt angår, foreskriver forordningen 1857, at de ej må forskafe sig eller modtage underhold, beklædning eller andet udover, hvad fængslet yder. Uden vedkommendes tilladelse må de ej modtage eller afsende brev eller bud fra eller til nogen anden person indenfor eller udenfor fængslet eller modtage besøg af andre end vogterne, den ved fængslet ansatte læge eller præst samt de personer, som bestyrer fængslet eller på embedsvegne har med dets affærer at gøre.

Videre er fangerne pligtige til at udføre det *arbejde*¹⁾, som pålægges dem. Af arbejdets udbytte tilstås fangen et vist beløb; der fastsættes et vist normaldagsarbejde, og for det arbejde, fangen om ugen udfører over 6 normaldagsarbejder, erholder han en vis godtgørelse; i de tilfælde, hvor et sådant normaldagsarbejde ikke lader sig opstille, bestemmes fangernes arbejdsfortjeneste efter et skøn. Det er fængslets lokale myndigheder, som bestemmer arbejdsfortjenestens størrelse, der afhænger af arbejdets kvalitet og kvantitet og ikke må overstige ca. 30 øre pr. dag²⁾.

¹⁾ Arbejdet drives væsentlig på den måde, at arbejdskraften udlejes til private arbejdsherrer (undtagen på Nya Varfvet). Man søger imidlertid såmeget som muligt at komme bort herfra på grund af de ulemper, som er forbundne med dette system.

²⁾ Fangernes arbejdsfortjeneste synes i Sverige at gå for højt op. En kvindefange på Norrmalm kunde således tjene op mod 2 kr. om ugen, og når nu en sådan får fri kost og logi og klæder og desuden kan lægge sig op ca. 100 kr. om året, er hun uforholdsmæssigt heldig stillet i sammenligning med en fri tjenestepige, der som oftest må arbejde både flere timer i døgnet og endnu hårdere og og ikke på langt nær kan tjene såmeget. Herved

Af samme har fangen ret til at disponere over $\frac{2}{3}$ parter til forbedring af sin kost o. lign. eller til understøttelse af sin familie, medens det øvrige oplægges for ham til hans løsladelse.

Fangerne erholder i fængslerne *undervisning*, men hermed er man lidt forsigtig i Sverige. Lærernes antal er gennemgående mindre end i Danmark og Tyskland, navnlig for ældre fanger. Undervisningen indskrænker sig til religion og de almindelige skolefag, hvilket dog ikke er til hinder for, at en fange, som ønsker det og har de nødvendige betingelser, gives en videregående undervisning. Der ligger naturligvis ikke under nogen miskendelse af undervisningens store betydning, men man tror at have erfaring for, at interessen lettere holdes vedlige, når man giver noget mindre.

Indenfor lovens ramme er der naturligvis givet fængselsdirektørerne en vis frihed med hensyn til de enkelte fangers behandling. Meningen med den ovenfor omhandlede klassifikation er jo også at give et fingerpeg i denne retning. På Nya Varfvet består således arbejdet nogen tid før fangernes løsladelse i forfærdigelse af de almindeligste agerdyrkningsredskaber, og, da anstalten besidder en større jordvej, også for en del i agerdyrknings- og havearbejde, da det antages, at de fleste ved løsladelsen vil få anvendelse ved jordarbejde. Om aftenen får de gode fanger, som ønsker det, undervisning i konstruktionstegning og andre ting, som kan være til nytte for fremtiden. Den hele fangebehandling på *Nya Varfvet* har en mere *reformatorsk* end strengt straffende karakter; anstaltens befolkning består jo af dem, som af ungdoms letsindighed eller af lejlighedsårsager er blevne forbrydere, og om hvis fuldstændige re- habilitation man tør nære det bedste håb. Fangerne i *Malmö* og på *Långholmen* er vistnok grove og ihærdige forbrydere,

---

er naturligvis intet udtalt mod, at fangerne overhovedet erholder en arbejdsfortjeneste, hvis store betydning i disciplinær henseende nu er almindelig erkendt.

men som dog endnu er i den alder, at man kan have håb om, at de kan forbedre sig, og som det gælder om ved streng tugt og disciplin at bøje og afskrække fra at ture videre frem på lastens bane og ved alvorlige forestillinger at bringe dem til at indse det ufornuftige og unyttige i deres tidligere levesæt. *Karlskrona* huser den håbløse og uforbederlige flok af vanetyve og andre forbrydelsens proletarer; det er dem, som man må passe godt på, fordi det at slippe dem løs er at slippe dem løs mod samfundet, hvis orden og sikkerhed de ikke kan lade være at forstyrre, og som bør holdes under streng tugt og til hårdt arbejde, mindre til gavn for sig selv end til et advarende eksempel for andre. I *Landskrona* endelig har man de gamle og affældige; man forlanger kun let arbejde af dem og nøjer sig med at holde dem fast uden at sætte dem under nogen streng disciplin. Denne anstalt ligner mere et sygehus end et fængsel; det er en slags hospital for forbrydelsens invalider.

Den foregående fremstilling vil have vist, at man under reformarbejdet er gået frem efter en intelligent og bevidst plan, og at man er nået til en alle penitentiære anstalter omfattende sammenhængende organisation. Man er imidlertid ikke på langt nær færdig, og det bilder man sig heller ikke ind. For det *første* er fængselsvæsenet et felt, hvor man som på alle andre psykologiske felter er henvist til at prøve sig frem; og om der end kan hentes megen vejledning og belærelse fra andre lande, så er der dog så mange ting, som med hensyn til et fængselssystems brugbarhed for det enkelte land kommer i betragtning, — klimatiske og nationale ejendommeligheder, folkets kulturstandpunkt og dermed sammenhængende almindelige sociale og moralske forhold, straffelovens indretning osv., at man gør bedst i at prøve sig frem i sit eget land. Og det land, som da vil have det bedste — således som Sverige ved sine mange opofrelser for fængselsvæsenet klart har lagt for dagen, at det vil — kan da ikke undlade

efterhånden at indføre de forandringer og forbedringer, som erfaringen viser ønskelige. Men *der næst* venter samtlige kvindefængsler og mandfængslerne på en nyordning, der især for de førstes vedkommende er påtrængende nødvendig.

Det tør da være, at man under det videre reformarbejde tildels vil slå ind på lidt andre veje, idet det ikke har manglet paa vægtige stemmer, som finder, at det i de nye centralfængsler herskende fællessystem, tiltrods for fængslernes fortrinlige indretning og de øvrige forholdsregler, som er tagne, dog yder for liden garanti mod den moralske smitte mellem fangerne. Den nys afdøde generaldirektør ALMQVIST, der har været sjælen i omorganisationen, lægger ikke skjul på, at han skulde have ønsket en videregående anvendelse af enrumsfængslingen, og beklager, at den bestående lovgivning har været til hinder herfor. Han siger herom i sit udmærkede værk „La Suède, ses progrès sociaux et ses institutions pénitentiaires“ pag. 85:

„I Sverige har man ikke miskendt statens pligt til at unddrage fangen fra samkvem med forbrydere, som er mere fordærvede end han selv, og fra den sædernes fordærvelse, som deraf er følgen; men af frygt for, at længere cellestraf skulde skade fangens moralske og fysiske sundhed, har man ikke troet at burde anvende enrumsfængslingen for straffetider over 2 år, hvilke på grund af den foreskrevne afkortning svarer til et ophold i celle af $18\frac{3}{4}$ måneder. Den erfaring, som indtil denne dag er erhvervet i andre lande, har imidlertid bevist, at enrumsfængslingen kan udstrækkes til en periode af flere år uden nogen fare for fangens sjælelige tilstand, og det er at forudse, at en tid vil komme, da lovgivernes mening vil forandre sig. I stedet for det gamle filadelfiske system må man indføre en fuldstændig afsondring mellem fangerne, idet man sørger for, at de får tilstrækkelig adgang til moralvækkende meddelelser og samkvem. Da man mangler tilstrækkelig modvægt mod den slette indflydelse, som samkvemmet i fælles-

anstalterne øver, vil lovgivningen uden tvivl finde sig nødt til mere og mere at udstrække anvendelsen af cellestraffen under en mere rationel form. Imidlertid har fængselsbestyrelsen, som har været nødt til at holde sig til den bestående lovgivning, søgt at nærme sig så meget som muligt det ønskede mål.“

Den mere rationelle form af cellestraffen, som ALMQVIST tænker sig, synes at falde sammen med den i Belgien anvendte, det såkaldte *separationssystem*.

At ikke ALMQVIST efter 1878 har skiftet mening, og at ialfald det irske system ikke har nogen udsigt til at blive indført i Sverige, fremgår af følgende citat af hans sidste værk: „Résumé historique de la réforme pénitentiaire en Suède“, udarbejdet i anledning af den internationale fængselskongres i Rom i oktober 1885, pag. 34.

„Allerede i begyndelsen af den periode (o: omkring år 1857) havde rygtet om de fordele, som det progressive irske system ydede, udbredt sig til Sverige. Idet man tilskrev det nævnte system den store formindskelse i antallet af strafarbejdsfanger (convicts), som efter 1854 havde fundet sted i Irland, anbefalede visse personer dette system og ivrede for dets indførelse i Sverige¹). Imidlertid, med al anerkendelse af det theoretisk rigtige og filantropisk tiltalende, som findes i samme, kunde man dog ikke undertrykke sine tvivl om muligheden af at realisere disse prisværdige ideer. Det er smukt at yde fangen i hans bestræbelser for at være opmærksom, lærvillig og lydige et middel til at erhverve en gradvis befordring til betinget frigivelse og på samme tid opmuntre ham til at øve sig i at beherske sig selv; men for retfærdigt at bedømme fan-

---

¹) Ifølge TAUFFERS: Beiträge zur neuesten Geschichte des Gefängniswesens, 1885 pag. 36 blev regeringen af rigsdagen i 1873 anmodet om at tage under overvejelse, om det progressive system, der viste sig så fordelagtigt i andre lande, ikke også kunde blive indført i Sverige.

gernes opførsel er administrationen afhængig af de lavere fangevogtere, som har opsyn med fangerne og deres måde at være på. Hvorledes kan man i ethvert tilfælde hos disse vogtere vente at finde de nødvendige egenskaber, en ufravendt påpasselighed, god dømmekraft og en usvigelig upartiskhed? Og dog, mangler en eneste af disse egenskaber, må det hele system vakle. Man kan ikke negte, at dette system, i særdeleshed på grund af de tilfældigheder, på hvilke fremadskridningen er baseret, er kompliceret og meget vanskeligt at udføre. Forøvrigt har erfaringen vist, at det løfte, som på forhånd gives fangerne om, at straffetiden skal blive forkortet i forhold til deres opførsel, ikke i ethvert tilfælde har kunnet opfyldes, og at en sådan skuffelse ikke har kunnet undgå at virke skadelig på fangens forbedring.

I betragtning af disse vanskeligheder og af, at formindskelsen af strafarbejdsfangernes antal i Irland viste sig at have sin grund andensteds end i straffesystemet, betænkte fængselsbestyrelsen sig på at støtte forslaget om at indføre systemet i Sverige, så meget mere som de grunde, der havde foranlediget dets indførelse i Irland, ikke var tilstede hos os.

Der viste sig også tegn til, at i Irland den anordnede fuldbyrdelsesmåde af strafarbejde ikke kunde gennemføres.

Istedenfor at importere fra et fremmed land et straffesystem, som der var produktet af gamle og nedarvede sædvaner, har man i Sverige ikke bekymret sig om disse fremmede utopier og lærde teorier, som ofte kun er frugten af, at man forudsætter tilstande, der ikke svarer til virkeligheden. Vi har hos os tillæmpet det første stadium af det irske system (first stage), men ikke resten. Den metode, som er anvendt hos os, er enkel at udføre og let at kontrollere.

Som af det foregående vil erfares, er *betinget løsladelse* ikke indgæet som led i den svenske straffuldbyrdelse. Kongen plejer dog med visse mellemrum at gennemgå

listerne over livstidsfanger og at benåde de mindre grove forbrydere, som i de sidste 10 år har opført sig godt, på betingelse af fremtidig retskaffen vandel. Af disse benådnings syns man dog at have haft liden glæde, idet det skal have været nødvendigt at sætte gennemsnitlig 3 af 4 af de således benådede på grund af nye forbrydelser tilbage i strafanstalten¹⁾.

Løsladte straffanger har for den første tid af sin frihed en god hjælp i sine opsparede arbejdspenge, der ofte udgør ikke ganske ubetydelige beløb. ALMQVIST bemærker også, at siden fangerne i lensfængslerne holdes absolut isolerede og således ikke kan blive demoraliserede under straffetiden, er publikum, som skønner betydningen heraf, ikke længere så bange for at tage dem i sin tjeneste efter løsladelsen²⁾

Forøvrigt har der til understøttelse af løsladte fanger dannet sig rundt om i landet foreninger, der arbejder sammen i tilslutning til en centralforening i Stockholm.

Udgifterne bestrides ved kommunale og private bidrag; der ydes også tilskud af det såkaldte „besparingsfond“, en kasse, som $\frac{1}{6}$ af arbejdsudbyttet i lensfængslerne samt den af fangerne i centralfængslerne ved dødsfald efterladte eller ved forseelser forbrudte arbejdsfortjeneste tilfalder³⁾.

Løsladte straffanger har man tidligere, når de ikke kunde påvise nogen udsigt til at ernære sig på redelig måde, ved administrativ forføjning sendt til tvangsarbejdsanstalter, ofte lige fra fængslet. Man har behandlet dem som „*försvarslöse*“, hvorved forstås personer, som er hen-

---

¹⁾ DESPORTES l. c. p. 60.

²⁾ ALMQVIST: Resumé historique pag. 57—58.

³⁾ Denne kasse, hvis formål ikke alene er at hjælpe løsladte fanger, men idethele at understøtte præventive institutioner, har i dette øjemed udgivet (blandt andet til agerbrugskolonien Hall) ca. kr. 30000 og havde alligevel ved udgangen af 1884 en formue af ca. kr. 340000; dens årlige indtægter er kr. 30 à 50,000.

givne til lediggang, omstrejfen og betleri, og som derfor anses farlige for den borgerlige orden.

Efter ældre bestemmelser var den tid, hvori försvarslöse kunde holdes fast i arbejdsanstalterne ubegrænset, og det kunde således hænde, at personer, som ingen forbrydelser havde begået, men ikke kunde skaffe sig noget erhverv i det fri, forblev i anstalterne hele sit liv. Såmeget urimeligere var dette, som arbejdsanstalter også ofte var strafanstalter, hvor försvarslöse og strafarbejdsfanger gik side om side under samme behandling. Ved en forordning af 1846 blev tiden begrænset til 4 år, i 1853 til 2 år, ligesom det blev nærmere bestemt, hvilke personer skulde kunne underkastes tvangsarbejde.

Da imidlertid de gældende bestemmelser antoges at give politiet en altfor udstrakt myndighed og ikke at yde tilstrækkelig betryggelse for den personlige frihed, er materien nu ordnet ved lov af 12te Juni 1885, der i det væsentlige indeholder følgende¹⁾.

Enhver, som strejfer om fra sted til sted uden at have midler til underhold eller at kunne præstere bevis for, at han søger arbejde, kan behandles som løsdriver; ligeledes enhver, som uden at have midler, undlader at anstrenge sig for at tjene sit brød på en hæderlig måde, men fører et liv, som kan bringe fare for den offentlige sikkerhed og orden eller udbrede immoralitet.

Som løsdriver kan endvidere ifølge en kongelig forordning af samme dag behandles betlere og dem, der lade sine børn under 15 år betle.

Om løsdriveres behandling foreskriver loven, at den, der gribes som sådan, kan arresteres af politiet, som, hvis det efter forhørs optagelse finder grund dertil, kan give ham en skriftlig advarsel. Ordlyden af en sådan advarsel skal uopholdelig indsendes til landshöfdingen, der, i tilfælde af, at han billiger den, meddeler den til alle politi-

¹⁾ ALMQVIST: Resumé historique pag. 69.

myndighederne i riget. Denne meddelelse foregår ved indrykning i Stockholms polititidende.

Enhver, som før udløbet af 2 år efter at have modtaget en sådan advarsel påny gribes i de nævnte forseelser, kan føres for landshöfdingen, der har myndighed til, efter at angældende er givet anledning til at høres og forsvare sig, at dømme ham til tvangsarbejde fra 1 måned indtil 1 år; tiden kan udstrækkes til 3 år på personer, som tidligere har undergået tvangsarbejde eller strafarbejde, samt også ellers, når skærpene omstændigheder er tilstede.

Enhver, som inden udløbet af 2 år efter udstået tvangsarbejde påny gør sig skyldig, kan uden foregående advarsel påny sættes til tvangsarbejde.

Tvangsarbejde kan ikke anvendes på personer under 15 år.

Er nogen misfornøjet med en meddelt advarsel eller idømt tvangsarbejde, kan han appellere, i første tilfælde til landshöfdingen, i andet til justitie-revisionen.

Personer, hvis fortsatte ophold i arbejdsanstalten anses ufornöden, kan af landshöfdingen frigives, før den idømte straffetids udløb.

I de byer, hvor der er særskilt politimester, træder denne i landshöfdingens sted, dog at han ikke har myndighed til at bestemme, at nogen frigives før tiden.

Enhver, som er dømt for løsdriveri på en tid af 6 måneder eller derover, stilles i de 2 år, som følger efter hans løsladelse af anstalten, under politiopsigt. Han må altid kunne godtgøre, at han har et lovligt erhverv, og må ikke uden speciel tilladelse tage ophold udenfor sin hjemstavnskommune. Forser han sig herimod, kan han uden videre atter behandles som løsdriver. Politiopsigten søges imidlertid iværksat således, at den ikke lægger hindringer ivejen for ham, og til den ende kan politiet tilforordne ham en „tilsynsmand“ af distriktets bosiddende borgere, der har at holde øje med ham, og hvis tilsyn da træder istedenfor politiets.

Loven påbyder særskilte anstalter for mænd og kvinder; personer under 21 år, samt de, hvis straffetid ikke overstiger 3 måneder, skal holdes i særskilte afdelinger. Cirkulære 18de september 1885 har nærmere bestemt tvangsarbejdernes fordeling til de forskellige anstalter efter køn, alder, moralitet, arbejdsførhed og straffetidens længde.

Paa Nya Varfvet er i 1884 åbnet en anstalt for unge personer, som kan optage 50. Forøvrigt findes 4 centralarbejdsanstalter, 3 for mænd (Tjurkø, Berghamn og Vaxholm) og 1 for kvinder (Norrholm). I lensfængslerne på Långholmen og i Karlskrona er indrettet særskilte afdelinger for tvangsarbejde. Tvangsarbejde under 3 måneder kan af personer, som ej have været på strafarbejde, udstås i lensfængslerne i enrum med $\frac{1}{3}$ afslag i tiden. Kommunale tvangsarbejdsanstalter, hvor sådanne findes, kan af det offentlige benyttes mod en af kongen fastsat betaling.

Fangerne skal holdes til „lempligt arbete efter olika arbetsförmåga“. Om disciplinen gælder i det hele de samme regler som i strafanstalterne. De unge fanger undergives en opdragende behandling.

H. SMEDAL.
Højesteretsadvokat.

Penitentiära reformer i Ryssland. Fängelser i St. Petersburg.

Notiser.

De stora sociala och administrativa reformer, Kejsar Alexander den andre redan i början af 1860 talet framgångsrikt genomförde — vi nämna lifegenskapens upphäfvande och rättegångsväsendets omgestaltning — medförde genomgripande förändringar på det penitentiära gebitet i Ryssland.

Den 29. April 1863 och den 23. December 1879 utfärdades kriminela rättspåbud, hvilka dels afskaffade äldre tiders bestraffningsmedel dels ock lemnade föreskrifter beträffande verkställigheten af deportationsstraffet och andra frihetsstraff. Bland bestämningarne i dessa lagar må här anföras: att enligt 1879 års författning brottslingar, dömda till frihetsstraff i ett år och derunder, böra förvaras i cell, afskilde från andra fångar, och att de äro förpligtade att förrätta arbete för Kronans räkning.

Den 11. Mars 1879 inrättades i St. Petersburg en särskild fängvårdsstyrelse, som med nit och framgång arbetat på införande af förbättringar inom det ryska fängelseväsendet. Fångarbetet har blifvit ordnadt och man bemödar sig med ifver att kunna bibringa vaktbetjeningen i fängelserna en särskild utbildning för dess maktpåliggande kall. Derjemte hafva äfven uppfostringsanstalter för brottslig och vanartad ungdom blifvit inrättade och sättet för fångars forsling från en ort till en annan har undergått en total omgestaltning.

Redan år 1877 förordade en af medlemmar i rikskonsejen bestående komité afskaffande af deportationen till Sibirien både såsom bestraffningsmedel och såsom anordning för att kolonisera landet; men då man besinnar att deportationen varit i bruk uti nära trenne århundraden och att enligt anställda beräkningar sedan medlet af förra seklet till Sibirien afsändts mera än en miljon deporterade, skall det icke kunna väcka förvåning att denna viktiga fråga ännu icke vunnit sin slutliga lösning.

Vid besök uti *fängelserna i St. Petersburg* kan man icke underlåta att fästa sig vid den ordning och snygghet, som der äro rådande; och om också dessa förtjenster i främsta rummet måste räknas det vid fängelserna anställda dagliga befäl till godo, så kan det ej heller förnekas att det i de petersburgska fängelserna öfverallt ymnigt förbrukade, medelst ledningar tillförda vatten och de der anbragta vattenklosetterna i väsentlig mån bidraga till upprätthållande af snygghet. Vattenklosetterna äro i de nya fängelserna anlagda en för hvarje cell; men i de äldre fängelserna finnas gemensamma afträdesrum med vattenklosetter och stanklås samt sjelfverkande renspolning med fjedringar för sitserna. Det förefaller, enligt erfarenheten i St. Petersburg, obestriddigt att vattenklosetter representera det säkraste och bästa system för fekaliers undanskaffande från fängelser utan att i dem förpesta luften. Ventilationen i de petersburgska fängelserna befrämjas medelst utsugningsrör från hvarje cell, ledande genom korridorväggarna upp till å vinden öfver desamma murade horisontala kanaler, mynnande från hvarje sida om korridoren in uti en midt öfver desamma uppmurad värmekammare, hvori luften uppvärms genom ett varmvattenrörbatteri, som står i förbindelse med apparaten för fängelsets uppvärmning förmedelst varmt vatten. Sagde system för fängelsernas uppvärmning var det i St. Petersburg allmänt antagna; och äro i öfverensstämmelse härmed för uppvärmningen anbragta horisontala batterier längs ytterväggarna i korridorerna

äfvensom vertikala batterier eller stående ribbkolonner inom sjelfva cellerna. — De för förvaltningsmekanismen erforderliga telefoninrättningarne finnas i alla fängelser.

Öfverallt i de petersburgska fängelserna äro gallerdörrar af smidjern anbragta till gemensamhets-sofrum och till arbets-salar; och är denna anordning särdeles ändamåls-enlig, emedan den underlättar bevakningens tillsyn om rummen från korridorerna samt dessutom ökar luftcirkulationen inom gemensamhetsrummen.

Inom området för ett äldre gemensamhetsfängelse, hvarest frihetsstraff i högst ett år försonas, fästes den besökandes uppmärksamhet vid i enkel stil uppförda isolerade envånings-träbaracker för sjuke fångar, hvilka kunna anses ersätta de kostsamma lasaretsbyggnaderna vid de stora fängelseinrättningarne i Tyskland. Dessa träbaracker innehålla, förutom tvenne större sjuksalar med plats för tjugu sängar i hvarje, en gemensam förstuga eller tambur, å ena sidan sjukrum med sju platser, å andra sidan åter dekokt-kök, badrum, förrådsrum och klosetter. Inredningen är högst enkel och praktisk med lokal uppvärmning genom de i Ryssland brukliga jernplåtskakelugnarne, som tillika äro ventilationsugnar, och naturlig ventilation genom fönstrens öppnande.

På samma tomtplats, men med betydligt utvidgad terräng, är en storartad fängelsebyggnad efter nyaste europeiska mönster under uppförande. Hela fängelseinrättningen kommer, omfattande en areal af vidpass 545,000 kvadratfot, att utgöras af två stora i korsform uppförda cellfängelsebyggnader med fyra flyglar uti tre våningar — förutom jordvåning —, en stor centralhall, gallerier genomgående alla våningarne och med takljus, inrymmande hvardera byggnaden 504 fångar; dessutom af en särskild mellan cellfängelserna placerad köks- och badstugubyggnad; en isolerad aflång byggnad för 250 gemensamhetsfångar; tre sjukbaracker af trä; en administrationsbyggnad, som tillika inrymmer kyrka och skola samt förmedelst täckta korridorer eller passager står i förbindelse med förenämnda cellfängelse-

byggnader äfvensom nere vid Neva-kajen särskilda byggnader afsedda för befälet och ekonomin, jemte uthus med sinsmellan och ifrån stora fängelsegården afstängda mindre gårdar. — Cellerna i detta fängelse för frihetsstraff af kort varaktighet, som otvifvelaktigt kommer att blifva ett af de första i Europa, innehålla tjugufem kubikmeter luft hvarje och äro hvälfda med högt uppe under hvalfvet anbragt fönster, förgallradt från yttre sidan och med särskild ventilationslucka. Golfvet i cellerna är af trä; celdörren är försedd med matlucka och öfver densamma märker man ett lufthål med dragventil, hvarigenom frisk luft från korridoren införes i cellen. GROTENFELT.

Blandet Indhold.

Danmark. Viborg Fængselsselskab har i 1885 understøttet 85 løsladte, deraf 2 fra arresterne, 2 fra Kristianshavns Strafanstalt, 76 fra Vridsløselille og 5 fra Horsens. Selskabet har ialt taget sig af 1468 løsladte, og af disse ere 365 atter straffede; 166 ere i udlandet. Udgifterne til understøttelser var kr. 3290,¹¹. På den årlige generalforsamling vedtoges forandringer i lovene, hvorved disse kom i overensstemmelse med de vedtagne beslutninger om organisationen af fængselsselskaberne i Danmark, deriblandt at regnskabsåret afsluttes 31. marts.

Horsens Fængselsselskab har efter beretningen for 1884—85 støttet 66 første gang og desuden flere tidligere hjulpec. Ialt har selskabet støttet 1104 løsladte fanger. Beretningen indeholder ingen regnskabsoversigt.

Det fynske Fængselsselskab har fra April 1884 til Marts 1885 hjulpet 24 personer foruden 6 tidligere støttede med kr. 697,²². Indtægterne vare kr. 4126,¹⁴. I 1885—86 har det hjulpet 22 personer, af hvilke 7 ere støttede tidligere, med kr. 621,⁵⁰. Årets indtægt var kr. 4592,⁸³.

Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse har efter den 46de beretning i 1884—85 taget sig af 21 børn, 18 drenge og 3 piger. Af disse var to 8 år, tre 10, otte 11, fire 12, to 13 og en 14; 12 ere anbragte i privat pleje, 9 i opdragelsesanstalter. Tiltalte eller straffede have 11 været, de øvrige skildres som løgn- og tyvagtige. Indtægterne for året vare kr. 13071,⁰⁸; udgifterne kr. 10588,²¹. Plejepenge udgjorde kr. 8167,⁸⁶. Resultaterne af Foreningens virksomhed kendes ikke.

Norge. Kriminalstatistiken er henlagt fra Fængselskontoret til det statistiske Centralbureau.

„Ebenezer“, et asyl for løsladte kvindefanger fra Kristiania kvindefængsel og landets distriktsfængsler, oprettedes i 1882 ved privat initiativ. Beretningen for 1884 og 1885 udtaler, at der har været mange vanskeligheder og få glæder, idet vanskelighederne ved i sandhed og fuldt alvor at få de forkomne og lastefulde piger bibragt ny lyst og kraft til at kæmpe sig frem altid mere og mere har bragt sig i erfaring. Af de 16 piger, som i de nævnte år have været optagne i asylet, har man kun af de færreste haft synderlig glæde. Fremtidig vil man såvidt mulig undgå at optage piger som tidligere have været den offentlige prostitution hjemfaldne. — Ledelsen af Hjemmet synes at have en udpræget religiøs karakter, idet såvel forstanderinden som medhjælperinden ere diakonisser. Hjemmets indtægt var i 1885 kr. 2959,¹³ og udgiften kr. 2749,⁶⁵.

Thr ondhjems Fængselsselskab har efter beretningen for 1884—85 støttet 113 i årets løb og 61 tidligere løsladte fra strafanstalten med kr. 2390,⁴⁶ og 11 løsladte fra distriktsfængsler med kr. 123,¹⁰. Hjælpen er ydet væsenligst efter samme principer som forhen, 7 ere hjælpne til udlandet. Selskabet ejer nu 2 symaskiner, som stadig ere lånte ud til løsladte kvinder. Ligeledes ere gode religiøse bøger medgivne fangerne ved løsladelsen. Årets indtægt var kr. 4104,⁵⁴, deri private bidrag kr. 696,⁰⁰, statskassens kr. 1420,⁰⁰, udgifterne til understøttelser vare 2513,⁵⁶.

Foreningen til Forsorg og Beskyttelse af de fra Christiania Strafarbejdsanstalter løsladte Forbrydere. Efter beretningen for 1884 blev logisstedet for mænd lukket i foråret, fordi benyttelsen var så ringe, at flere løsladte, hvem det tilbødes, undslog sig. Resultatet af vedskæreriet var, at 16 løsladte afslog arbejdet, 17 ophørte efter kort tids forløb, 2 afskedigedes for dårlig opførsel, 14 ophørte, da andet arbejde kunde fås og 1 rostes for flid. I Hjemmet „Ebenezer“ ere to kvinder optagne; 12 ere hjælpne til at forlade landet.

I 1884 er der ydet understøttelse til løsladte

fra Akershus	med kr. 1793, ⁸⁰ ,
- Bods-fængslet	— - 2265, ⁸⁹ ,
- Christiania Tugthus	— - 1697, ⁶⁷ .

Indtægten var kr. 8064,¹³, deraf private bidrag kr. 592, statskassens kr. 1600 foruden de 8 kr., som ydes for hver løsladt fange.

Bergens Fængselsselskab antager sig fremtidig fanger, som høre hjemme i Bergens stift, hvadenten de løslades fra strafanstalter eller fængsler. Bergens strafanstalt, hvis løsladte fanger Selskabet tidligere fortrinvis støttede, er nemlig nedlagt i 1885. Efter beretningen for 1885 er der til understøttelser i året ydet kr. 1573,²². Indtægten var kr. 2869,¹⁰. Medlemsantallet ved årets udgang var 318.

NORDISK TIDSSKRIFT
for
FÆNGSELSVÆSEN
OG ØVRIGE PENITENTLÆRE
INSTITUTIONER.

ORGAN
for
DEN NORDISKE PENITENTLÆRFORENING.

Med bistand af

P. ASSARSSON,
Professor juris,
Sverige,

C. C. W. NYHOLM,
Højesteretsassessor,
Danmark,

R. PETERSEN,
Fængselsdirektor,
Norge,

FRED. M. FANT,
Direktor
for Kolonien Hall,
Sverige,

udgivet og redigeret
af

FR. STUCKENBERG.
Cand. philos.
Hospitalsforvalter.

ÅRGANG X.

1887.

KØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS C. A. REITZEL.

SIMON BERNSTEENS BOGTRYKKERI.